

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Kişisel verilerimiz huzursuz...

Birileri
bizi
gözetliyor

Prof. Tuncer Ören: Bilişimde Türkçe kullanılması yaşamsal önem taşıyor

Dijital Türkiye Platformu, AB gündemine paralel çalışmalar planlıyor

Nerede bu e-devlet?

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

→ TBD YÖNETİM KURULU

Turhan Menteş, İ. İlker Tabak, Lütfi Varoğlu, Levent Berkman, Koray Özer, Erdem Erkul, Ersin Taşçı, İzzet Gökhan Özbilgin, Levent Karadağ, Melih Akyılmaz, Zeynep Keskin

→ TÜRKİYE BİLİŞİM DERGİSİ ADINA

Turhan Menteş Eser ve İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu, Müdür

→ YAYIN YÖNETMENİ

Koray Özer

→ YAZI ŞLERİ MÜDÜRÜ

Aslıhan Bozkurt

→ EDİTÖRLER

Fatma Ağaç Haber, İ. İlker Tabak Genel, Mehmet Ali Köksal Hukuk, Selçuk Özdemir Eğitim, Talat Postacı KOBİ, Mesut Orta Kamu BİB, Erdem Erkul E-Devlet, İzzet Gökhan Özbilgin Güvenlik, Nihal Sandıkçı Müzik, Arzu Kılıç.

→ YAZI KURULU

Atilla Yardımcı, Coşkun Dolanbay, Levent Karadağ, Makbule Çubuk, Nezih Kuleyin, Serdar Gunizi, Veysi İşler, Serdar Biroğul, Ersin Taşçı, Ayfer Niğdelioğlu, Ebru Altunok.

→ GÖRSEL TASARIM

Mehmet Pektaş

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR. YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA

Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216

e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

06	... Editör'den - Koray Özer
08	... AB e-Devlet 2012 Raporu: Türklerin yüzde 61 kamu hizmeti için birebir teması tercih ediyor
14	... Türkiye'de 8 yaşında bilgisayarla tanışılıyor
18	... Emniyet'te, "Data Şubesi" gündemde
20	... Bilgiye erişimde İnternet, "eş-dost"un yerini aldı
22	... Partiler, sosyal medyaya ilgisiz!..
24	... Bakanlıkların sosyal medya karnesi
28	... İnternet kafelere yeni düzenleme
32	... Teknoloji girişimcilerine 50 bin liralık tanıtım ve pazarlama desteği
36	... Endüstriden Haberler- Nerede bu e-devlet? - Eylem Cülcüloğlu
40	... Endüstriden Haberler- Güle güle Balmer... - Eylem Cülcüloğlu
42	... CIA ve NSA'in dev gizli bütçesi - Eylem Cülcüloğlu
44	... Simge - Büyü'mek - İlker Tabak

GÜNDEM: Dijital Türkiye

46	... Dijital Türkiye Platformu, AB'nin "Dijital Gündemi"ne parallel ve sistemle bütünleşecek çalışmalar planlıyor- Aslıhan Bozkurt

Dosya: İnternet izleniyor, ne yapmalı?

58	... İzlendiğinizi bilerseniz, İnternet'ten vazgeçer misiniz?- Aslıhan Bozkurt
64	... BTK Başkanı Acarer: İnternet'in sınır tanımazlığı, dünyada ortak bir sanal dünya düzeni kurulmasını dayatıyor
70	... Mustafa Akgül: Devletlerin refleksi, İnternet'i kontrol etmek olduğundan uluslararası normların gelişip uygulanması vakit alacak
74	... Bilişim hukukçusu Karslı: Devlet dahi izleme, bireysel yararın üzerinde toplumsal bir koruma için bağımsız mahkeme kararları ile yapılabilir
78	... İnternet yönetimi-Prof. Dr. Timur Karaçay
80	... Ufkun Ötesi- Eskiden nasıl gözleniyorduk şimdi nasıl?-Nezih Kuleyin
88	... TBD'den Haberler - Bilişimde Türkçe, daha "özenli" kullanılacak
90	... Söyleşi- Profesör Dr. Tuncer Ören: Bilişimde Türkçenin doğru kullanılmasının yaşamsal önemi var- Fatma Ağaç
96	... Üç Soru Üç Cevap- "Sosyopat" mı, o da ne? - Arzu Kılıç
104	... Söyleşi - TBD Kamu-BİB ilk başkanlarından Abdullah Körnes: Bir türlü bilgiyi paylaşamadık, "entegrasyon"u oluşturamadık - Fatma Ağaç
116	... Bir kitap Hack Kültürü ve Hacktivizm
118	... Kitap Tanıtımı - Guliver'in gezdiği dağlar meşeli- Ayfer Niğdelioğlu
124	... Bilgisayar faresinin mucidi öldü
126	... Bilgisayar oyunları kararlılığı artırırken agresifliği körüklüyor
128	... Dijital tüketimi dijital gelire dönüştürme çabaları artarak sürecek
132	... CEO'ların yüzde 68'i sosyal medya kullanmıyor
134	... Telekom, Bulut Güvenlik Birliği'ne katıldı

Merhaba

Son günlerde çoğumuzun e-posta veya sosyal medya hesaplarının bulunduğu uluslararası bilişim şirketleri, tuttıkları verileri kısmen de olsa bağlı oldukları ülkelerin yetkilileriyle paylaştıklarını ifade ettiler... Şirketler, açıklamalarda ellerindeki tüm bilgileri servis etmediklerini belirterek biz kullanıcıları yüreğine de su serptiler.

Doğrusu, kişisel bilgilerimiz (dini, köken, sağlık, özel yaşam, alışkanlıklar, davranış şekilleri ve şifrelerimiz gibi) her zaman birilerinin iştahını kabartmıştır. Günümüzde kişisel bilgilerimizin bilgisayarlarda, sunucularda, bulutta kısaca sayısallaştırılarak bir yerlerde saklanması da bu iştahı iyice artırıyor. Yasal düzenlemelerle bir dereceye kadar kişisel verilerimizin koruması olası. Ancak ne olursa olsun kişisel verilerimiz gizli servislerin, demokrasiden haz almayan yönetimlerin veya kimi çıkar çevrelerinin her zaman ilgisini çekecek... Öte yandan, kişisel verilerle ilgili olanlar sadece yukarıda saydıklarımız değil. Çünkü sorun yalnızca hukusal değil aynı zamanda felsefi/etik ve bireysel... Önce mesleklerimizden arınarak kendimize şunu sormamız gerek: Başkasının kişisel bilgisi benim için çekici midir? Dedikodu programları, magazin o kaçı/bu yakaladı cinsi tv izlencelerini ne kadar izliyorum? İnsanları işlerine mi, yoksa özel yaşamlarına göre mi değerlendiriyorum? Kişisel verilere giren bir takım kimliksel özellikler, insanlarla iş yapma alışkanlıklarımı ne derece değiştiriyor? Bu konuda kendimize soracağımız soru çok...

Koray Özer
koray.ozertdbd.org.tr

Sayısal çağ öncesi kişisel bilgilerimiz, kısıtlı, dağınık ve ulaşılması zor bir biçimde kayıtlanıyordu. Oysa artık her birimizin için internette pek çok kişisel veri yığını var. Bu yığınları bir araya getirip sazlı sözlü bir biyografi hazırlamak da işten değil... Bu durumda şu soruyu da sormak gerekecek sanırım: Kendi kişisel bilgilerim, benim neyim olur? Annem, babam, akrabam, maddi büyüklüğüm, manevi varlığım veya mide, dalak, bağırsak gibi bir organım mı olur? Beynimde değil de sayısal ortamda tuttuğum kişisel bilgim en az kendi bedenim kadar "ben" değil midir? Hatta bu düşüncüyü biraz abartalım; ya kişisel bilgilerimiz bizi temsil etmiyor da biz kişisel bilgilerimizi temsil ediyorsak ne olacak? Öyle değil mi, her geçen gün sayısal ortamda artan kişisel bilgilerimiz belki de biz ölene kadar Zetabayt'lar düzeyine ulaşacak (genlerimiz, hücrelerimiz derken bu sayıyı aşmak da mümkün)ve biz, kanlı-canlı insanlar ölümlü olmamıza karşın, sayısal verilerimiz sonsuza kadar yaşamayı başaracak...

Sözü biraz uzattım, çünkü bu sayımızda kişisel verilerimizin güvenliğine ve son günlerdeki ihlallere odaklandık... "Kişisel bilgilerimiz rahatsız" başlığını da bunu vurgulamak için kapağımıza koyduk... Kuşkusuz dergimizde ilginizi çekecek tek konu bu değil: Söyleşi, haberler ve köşe yazılarımızla eylül sayımız yine dop dolu... Herkese iyi okumalar diliyorum...

AB e-Devlet 2012 Raporu: Türklerin yüzde 61'i kamu hizmeti için birebir teması tercih ediyor

e-devlet hizmeti sunan
İnternet sitelerine çevrimiçi
erişilebilirlikte Türkiye, yüzde
81 oranı ile yüzde 74 olan
AB ortalamasının üzerinde
yer aldı. Ancak Türklerin
yüzde 61'i kamu hizmeti için
birebir temasa geçmeyi tercih
ederken yüzde 30'u e-devlet
hizmetine ilişkin web sitesi
ve çevrimiçi hizmetlerden
haberdar değil.

Avrupa Komisyonu adına CapGemini
firması tarafından hazırlanan 2012 yılı
e-Devlet Kıyaslama Raporu açıklandı.
2012 yılı raporunda 32 ülke incelendi.
2001 yılından bu yana Avrupa Komisyonu,
Avrupa'daki e-devlet hizmetlerinin gelişimi
konusunda yaptığı yıllık çalışmalarla
kıyaslamalı değerlendirmelerde bulunuyor.
Avrupa 2020 Stratejisi ve onun en önemli
bileşenlerinden biri olan Avrupa için
Sayısal Gündem (Digital Agenda for
Europe) Girişimi, Avrupa Komisyonu
tarafından büyük önem verilerek izleniyor.
Bu kapsamda 2012 yılı için incelenen
ülkeler arasında; Avusturya, Belçika,
Bulgaristan, İsviçre, GKRY, Çek Cumhuriyeti,
Almanya, Danimarka, Estonya, Yunanistan,
İspanya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan,
Macaristan, İrlanda, İzlanda, İtalya, Litvanya,
Lüksemburg, Letonya, Malta, Hollanda,
Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, İsveç,
Slovenya, Slovakya, Türkiye ve İngiltere yer
aldı.

Rapor kapsamında yer alan ülkelerde e-devlet hizmeti sunan İnternet sitelerine çevrimiçi erişilebilirlik genel oranları bakımından Türkiye yüzde 81 oranı ile yüzde 74 olan AB ortalamasının üzerinde yer aldı. Benzer şekilde, incelenen ülkelerde e-devlet hizmeti sunan İnternet sitelerinin çevrimiçi kullanılabilirlik genel oranları bakımından da Türkiye yüzde 75 ile yüzde 70 olan AB ortalaması geçti.

Rapora göre; ekonomik ilişkiler (işletmelerin işe başlama işlemleri) konusunda AB’de e-devlet hizmetlerinden yararlanma oranı yüzde 50 civarında iken Türkiye’de söz konusu oran yüzde 38 seviyesinde kalıyor. Eğitim-öğretime yönelik e-devlet hizmetleri konusunda AB ortalaması oranı ile Türkiye’deki kullanım oranları (yüzde 50) paralellik gösteriyor. İstihdam (işten çıkma/ çıkarılma ve iş bulma) konusunda ise AB ortalaması yüzde 49 iken Türkiye’de bu oran, yüzde 51 oldu.

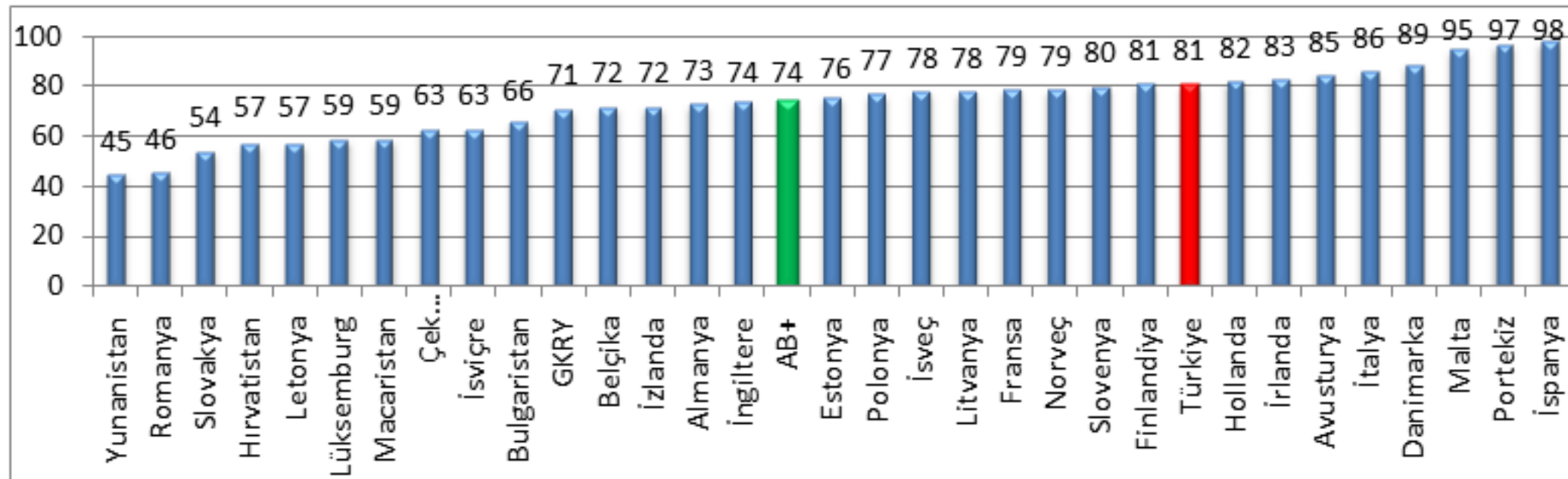
Raporda, e-devlet hizmetlerinin sunumu konusunda AB’de belirlenen dört temel öncelik (kullanıcıların desteklenmesi, etkinlik ve etkililik, ortak pazar ve ön şartlar) ışığında oluşturulan bir sentez kullanıldı. AB ortalamasında hizmet kullanıcılarına göre, e-devlet hizmetlerinin kullanıcı odaklılığı oranı yüzde 57 civarında iken Türkiye’de bu oran yüzde 59.

Araştırmaya göre, elektronik kimlik kullanımının e-devlet hizmetlerinin kullanımına etki oranı AB’de yüzde 60 civarında iken Türkiye’de bu oran yüzde 92’lere varıyor. Elektronik belge kullanımının e-devlet hizmetlerinin kullanımına etki oranı AB’de yüzde 60 civarında iken Türkiye’de bu oran yüzde 90. Resmi kaynakların kullanımının e-devlet hizmetlerinin kullanımına etki oranı AB’de yüzde 50 civarında iken Türkiye’de bu oran yüzde 36 oldu.

Elektronik güvenliğin etkisi konusunda ise AB ortalaması yüzde 39 iken Türkiye’de bu kilit destekleyicinin e-devlet hizmet kullanıcıları açısından e-devlet hizmetlerinin kullanımında herhangi bir etkisinin olmadığı görülüyor. Tek oturum açarak (Single Sign On) kamu hizmetlerinden faydalanma konusundaki kullanıcı değerlendirmesinde ise AB’de bu faktörün etkisi yüzde 62 civarında iken Türkiye’de bu oran yüzde 100 olarak belirlendi.

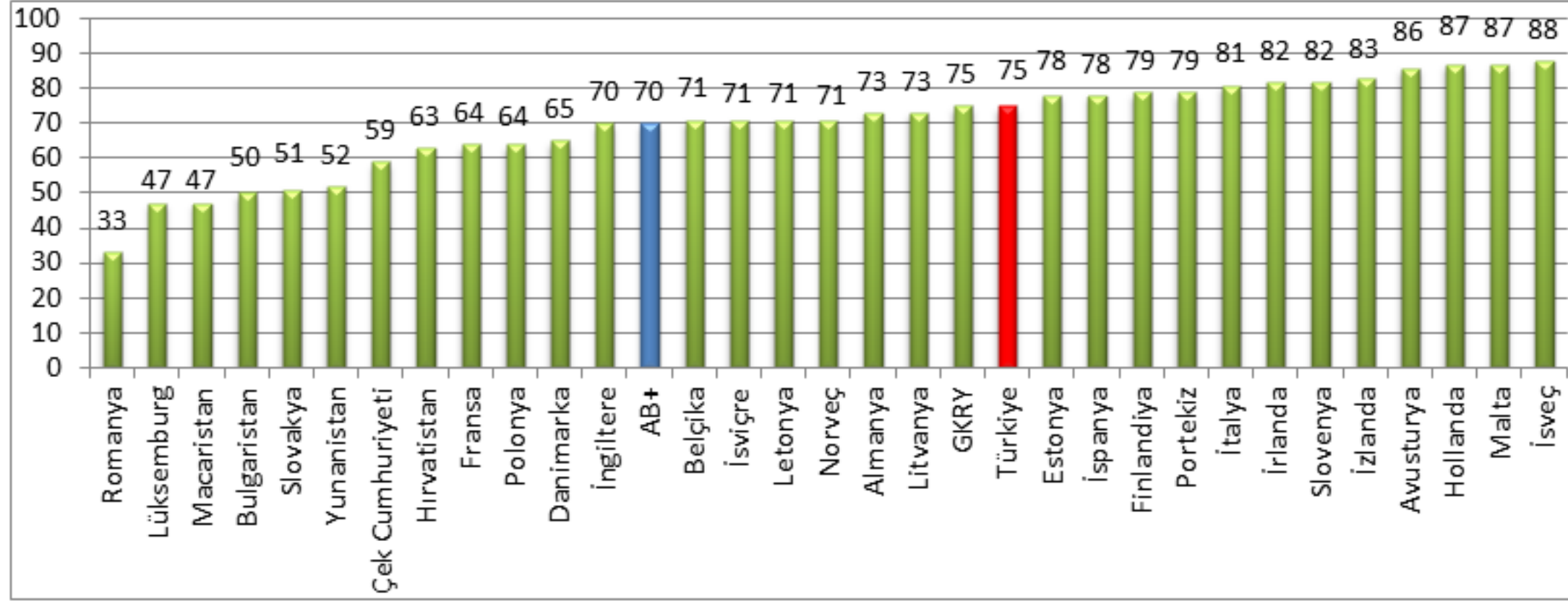
Raporda, e-Devlet hizmetlerinin sunumunda kamu kurumlarının, kişisel verilerin ve hizmet sunumunun şeffaflığı üzerinde de duruldu. Araştırma bulgularına göre AB’de kullanıcıların yüzde 66’lık bölümü kamu kurumlarının şeffaf olduğunu düşünürken ülkemizde bu oran yüzde 69. Kamu hizmetlerinin sunumunda ise AB kullanıcılarının yüzde 41 hizmet sunumunun şeffaf gerçekleştiğini düşünürken Türkiye’deki kullanıcılar açısından bu oran yüzde 42 oldu.

Kıyaslama çalışmasında yer alan tüm ülkelerde e-devlet hizmeti sunan İnternet sitelerine çevrimiçi erişilebilirlik genel oranları

Kıyaslama çalışmasında yer alan tüm ülkelerde e-devlet hizmeti sunan İnternet sitelerinin çevrimiçi kullanılabilirlik genel oranları

AB'deki kullanıcıların yüzde 43'ü söz konusu verilerinin şeffaf ve kendileri tarafından değiştirilebilir olduğunu düşünürken Türkiye'de bu oran yalnızca yüzde 8 olarak saptandı.

AB e-Devlet Kıyaslama Raporu'nun Türkiye'ye ayrılan kısmında ülkemize ilişkin son değerlendirmede ise Türkiye'de e-devlet hizmetlerinden niçin yararlanılmadığına ilişkin elde edilen bulgular yer aldı. Buna göre Türkiye'de vatandaşların e-devlet hizmetlerini kullanmamalarının başlıca nedenleri şu şekilde sıralanıyor:

- Vatandaşların ilgili kamu hizmeti için birebir temasa geçmeyi tercih etmesi (yüzde 61).
- Vatandaşların söz konusu e-devlet hizmetine ilişkin web sitelerinden ve çevrimiçi hizmetlerden haberdar olmaması (yüzde 30).
- Diğer kanallar yoluyla kamu hizmetine erişebilmenin daha kolay olacağı beklentisi (yüzde 28).

- Söz konusu hizmetin yine de evrak teslimi veya birebir temas gerektirmesi (yüzde 26).
- Kişisel verilerin güvenliği ve korunması konusundaki endişeler (yüzde 25).
- Kullanıcıların teknik aksaklıklar yüzünden hizmetten faydalanmaktan vazgeçmesi (yüzde 21).
- Vatandaşın söz konusu kamu hizmetine ilişkin bilgiye veya hizmete erişememesi (yüzde 18).
- Vatandaşların söz konusu hizmeti internet aracılığı ile alabilmesi için gereken ve beklenen bilgi/beceri düzeyine sahip bulunmaması (yüzde 16).
- Kullanıcıların İnternet kanallarını kullanarak zamandan tasarruf etmeyi beklememesi (yüzde 14).
- Hizmetten faydalanmanın çok zor gelmesi dolayısı ile kullanıcının vazgeçmesi (yüzde 11).
- Diğer sebepler (yüzde 16).

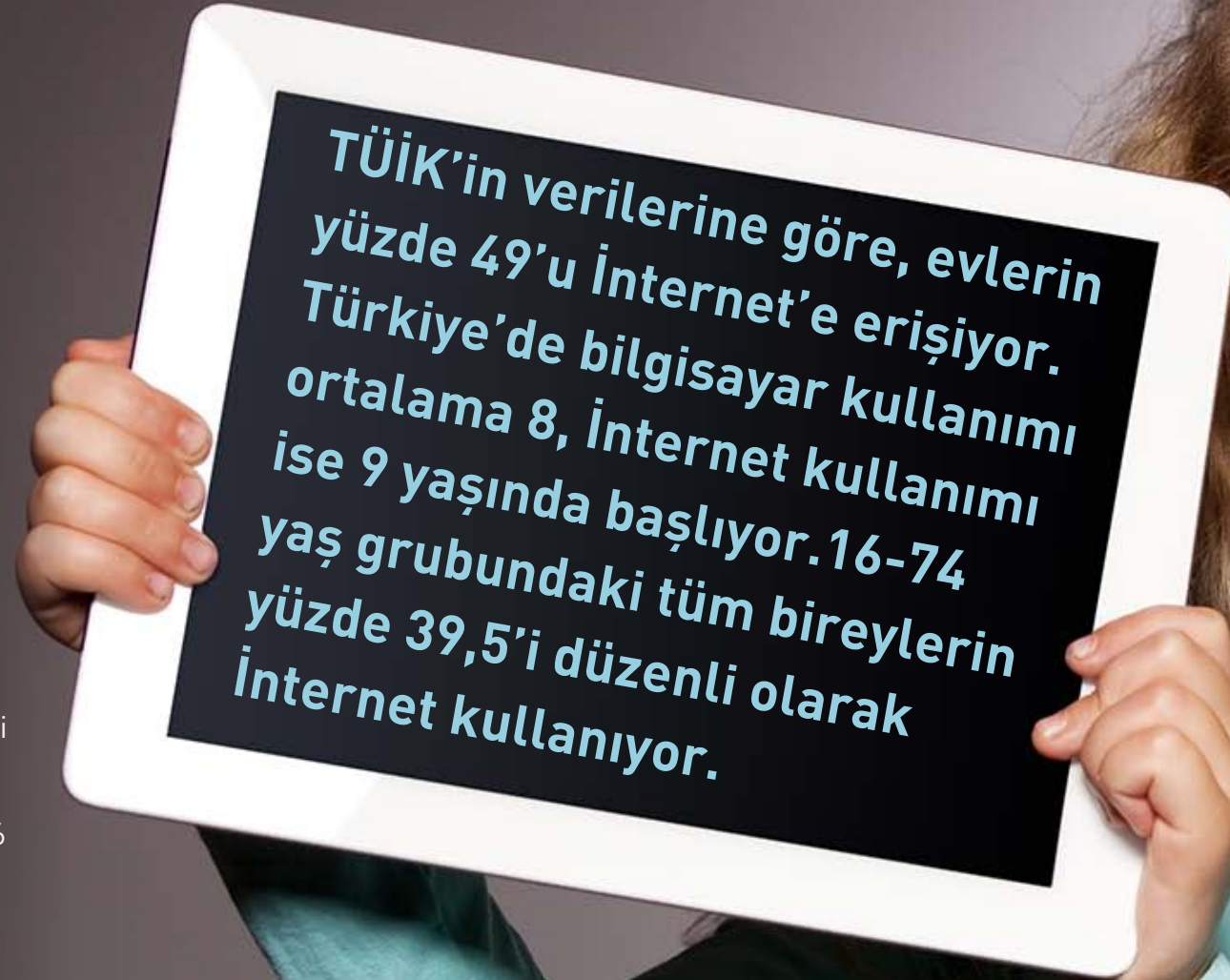
Türkiye’de 8 yaşında bilgisayarla tanışılıyor

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması 2013 verilerini açıkladı. Araştırmaya göre, Türkiye’de bilgisayar ve İnternet kullanımı, 16-24 arası yaş grubunda en yüksek. 2013 yılının ilk çeyreği itibarıyla 16-74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve İnternet kullanım oranları sırasıyla yüzde 49,9 ve yüzde 48,9 oldu. Bu oranlar 2012 yılında sırasıyla yüzde 48,7 ve yüzde 47,4 idi. Bilgisayar ve İnternet kullanım oranları 16-74 yaş grubundaki erkeklerde yüzde 60,2 ve yüzde 59,3 iken, kadınlarda yüzde 39,8 ve yüzde 38,7. Bilgisayar ve İnternet kullanımı kentsel yerlerde yüzde 59 ve yüzde 58, kırsal yerlerde ise yüzde 29,5 ve yüzde 28,6 olarak belirlendi.

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması (İBBS) Düzey-1’e göre, bilgisayar ve İnternet kullanımının en yüksek olduğu bölge yüzde 62,1 ve yüzde 61,4 ile TR1-İstanbul bölgesi. Bunu yüzde 59,8 bilgisayar ve yüzde 58,5 İnternet kullanım oranı ile TR5-Batı Anadolu bölgesi takip etti. Bilgisayar ve İnternet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş grubu ise 16-24. Bilgisayar ve İnternet kullanımı tüm yaş gruplarında erkeklerde daha yüksek.

2013 yılı ilk üç ayında (Ocak-Mart 2013) 16-74 yaş grubundaki tüm bireylerin yüzde 39,5’i İnternet’i düzenli olarak (hemen her gün veya haftada en az bir defa) kullandı. Aynı dönem ve yaş grubunda İnternet kullanan bireylerin arasında düzenli İnternet kullanım oranı ise yüzde 91,6 olup, bu oran kentsel yerlerde yüzde 92,6 kırsal yerlerde yüzde 86,7 ve İBBS Düzey-1’e göre TR1-İstanbul bölgesinde yüzde 96,1.

TÜİK’in verilerine göre, evlerin yüzde 49’u İnternet’e erişiyor. Türkiye’de bilgisayar kullanımı ortalama 8, İnternet kullanımı ise 9 yaşında başlıyor. 16-74 yaş grubundaki tüm bireylerin yüzde 39,5’i düzenli olarak İnternet kullanıyor.

Çocukların 4'te 1'inin kendi bilgisayarları var

Bu arada, araştırmanın kapsamı, ilk defa 6-15 yaş grubu çocukları da içerecek şekilde genişletildi. Ayrıca araştırmada 6-15 yaş grubu genel olmak üzere, farklılıkları daha iyi gözlemleyebilmek için 6-10 ve 11-15 yaş grubu ayrımında bilgisayar, İnternet ve cep telefonu kullanımı, kullanım sıklığı ve kullanım amaçları yanında medya ile ilişkileri de irdelendi.

Araştırmaya göre, Türkiye'de bilgisayar kullanımına ortalama 8, İnternet kullanımına ise ortalama 9 yaşında başlanıyor. Cep telefonu kullanımına ortalama başlama yaşı ise 10 olarak tespit edildi. 6-15 yaş grubundaki çocukların yüzde 24,4'ü kendi kullanımına ait bilgisayara sahip ve yüzde 13,1'inin kendine ait cep telefonu, yüzde 2,9'unun oyun konsolu var. Çocukların yüzde 60,5'i bilgisayar, yüzde 50,8'i İnternet, yüzde 24,3'ü cep telefonu kullanıyor. Bu oranlar 6-10 yaş grubundaki çocuklarda sırasıyla yüzde 48,2, yüzde 36,9 ve yüzde 11, 11-15 yaş grubundaki çocuklarda ise sırasıyla yüzde 73,1, yüzde 65,1 ve yüzde 37,9 olarak belirlendi.

6-15 yaş grubu çocuklar İnternet'i yüzde 84,8 oranıyla en çok ödev veya öğrenme amacıyla kullanırken, bunu yüzde 79,5 ile oyun oynama, yüzde 56,7 ile bilgi arama, yüzde 53,5 ile sosyal medya ağlarına katılma takip etti.

İnternet'e erişen hane oranı yüzde 49,1

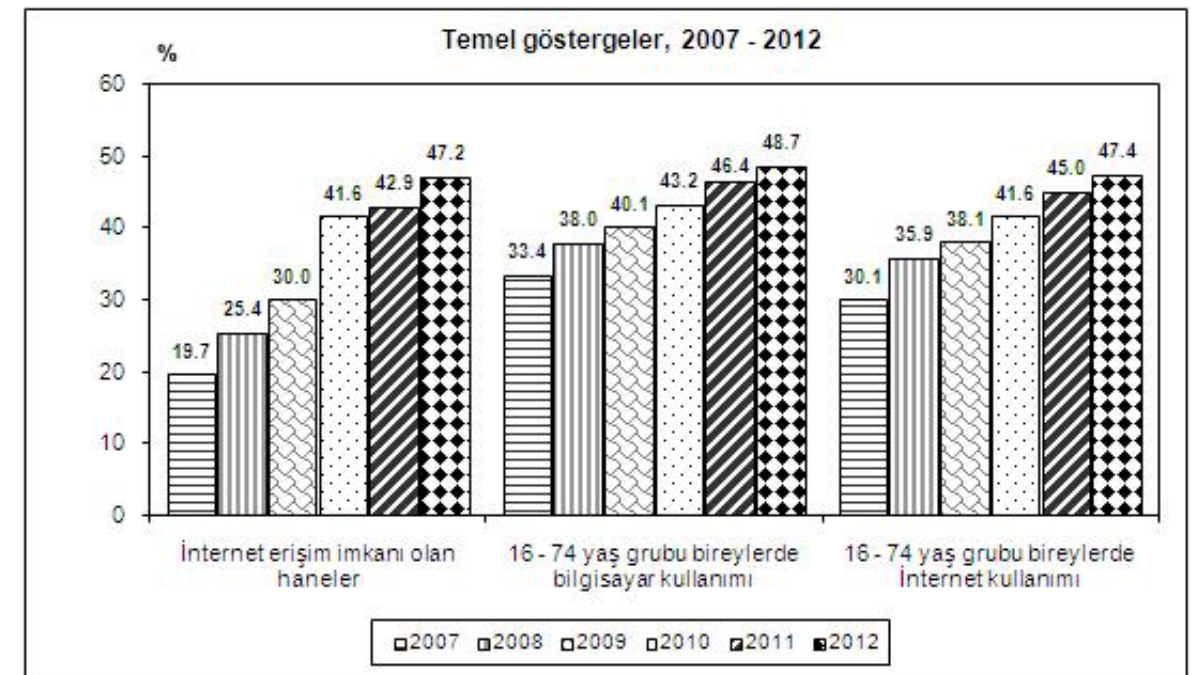
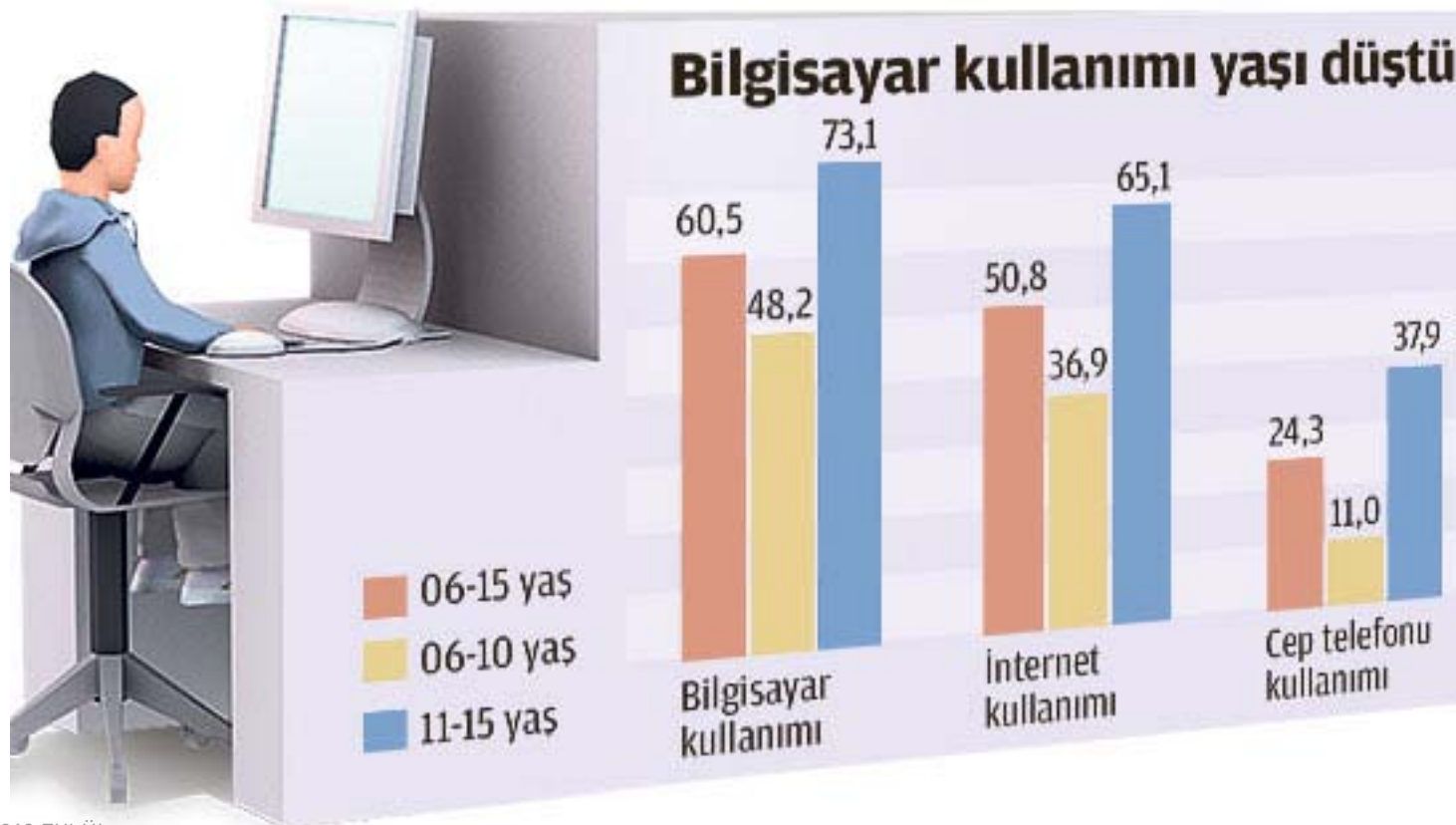
Araştırma sonuçlarına göre Türkiye genelinde hanelerin yüzde 49,1'i evden İnternet'e erişim olanağına sahip. Bu oran 2012 yılının aynı ayında yüzde 47,2 idi. Evden İnternet'e erişimolanağı olmayan hanelerin yüzde 35,7'si evden İnternet'e bağlanmama nedeni olarak, İnternet kullanımına ihtiyaç duymadıklarını belirtti.

İnternet kullanan bireyler İnternet'i en çok yüzde 75,6 ile on-line haber,

gazete ya da dergi okuma için kullanırken, bunu yüzde 73,2 ile İnternet üzerindeki sosyal gruplara katılma takip etti. İnternet kullanan bireylerin yüzde 41,3'ü kamu kurum/kuruluşları ile iletişimde İnternet kullandı. 2012 yılı Nisan ile 2013 yılı Mart aylarını kapsayan 12 aylık dönemde İnternet kullanan bireylerin kişisel amaçla kamu kurum/kuruluşları ile iletişimde İnternet kullanma oranı yüzde 41,3. Bu oran önceki yılın aynı döneminde (2011 Nisan-2012 Mart) yüzde 45,1 idi. Kullanım amaçları arasında kamu kuruluşlarına ait web sitelerinden bilgi edinme ise yüzde 37,5 ile ilk sırayı aldı.

İnternet kullanan bireylerin ev ve iş yeri dışında İnternet'e kablosuz olarak bağlanmak için yüzde 41,1'i cep telefonu veya akıllı telefon kullanırken, yüzde 17,1'i taşınabilir bilgisayar (dizüstü, netbook, tablet vb.) kullandı. İnternet kullanan bireylerin İnternet üzerinden kişisel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi verme ya da satın alma oranı yüzde 24,1. Önceki yıl İnternet üzerinden alışveriş yapanların oranı ise yüzde 21,8 idi. 2012 yılı Nisan ile 2013 yılı Mart aylarını kapsayan 12 aylık dönemde İnternet üzerinden alışveriş yapan bireylerin yüzde 48,6'sı giyim ve spor malzemesi, yüzde 25,8'i elektronik araç, yüzde 25,6'sı ev eşyası, yüzde 20'si seyahat ile ilgili diğer faaliyetler (konaklama hariç), yüzde 15,9'u kitap, dergi, gazete (e-kitap dahil), yüzde 15,7'si gıda maddeleri ile günlük gereksinimler aldı.

Emniyet'te, “Data Şubesi” gündemde

İnternet'teki işlemlerden zanlıların izini sürüp olası şüphelinin açık kimliğini sanal ortamdan tespit edecek olan polis, doğrudan veya dolaylı katkı sağlayabilecek kişi ve kuruluşlarla işbirliğine gidecek. Bu arada hukukçular, bilişim suçlarında uzlaşmasının maliyetinin 400 bin ila 1.5 milyon TL arasında değiştiğini belirtti.

Özellikle son aylarda sosyal medya üzerindeki denetimi artırmak üzere yürütülen çalışmalar kapsamında siber suçlara karşı kolluk kuvvetlerinin yetkilerinin artırılması istenirken Emniyet Genel Müdürlüğü'nde Data Polisi Şubesi kurulması gündeme geldi.

Emniyet Genel Müdürlüğü, “Data Polis Şubesi” adlı yeni bir birim kuruyor. Data Polis Şubesi, gelişen teknolojiyle birlikte artan İnternet suçlarına karşı mücadele edecek. İnternet'teki işlemlerden zanlıların izini sürebilecek, olası şüphelinin açık kimliğini sanal ortamdan tespit çalışmalarını yürütecek olan Data Polis Şubesi ile Emniyet, bilişim suçlarının önlenmesi ve azaltılması için doğrudan veya dolaylı katkı sağlayabilecek kişi ve kuruluşlarla da işbirliği yapacak.

Ayrıca, bilişim teknolojileri kullanılarak işlenen suçların soruşturulması, dijital delillerin incelenmesi için destek veren görevli daire başkanlıkları ve taşra teşkilatındaki birimlerin dağınık yapısının tek bir çatı altında toplanması, mükerrer yatırımların önüne geçilmesi amacıyla Emniyet'te kurulan Bilişim Suçlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı'nın adı, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı olarak değiştirildi.

Hukukçuların bilişim suçlarında uzlaşmasının maliyeti en az 400 bin TL

Bu arada Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı ve Bilgi Toplumu Stratejisi'ne (BTS) altyapı oluşturmak için hazırladığı bin sayfanın üzerindeki raporda ise, siber suçlara karşı kolluk kuvvetlerinin yetkilerinin artırılması, ihtisas mahkemelerinin kurulması, hâkimler, savcılar ve kolluk güçleri arasında şebeke oluşturma yoluyla daha fazla bilgi aktarılmasının sağlanması istendi.

Özellikle BTS'ye altyapı oluşturacak ihtiyaç tespit ve önerilere yer veren raporda şu ifadeler kullanıldı:

- * Gittikçe yaygınlaşan ve geçmişteki suç türlerinden farklılaşan bilişim suçları ve elektronik deliller hakkında kolluk kuvvetlerinin ve adli görevlilerin birikimlerinin artırılması gerekiyor.
- * Pek çok ülkede bilişim suçları ve elektronik deliller konusunda bazı çalışanların uzmanlaştırılması veya tüm çalışanların bilişim konusundaki yetkinliklerinin artırılması yöntemleriyle kolluk kuvvetlerinin ve adli görevlilerin birikimleri artırılmaktadır. Türkiye'de mevcut çalışmalara ilave bilişim suçları ve elektronik deliller konusuna odaklanan çalışmalara ağırlık verilerek uzun vadede devam etmesi olası yanlış veya eksik uygulamaların önüne geçebilir ve bilişim suçları ile mücadeleyi daha etkin hale getirebilir.
- * Bazı hâkim ve savcılara ileri seviye eğitimlerin düzenlenmesi, kolay erişilebilir içeriklerin sunulması; belli bölgelerde bazı mahkeme dairelerinin bilişim suçları davalarında uzmanlaşması gerekiyor. Bu alanda uzlaşmanın maliyeti 400 bin ile 1.5 milyon TL arasında değişiyor.
- * Eğitim kurumlarının uluslararası standartlar temelinde bilişim suçları alanında hizmet içi eğitimi verme kapasitesinin geliştirilmesi gerekiyor.
- * Mümkün olan en yüksek sayıda hâkim, savcı ve kolluk gücü (hem mevcut hem de aday görevlileri) bilişim suçları ve elektronik kanıtlar üzerine temel bilgiyle donatılmalı.
- * Farklı eğitim girişimleri ve şebekelerine erişmeyi kolaylaştırmalı.”

Bilgiye erişimde İnternet, “eş-dost”un yerini aldı

Türkiye’de en çok kullanılan bilgiye erişim kaynağı olan “eş dost”, yerini geçen yıl İnternet’e bıraktı. Bilgiye ulaşmak için İnternet’e başvuranların oranı, yüzde 54,7’ye yükseldi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2012 Yetişkin Eğitimi istatistiklerini yayımladı. İlk defa 2007 yılında, 18 ve daha yukarı yaştaki

tüm fertlerle yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilen Yetişkin Eğitimi Araştırması, 2012 yılında da yapılarak ulusal düzeyde ihtiyaç duyulan ve uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir verilerin elde edilmesi sağlandı. Araştırmada; bireylerin yaş grubu, cinsiyet, eğitim ve işgücü durumuna göre eğitime katılım oranlarının yanı sıra, bilgiye erişim kaynakları, nedenlerine göre eğitime katılım ve eğitim sağlayıcılar gibi göstergeler hesaplandı.

TÜİK’in 18 yaş ve üstü nüfusu kapsayan “Yetişkin Eğitimi” araştırmasına göre, bilgiye erişim kaynağı olarak 2007’de yüzde 41,8 ile en çok aile üyesi, komşu, okul ve iş arkadaşına başvurulurken, 2012’de bu oran yüzde 26,8’e geriledi. “Eşe dosta” sormayı bırakanlar, bilgiye erişim kaynağı olarak İnternet’i kullanmaya başladı. 2007’de yüzde 38,1 olan İnternet’e başvuranların oranı, 2012’de yüzde 54,7’yi buldu.

İnternet’e başvurma oranı, söz konusu dönemde bir okul bitirmeyenlerde yüzde 2,2’den 13,3’e, ilköğretim mezunlarında yüzde 11,9’dan 20,2’ye, ilköğretim ve ortaokul mezunlarında yüzde 23,3’ten 41,2’ye, genel lise mezunlarında yüzde 42,9’dan 56,4’e, mesleki ve teknik lise mezunlarında yüzde 37,5’ten 56,8’e, yükseköğretim mezunlarında da yüzde 61,4’ten 71’e yükseldi.

Aile üyesi, komşu ve iş arkadaşı gibi çevresinde bulunanlara bilgi için başvuranların, en büyük kesimini eğitim düzeyi düşük olanların oluşturduğu görüldü. Bir okul bitirmeyenlerde çevresindekilere başvurma

oranı, 2007’de yüzde 74,3 iken, 2012’de yüzde 35,6’ya düştü.

Çevresindekilere başvurma oranı, ilköğretim mezunlarında yüzde 54’ten yüzde 38,5’e, ilköğretim ve ortaokul mezunlarında yüzde 47,2’den 30,3’e, mesleki ve teknik lise mezunlarında yüzde 42,7’den 27,4’e, lise mezunlarında yüzde 40,8’den 27,2’ye, yükseköğretim mezunlarında yüzde 28,9’dan 20,9’a geriledi.

Televizyon, radyo, gazete, dergi ve afiş gibi kitle iletişim araçlarının bilgi erişiminde kullanılması oranı da söz konusu dönemde yüzde 9,2’den 5,8’e düştü. Geleneksel bilgiye erişim aracı kitaplara olan ilgi azaldı. 2007’de kaynak olarak kitaplara başvuranların oranı yüzde 6,3 iken, bu oran 2012’de yüzde 5,7’ye indi.

Kırsal bölgelerde katılım düşük

Türkiye genelinde 18 ve daha yukarı yaştaki nüfusta örgün veya yaygın eğitim faaliyetlerine katılanların oranı 2012’de yüzde 20,4 oldu. Erkeklerin yüzde 23,7’si ve kadınların yüzde 17,2’si örgün veya yaygın eğitime katıldı. Sadece yaygın eğitime katılım yüzde 15,4 olarak gerçekleşirken, kentsel yerlerde bu oran yüzde 17,8, kırsal yerlerde ise yüzde 10,1 olarak gerçekleşti. Örgün veya yaygın eğitim faaliyetlerine en aktif katılım; eğitim durumuna göre bakıldığında yüzde 48,4 ile yükseköğretim mezunlarında, yaş grupları itibarıyla bakıldığında ise yüzde 46,6 ile 18-24 yaş grubunda bulunuyor.

Bir işte çalışanlarda katılım oranı yüzde 26 olurken iş arayanlarda bu oran yüzde 26,6 düzeyinde belirlendi. Türkiye genelinde, yaygın eğitim faaliyetlerine en aktif katılım, yüzde 40 ile yükseköğretim mezunlarında ve yüzde 26,7 ile 18-24 yaş grubunda yer aldı.

Partiler, sosyal medyaya ilgisiz!..

Bilgi çağının siyaset yöntemlerinden biri olan sosyal medya akademik bir çalışmaya konu oldu. Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü Araştırma Görevlisi Cudi Kaan Okmeydan'ın, Türkiye'deki siyasi partilerin sosyal medya kullanımını incelediği tez çalışmasında ortaya çarpıcı sonuçlar çıktı. Dünyada sosyal medya platformlarına en fazla ilgi gösteren ve sadece Facebook'ta 30 milyondan fazla üye ile Avrupa'da birinci sırada yer alan Türkiye'de siyasi partilerin sosyal medya platformlarına ilgisiz kaldı.

Okmeydan'ın "Siyasi partilerin 2011 genel seçimlerine yönelik sosyal medya kullanımları" başlıklı yüksek lisans tezinde Türkiye'deki siyasi partilerin Avrupa ve ABD'nin aksine, sosyal medya platformlarında yeteri kadar varlık gösteremedikleri belirlendi. Devletten seçim yardımı almayan partilerin TBMM'de yer alan partilere göre sosyal medya platformlarını daha çok kullandıklarını belirten Okmeydan, dünyadan örnekler verdi.

2008'de ABD Başkanı Barack Obama'nın 16 farklı sosyal medya platformlarından seçmenleriyle iletişime geçtiği, İngiltere ve Avusturalya'da 2010'da gerçekleştirilen genel seçimlerde partilerin aktif olarak sosyal medya platformlarını kullandıklarını anımsatan Okmeydan, "Türkiye'de 2011 genel seçimlerine baktığımızda CHP dışındaki partilerin sosyal medya platformlarında yeteri kadar yer almadıkları gözlemlenmektedir" dedi.

Yaşar Üniversitesi Araştırma Görevlisi Okmeydan, Türkiye'deki siyasi partilerin sosyal medya kullanımını inceledi. Twitter'da 3 milyonu aşkın kişi, Başbakan Erdoğan'ı; 1.5 milyona yakın kişi de CHP lideri Kılıçdaroğlu'nu izliyor. Siyasi partiler, 2011 Genel Seçimleri'nden sonra sosyal medya platformlarına daha fazla ilgi gösterdi.

Araştırmaya göre Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Twitter'a oldukça mesafeli dursa da, Twitter'da Erdoğan'a yoğun ilgi var. Başbakan Erdoğan, 3 milyon 239 bin 322 kişi ile twitter üzerinden en takip edilen siyasetçi iken CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu'nu 1 milyon 402 bin 377 kişi izliyor. MHP'nin ancak 2011 genel seçimlerinin ardından resmi sosyal medya hesabı açtığı, Meclis dışında kalan Saadet Partisi'nin ise sosyal medya platformunda en çok hesaba sahip parti olduğu saptandı.

Twitter'da liderler

- **Başbakan Recep Tayyip Erdoğan:** 3 milyon 239 bin 322.
- **CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu:** 1 milyon 402 bin 377.
- **MHP lideri Devlet Bahçeli:** 645 bin 158.
- **Hak ve Eşitlik Partisi lideri Osman Pamukoğlu:** 74 bin 899.
- **BBP lideri Mustafa Destici:** 28 bin 726.
- **İşçi Partisi lideri Doğu Perinçek:** 22 bin 226.
- **Saadet Partisi lideri Mustafa Kamalak:** 20 bin 661.

Türkiye'deki siyasi partilerin, sosyal medya platformları üzerinden takipçileri ile diyalog kurmayı başaramadıklarına işaret eden Okmeydan, parti ve takipçileri ile takipçilerin kendi aralarında, herhangi bir fikir alışverişi ve düşünce paylaşımı olmadığını belirtti. Okmeydan, buna karşın Türkiye'deki siyasi partilerin 2011 Genel Seçimleri'nin ardından sosyal medya platformlarına daha çok önem gösterdiğini vurguladı.

Partilerin sosyal medya karnesi (2011 Genel Seçimlerine Göre)

- AK Parti ve MHP resmi web sayfaları dışında Facebook'ta bir resmi hesaba sahip.
  - CHP'nin "Herkes İçin CHP" adında resmi Facebook, Twitter ve YouTube hesapları bulunuyor.
  - Saadet Partisi tüm partiler arasında sosyal medya platformlarında en fazla hesaba sahip olan parti konumunda.
  - MHP ve BBP 2011 genel seçimlerinin ardından resmi sosyal medya hesabı açtı.
- Partilerin (2011 genel seçimlerine göre) Facebook, Twitter, Youtube ve GooglePlus'tan oluşan sosyal medya platformlarındaki resmi hesapları ise şöyle:
AK Parti: 1; CHP:3; MHP: 1; SP: 4; BBP: 2;HEPAR: 2;DSP: 0; DP: 0; TKP:2; LDP:2.

Bakanlıkların sosyal medya karnesi

PAPILON DIGITAL

Yayınlanan bir rapora göre, Türkiye'deki bakanlıklardan 14'ünün Twitter, 8'inin Facebook, 3'ünün ise Youtube hesabı bulunuyor. Birçok bakanlık adına sahte hesaplar açılmışken Sağlık Bakanlığı, Twitter ve Facebook; Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ise Youtube'u en iyi kullanan bakanlıklar.

Papilion Digital, Başbakanlık ve bakanlıkların sosyal medya kullanımıyla ilgili rapor hazırladı. "Bakanlıkların Sosyal Medya Karnesi" raporu, bakanlıkların sosyal medyadaki durumunu ortaya koyup dijital iletişime verilen önemin yetersizliğini gözler önüne serdi.

Bakanlıkların çoğunluğunun Twitter hesabı bulunmakla birlikte aktif olarak faaliyete geçirilmemiş. Sadece Sağlık Bakanlığı'nın Twitter hesabı onaylı iken hiçbir bakanlığın Facebook sayfası ise onaylı değil.

Başbakanlık ve bakanlıkların sosyal medya kullanımı konusunda, öncelikle İnternet sitelerindeki linklere bakılarak resmi hesaplar belirlendi. Link vermeyen bakanlıkların sosyal medya hesapları için de "Resmi hesaptır" bilgisinin bulunup bulunmadığı dikkate alındı. Bu bilginin yer aldığı sosyal medyadaki hesaplar "resmi", bunun dışında kalanlar ise "sahte" kabul edildi.

Facebook'u en iyi kullananlar bakanlık belirlenirken kapak tasarımı, "hakkımızda" içeriğinin doldurulup doldurulmadığı, paylaşımların görsel ve içeriksel kalitesi, sayfa beğeni sayısı ve sayfadaki kitleyle etkileşim seviyesi ile düzenli ileti paylaşılıp paylaşılmadığına bakıldı.

Twitter'ı en iyi kullanan bakanlıklar tespit edilirken, hesapların kurumsal kimlik ve Facebook tasarımıyla uyumu, düzenli paylaşım yapılıp yapılmadığı, bio kısımlarının doğru doldurulup doldurulmadığı ve atılan tweetlerin kalitesi ve sayısı gözetildi. Facebook ve Twitter hesaplarının ayrı yönetilmesi, değerlendirmede esas alınırken iki farklı sosyal mecranın yapısı farklı olduğu için buna uygun paylaşım yapılıp yapılmadığına da dikkat edildi.

Youtube'u en iyi kullanan bakanlık seçilirken ise abone, yüklenen video ve izlenme sayısı baz alındı.

Sosyal medyayı en iyi kullanan bakanlıklar belirlenirken de öncelikle her 3 mecrada bulunan ve bu 3 mecrayı da belirlenen kriterlere uygun şekilde kullanan bakanlıklar sıralandı. Sonrasında sadece 2 mecrada yer alan bakanlıklar, son olarak da tek bir mecrada hesabı bulunan bakanlıklar sıraya konuldu. Bu sıralamalar yapılırken sayfa beğeni, takip beğeni, paylaşım ve ileti sayısı, hesabın güncel olup olmadığı belirlendi. Genel anlamda ise bakanlıklar sıralanırken dijital bir stratejiye sahip olup olmadıkları analiz edildi.

Rapora göre bakanlıklardan 14'ünün Twitter, 8'inin Facebook, 3'ünün ise Youtube hesabı var. Birçok bakanlığın Twitter hesabı bulunmakla birlikte aktif olarak faaliyete geçirilmediği, sadece Sağlık Bakanlığı'nın Twitter hesabının onaylanmış hesap olduğu, hiçbir bakanlığın Facebook sayfasının da onaylı olmadığı belirtildi.

Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Çevre ve Şehircilik, Gençlik ve Spor, Milli Eğitim, Orman ve Su İşleri ile Sağlık bakanlıklarının resmi Facebook hesapları bulunuyor. Rapora göre Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, Gençlik ve Spor, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Gümrük ve Ticaret, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Milli Eğitim, Milli Savunma, Sağlık, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıklarının resmi Twitter hesapları var. Youtube'ta ise sadece Dışişleri, Gıda, Tarım ve Hayvancılık ile Sağlık bakanlıklarının resmi hesabı yer alıyor.

twitter

facebook

	Resmi	Sahte	Resmi	Sahte
Başbakanlık	×	3	×	-
Adalet Bakanlığı	×	3	×	21
Aile ve Sosyal Politikalar Bak.	✓	-	✓	8
Avrupa Birliği Bakanlığı	✓	-	✓	-
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bak.	✓	-	✓	4
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	×	-	✓	3
Dışişleri Bakanlığı	✓	-	×	-
Ekonomi Bakanlığı	×	1	×	4
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bak.	×	-	×	3
Gençlik ve Spor Bakanlığı	✓	-	✓	6
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bak.	✓	-	×	1
Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	✓	-	×	7
İçişleri Bakanlığı	✓	-	×	6
Kalkınma Bakanlığı	×	3	×	4
Kültür ve Turizm Bakanlığı	✓	-	×	2
Maliye Bakanlığı	✓	-	×	12
Milli Eğitim Bakanlığı	✓	1	✓	35
Milli Savunma Bakanlığı	✓	-	×	3
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	×	-	✓	11
Sağlık Bakanlığı	✓	3	✓	13
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bak.	✓	-	×	6
Ulaştırma, Denizcilik ve Haber. Bak.	✓	-	×	4

Sahte hesaplar yaygın

Sosyal medyada birçok bakanlık adına sahte hesaplar da açılmış durumda. Facebook hesapları olmamasına karşın Adalet Bakanlığı adına 21, Ekonomi Bakanlığı 4, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 3, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 1, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı 7, İçişleri Bakanlığı 6, Kalkınma Bakanlığı 4, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2, Maliye Bakanlığı 12, Milli Savunma Bakanlığı 3, Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 6, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı 4 sahte hesap var. Resmi Facebook sayfaları olan bakanlıklar adına da çok sayıda sahte hesap açıldığı belirlendi. Milli Eğitim Bakanlığı, 35 sahte Facebook hesabıyla ilk sırada yer alıyor.

Resmi Twitter hesabı olmamasına rağmen Başbakanlık, Adalet ve Kalkınma Bakanlıkları adına 3'er, Ekonomi Bakanlığı adına ise 1 sahte Twitter hesabı açılmış durumda. Resmi hesabı olan Sağlık Bakanlığı adına 3, Milli Eğitim Bakanlığı adına ise bir sahte Twitter hesabı belirlendi.

Sosyal medyayı en iyi kullananlar

Raporda, belirlenen kriterler çerçevesinde sırasıyla Sağlık, Aile ve Sosyal Politikalar, Gençlik ve Spor bakanlıklarının Facebook'u; Sağlık, Dışişleri, Gençlik ve Spor bakanlıklarının Twitter'ı; Gıda, Tarım ve Hayvancılık bakanlığının ise Youtube'u en iyi kullandığı ortaya çıktı. Sosyal medyayı en iyi kullanım açısından ise Sağlık, Gençlik ve Spor ile Aile ve Sosyal Politikalar bakanlıkları ilk üç sırayı paylaşıyor.

En İyi Sosyal Medya Kullanımı Sıralaması

- 1- Sağlık Bakanlığı
- 2- Gençlik ve Spor Bakanlığı
- 3- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
- 4- Dışişleri Bakanlığı
- 5- Avrupa Birliği Bakanlığı
- 6- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bak.
- 7- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
- 8- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bak.
- 9- Orman ve Su İşleri Bakanlığı
- 10- Maliye Bakanlığı
- 11- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- 12- Bilim ve Sanayi ve Teknoloji Bak.
- 13- İçişleri Bakanlığı
- 14- Milli Eğitim Bakanlığı
- 15- Başbakanlık
- 16- Ulaştırma, Denizcilik ve Haber. Bak.
- 17- Gümrük Bakanlığı

İnternet kafelere yeni düzenleme

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

**Aile ve Sosyal Politikalar
Bakanlığı, İnternet kafeleri daha
iyi İnternet kafelere dönüştürecek.
Sertifikasyon ve barkoda geçilen
bir sistem hayata geçirilecek.**

İstanbul, Ankara ve Diyarbakır İnternet kafe oda başkanlarını Bakanlıkta kabul eden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin, İnternet kafelerin fiziki şartları ve hizmetleri konusunda standartlar getirecekleri ve yeni bir dönem başlatacaklarını açıkladı. Bakanlığın üst düzey yöneticileri ve İnternet kafe sahipleri ile birlikte yaklaşık 3 aylık bir çalışma yaptıklarını belirten Şahin, Türkiye’de 22 bin İnternet kafe bulunduğunu ve İnternet kafelerin günlük kullanıcı sayısının ise en az 5 milyon olduğunu söyledi.

İnternet kafelere ilişkin kendi eylem planlarını oluşturdukları, bu plan içerisinde özellikle 22 bin İnternet kafenin sorumlu müdürleri ve görevlilerinin bulunduğunu anlatan Bakan Şahin, “Biz, bunların eğitici eğitiminin hızlı bir şekilde yapılması gerektiğini ve onların özellikle çocuklarımızın, ergen profilinin, onların bilmesi gerektiği noktada sivil toplumla akademik dünyayla beraber onları hızlı bir şekilde eğitici eğitimine alacağız” dedi.

23 modülde aile eğitim programları başlattıklarına değinen Şahin, sözlerini şöyle sürdürdü:

“ Milli Eğitim Bakanlığı’nda medya okur-yazarlığı dersinin içerisine de dijital okur-yazarlığın ihtisaslaşacağı ve Talim Terbiye’nin de bu müfredata göre güncelleneceği bir çalışmanın yapılması için ilgili bakanlıkla da çalışmaya başladık. Dijital okur-yazarlığı artırır ve güçlendirirken en önemli şeyimiz araştırma ve geliştirme. Buradaki tüketicilerin, hizmet alan bireylerin profilleri nelerdir. Burada alınan hizmetlerden dolayı araştırmalar bize neyi göstermektedir, talepler nelerdir ve etki analizleri bize neyi hedeflemektedir. Bununla alakalı da Bakanlık olarak bir araştırma yapacağız. Sertifikasyona geçip, İnternet kafelerin daha iyi İnternet kafelere dönüştürüleceği, markalaşacağı bir sistemi ve özellikle yaş gruplarına göre oyunların eşleştirildiği, sertifikasyon ve barkod sistemine geçilen bir sistemi hayata geçireceğiz. Nasıl bir sertifikasyona geçeceğiz, nasıl bir barkod sistemi oluşturacağız, akademik dünya ile altyapısını çalışıyoruz. Sınıflandırmayı yaptığımız zaman bugün hiçbir ailenin, annenin babanın, çocuğu İnternet kafeye gittiği zaman ‘Acaba ne izliyor, acaba noluyor’ dediği bir endişenin olmasını istemiyoruz.”

Temel görevlerinin toplumun bilinçlendirilmesi ve farkındalığının artırılması olduğunu vurgulayan Şahin, İnternet kafelerle ilgili kamu spotları da hazırlanacağını bildirdi.

“İnternet kafelerin rehabilite edilmesi şart”

Türkiye’deki İnternet kafelerin doğru hizmeti verebilmesi için rehabilite edilmesi gerektiğine dikkat çeken Ankara İnternet Kafeciler Odası, hazırladığı raporda, halk eğitim birimlerinde verilen derslerin, İnternet kafelerde verilebileceğini kaydetti.

Ankara İnternet Kafeciler Odasının Ankara İnternet Kafeciler Odası Başkanı Önder Kaplan, İnternet kafelerin sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin hazırladıkları raporu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Şahin’e sundu.

Türkiye’de 45 yaş ve üzerindeki İnternet kullanımının, diğer ülkelere oranla düşük olduğuna dikkat çekilen raporda, bu nedenle anne ve babaların çocuklarıyla iletişim kurmakta zorlandığına işaret edildi. Globalleşen dünyada gelişen teknolojinin hızına yetişmenin mümkün olmadığı belirtilen raporda, okul aile birlikleri ile işbirliği yapılarak anne ve babaların, teknoloji ve İnternet olgusu konusunda bilinçlendirilebileceği anlatıldı. Raporda, ev kadınlarının İnternet kafelere davet edilebileceği ve kadınların çocukları ile iletişim kurmalarının sağlanabileceği, ev kadınlarının yemek ve el işi sanatları gibi konuları İnternet kullanarak öğrenmelerinin sağlanabileceği, yerel yönetimlerce halk eğitim birimlerinde verilen derslerin, İnternet kafelerde verilebileceği önerildi.

İnternet’teki yasak içerik engelleme sistemlerinin “yükseltmiş duvarlar ve setler” gibi olduğuna işaret edilen raporda, en güvenilir filtreleme programlarının dahi 14-21 yaş dönemi gençler için aşılamaz bir duvar olmadığı savunuldu.

“Sitelere yasaklarken, yasaklama nedenlerini anlatmalıyız. Bunun için okullarda verilen medya okuryazarlığı derslerinden faydalanabiliriz” denilen raporda “Kafe işletmecilerine ahilik kültürünü ve mesleki etik kurallarımızı anlatmalıyız ki sağlıklı nesiller yetiştirebilelim. Bu konuda meslek odalarımıza ve sivil toplum örgütlerimize görev düşmektedir” ifadesi kullanıldı. Raporda, yasak içerikli sitelerin, zarar verdiğine ilişkin anti web siteleri oluşturulması ve bu web siteleri İnternet kafelerde görseller ile desteklenmesi istendi.

Uygulanan cezalar katı

İnternet kafelere uygulanan cezaların katı olduğu ileri sürülerek, cezaların bu işletmeleri merdiven altına itebileceği savunulan raporda, İnternet kafelerin teknik denetimlerinin on-line İnternet üzerinden yapılabileceğine işaret edildi. Raporda, şu görüşlere yer verildi: “Pastane ve kafe gibi wireless İnternet hizmeti veren yerler denetime tabi tutulmalı. 5651 sayılı Kanun’daki eksikler tespit edilip çalışması yapılmalı. Cezalar iş yeri kapatır şekilde değil, uyarı nitelikli olmalı. Öte yandan İnternet kafelerde, gençlerin ruhsal ve fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkileyecek oyunların oynandığının farkındayız. Fakat hangi dijital oyunun zararlı, hangisinin zararsız olduğunu bilmemekteyiz. Sanal karakterlerin gelişen teknoloji ile görsellikleri gerçeğe yaklaşmaktadır. Televizyonlardaki filmlerin birçoğunun dijital oyunu

gençlerimizin kendi kurgu ve senaryolarıyla bilgisayar ekranlarına taşınmıştır. Dijital oyunları kriterlerine ve yaş gruplarına göre ayırarak sunmalıyız. Akıllı işaretler kullanarak hangi yaş grubunun hangi oyunu oynayacağını belirleyebiliriz. Oyun klasörlerini şifreleyip küçük yaş gruplarını kendilerine göre olmayan oyunları oynamalarını engelleyebiliriz. Sadece İnternet kafede değil, evlerdeki bilgisayar oyunlarının hangisinin belirli yaş gruplarına zararlı olduğunu tespit edip, bu hususta velileri bilinçlendirmeliyiz. Dijital oyunlar ile ilgili yurt dışında yapılmış çalışmalar değerlendirilmeli ve modellendirilmelidir.”

Marka İnternet kafeler desteklenmeli

“Türkiye’deki İnternet kafelerin doğru hizmeti verebilmesi için rehabilite edilmesi şarttır” değerlendirmesinin bulunduğu raporda, marka İnternet kafelerin desteklenmesi ve daha iyi hizmet veren iş yerleri şeklinde yeniden yapılandırılması

gerektiği savunuldu. Raporda bu konuda şu ifadeler yer aldı:

“Söz konusu çocuklarımız olduğu için onlara en iyi ve güvenli hizmet verebilen yapıların markalaşmadan geçeceğini düşünüyoruz. İnternet kafelerimizde bilgisayar okuryazarlığı gibi on-line sertifikasyon programları düzenleyebiliriz. Doğru çalışan İnternet kafeleri, İnternet erişim hızını artırarak destekleyebiliriz. Markalaşma yolunda şartları yerine getiren İnternet kafeleri ödüllendirebiliriz. İnternet kafelerde engelli vatandaşlarımız için kalıcı çözümler uygulanabilir. Bulut bilişim teknolojisi kullanılarak, e-ansiklopediler ve e-eğitim platformları kurulabilir, bununla doğru bilgiye ulaşımı kolaylaştırmak ve düzenlemek mümkün olabilir. Bankacılık hizmetleri için uygun güvenlik yazılımları kullanılarak, İnternet kafe içerisinde bu tür hizmetler için ekstra güvenli noktaları oluşturulabilir.”

Teknoloji girişimcilerine 50 bin liralık tanıtım ve pazarlama desteği

Geliştirdiği teknolojik ürünü yurt içi ve dışında tanıtip pazarlamak isteyen girişimcilere 50 bin liraya kadar hibe desteği verilecek.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, geliştirdiği teknolojik ürünü yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak ve pazarlamak isteyen girişimcilere 50 bin liraya kadar hibe desteği vereceklerini açıkladı.

Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürün veya prototiplerin yeterli derecede tanıtım ve pazarlanmasının yapılamadığını belirten Ergün, fikirden ürüne, üründen pazara giden zincirin halkalarında eksiklik kaldığı ve böylece bu ürünlerin ticarileşemediğinin altını çizdi. Yeni destek programıyla genç ve yenilikçi girişimcilerin yaratıcı fikirleriyle ekonomik birer aktör haline getirilmesini hedeflediklerini vurgulayan Ergün, şunları söyledi: “Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığınca uygulamaya koyduğumuz ‘Teknolojik

Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı' kapsamında yurt içinde yerleşik kuruluşların, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar veya uluslararası fonlar tarafından desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri sonucunda ortaya çıkan teknolojik ürünlerin veya prototiplerin yurt içi ve yurt dışında tanıtımı ve pazarlanmasına yönelik faaliyetler desteklenecektir.

Bundan sonra birer aylık periyotlarla başvurular alınacak ve takip eden ay içerisinde başvuruların değerlendirilmesi tamamlanacaktır. Bütçe imkânları dikkate alınarak desteklenmesi uygun görülen başvurular için talep edilen destek tutarının, yurt dışındaki tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine katılım bedelinin 50 bin liraya kadarı, yurt içindeki tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine katılım bedelinin ise 25 bin liraya kadarı faaliyet sayısına bakılmaksızın Bakanlıkça hibe olarak karşılanacak.”

Söz konusu hibenin ayrıntılarına ilişkin de bilgi veren Ergün, fuarlara katılımda stant kirası, stant yapımı, standart stant dekorasyonu, nakliye ve depolama giderleri ile nakliye sigortasının, ürün veya prototipin tanıtımı ve pazarlanması amacıyla hazırlattırılacak broşür, ürün kataloğu, etiket baskılı ve bandrollü elektronik depolama aygıtlarının, yurt dışı fuarlarda gümrük işlem giderlerinin, elektronik ticaret (e-ticaret) sitelerine üyelik giderlerinin, yazılı medyada teknolojik ürün ya da prototipin tanıtımına ilişkin giderlerin ve tanıtım ve pazarlama faaliyetleri ile ilgili seyahatlerde, kuruluşun en fazla iki çalışanının ilgili seyahat ücretlerinin Bakanlıkça karşılanacağını belirtti.

Başvuruları komisyon değerlendirecek

Başvuruların değerlendirilmesi, Bakanlık tarafından oluşturulacak komisyon tarafından yapılacak. Her bir proje için başvuru yapıldığı tarihten en geç beş yıl önce başarı ile tamamlanan, tamamlanmış hali ile katma değer yaratan veya yaratma potansiyeli bulunan, Bakanlıkça belirlenen diğer kriterlere uygun olan ürünlerin desteklenmesine karar verileceğini anlatan Bakan Ergün, şöyle devam etti:

“Bakanlık olarak bugüne kadar firmalarımızın rekabet gücünü arttıracak, ülkemizde daha fazla katma değer yaratacak yüksek teknoloji ürünlerin tasarımından üretimine kadar birçok destek programı geliştirdik ve bunları da uygulamaya koyduk. Ancak geldiğimiz nokta itibarıyla bu yeni destek programıyla zincirin son halkalarındaki bir eksik alanı daha tamamlamış bulunuyoruz. Böylece bir firmamızı tasarımdan üretime, üretimden de pazarlama ve tanıtım aşamasına kadar desteklenmiş olacağız. İleri teknoloji ürünler için Ar-Ge'ye dayalı bu destekleri gerekli görüyoruz ve çok önemsiyoruz. Daha önceleri de müteaddit defalar ifade ettik: Biz ülke olarak büyük bir üretim gücüne ve hacmine ulaştık. Ülkemizde artık neredeyse üretilmeyen hiçbir şey yok gibi. Ancak bir bakıyorsunuz bizim bir kilogramlık ihracatımızın değeri 1,5 dolar seviyelerinde iken bu rakam Almanya için 4,5-5 dolar seviyelerinde. Aynı hacimde, ağırlıkta mal satıyorsunuz fakat başkaları aynı ağırlıktaki mal ticaretinden sizden çok daha fazla katma değer oluşturuyor, para kazanıyor.”

Eylem CÜLCÜLOĞLU

eylem@bilisimdergisi.org

Nerede bu e-devlet?

Yaklaşık 12 senedir süren, milyonlarca dolar para akıtılan, e-devlet kapısı projesi tam bir fiyasko olmuş...

Bundan yaklaşık beş sene önce Bilişim Dergisi'nin Şubat 2008 sayısında "E-Devlette dünya 76'ncısıyız" başlıklı bir yazı yazmıştım. Yazıda Birleşmiş Milletler'in E-Government Survey adlı araştırmasına yer vermiş ve Türkiye'nin e-devlet konusundaki başarısızlığını anlatmıştım. Bu yazının üzerinden uzunca bir süre geçti. Maalesef Türkiye hala e-devlet konusunda yerinde saymaya devam ediyor. Yurtdışında yaşayan birisi olarak vatana her gelişimde bu durumu daha belirgin bir şekilde görebiliyorum.

Kapıyla ilk tanışma

Temmuz ayında tatil amaçlı Türkiye'ye giriş yaptım. Hazır gelmişken e-devlet şifremi alıyım uzun senelerdir yazıp çizdiğimiz e-devlet kapısını bizzat test edeyim dedim. E-devlet şifresi hepinizin bildiği gibi PTT'lerden alınabiliyor. Ben de uçaktan iner inmez ilk iş olarak Atatürk Havalimanı PTT'sine doğru yöneldim. Belli ki sıcağın bunalmış, işinden de çok memnun olmayan PTT memurunun bana söylediği ilk cümle: "Şu an şifre veremiyoruz" oldu. Ben de kendisine şifre vermenin zor bir işlem olmadığını, uzun yoldan geldiğimi anlatınca, isteksizce de olsa şifre zarfını hazırladı. Kendisine teşekkür edip zarfımı aldım ve eve doğru yola koyuldum.

Eve gelince ilk iş şifre zarfımı açıp e-devlet kapısından giriş yapmak oldu. Ne yazık ki gördüklerim tam bir hayal kırıklığıydı. Yaklaşık on iki senedir süren, milyonlarca dolar para akıtılan e-devlet kapısı projesi tam bir fiyasko olarak karşıma çıktı.

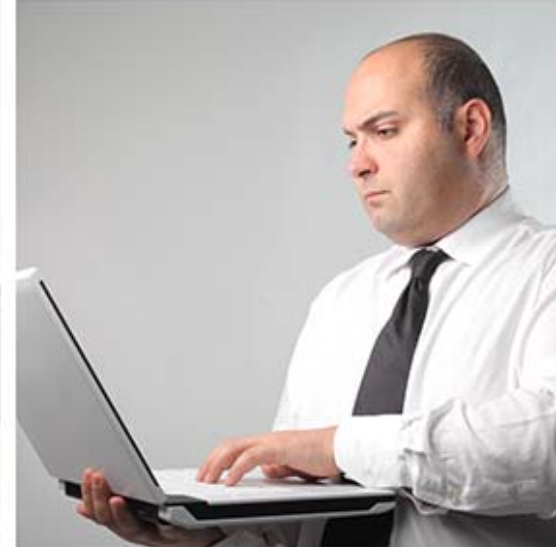

Ödeme sistemi olmayan e-devlet

E-devlet kapısı farklı kurumların bilgi adacıklarından oluşuyor. Bu adacıklar arasında ise hiç bir entegrasyon yok. Entegrasyonu bırakın tasarım olarak bile bir bütünlük yok. Her kurum kendi yapısını kurmuş sonra da bu adacıklar e-devlet kapısı adı altında birleştirilmiş. Kurumsal bir kimlik ve bütünlük oluşturulamamış. Mevcut e-devlet kapısı fonksiyonel değil ve çoğu işlem için sanal dünyadan ayrılıp gerçek dünyaya dönmeniz gerekiyor. Örneğin IMEI kaydı adında bir hizmet veriliyor ama IMEI kayıt harcını bankaya elden yatırmanız gerekiyor! Ödeme sistemi entegrasyonu e-devletin içinde yok. Harçlarınızı kredi kartıyla ödemeniz mümkün değil. İnsan bu kadar primitif bir yapı ile karşılaşınca ister istemez bu 12 senede ne yapıldı diye soruyor kendi kendine.

E-devlet kullanan 8 milyon Hollandalı

Türkiye'nin e-devlet kapısı modern dünyanın çok gerisinde bulunuyor. ABD ve İngiltere e-devlet konusunda en gelişmiş ülkeler. Bu ülkeleri ise diğer Avrupa ülkeleri takip ediyor. Beş senedir yaşadığım Hollanda'da e-devlet yapısını yakından kullanma fırsatım oldu. Hollanda'da yaklaşık on senedir DigID adlı bir e-devlet şifre sistemi kullanılıyor. DigID bizdeki e-devlet kapısı şifresinin bir benzeri. Türkiye'deki e-devlet kapısının aksine burada vatandaşların yarısından fazlası DigID şifresine sahip. 17 milyonluk Hollanda'da 8 milyon kişi DigID kullanıyor. DigID'yi almak için PTT'ye falan da gitmeniz gerekmiyor. Online olarak başvuruyorsunuz şifreniz ev adresinize posta ile geliyor. Şifreyi aldıktan sonra bir daha sanal dünyadan gerçek dünyaya da çıkmamız hiç gerekmiyor. Üniversite kayıtlarından tutun vergi ödemelerine kadar tüm işlemlerinizi DigID ile yapabiliyorsunuz. Ödeme sistemi tamamen entegre bir yapıda ve tüm e-devlet uygulamalarında bir bütünlük bulunuyor. 2006 yılından bu yana tüm vergi beyannameleri sadece DigID ile yapılabilir. Bu zorunluluktan ise kimse şikayetçi değil. Çünkü insanlar vergi dairesi kuyruklarında zamanlarını harcamıyorlar. Herkes DigID kullanarak devletle olan tüm işlerini evinden veya işyerinden çıkmadan gerçekleştirebiliyor.

Hollanda bürokrasiyi minimuma indirmeyi başarmış ülkelerden birisi. Örneğin ikinci el araba alım satımı için herhangi bir PTT'ye gidip 35 Euro harç vermeniz yeterli. PTT görevlisi yeni ruhsatınızı hemen orada yazıcıdan çıkartıp size veriyor. Alım satım işlemi yaklaşık üç dakikada gerçekleşiyor. Ne notere gidiyorsunuz ne de trafik polisine. Ülke böyle bir kültürden geldiği için DigID projesi de çok başarılı olmuş.

Mobile devlete doğru ilerleyen ABD

ABD, e-devlet konusunda en az Hollanda kadar başarılı bir ülke. Beyaz Saray 2012 yılında Dijital Devlet Stratejisi adlı bir belge yayınladı. Günümüzde ABD'deki e-devlet yapılarının tamamını şekillendiren bu strateji, şu unsurlardan oluşuyor:

- Dijital devlet bilgilerine ve uygulamalarına vatandaşın her yerden, her zaman ve her cihazdan ulaşmasını sağlamak.
- Devletin tüm kurumlarının bu yeni dijital dünyaya uyumunu sağlamak
- Devlet verilerinin gücüyle Amerikan ulusunun inovasyonunu artırmak ve Amerikan vatandaşlarına verilen servisin kalitesini artırmak

Bu strateji yayınladıktan sonra ABD'de hızlı bir şekilde e-devlet yapılarında yenilenmelere gidildi. Bunların başında mobil cihazlarla erişim geldi. Bir çok devlet kuruluşu mobil cihazlar için uygulamalar geliştirmeye başladı. Sayısı her geçen gün artan bu mobil uygulamalar ile e-devlet yerine m-devlet dönemine girilmiş ordu. Şu an ABD'nin 16 adet m-devlet uygulaması bulunuyor. Bu uygulamalara apps.usa.gov adresinden bakabilirsiniz.

Dünya e-devlet dönemini bitirip m-devlet dönemine geçerken Türkiye ise yerinde saymaya devam ediyor. Bunun en büyük nedeni ise devletin kurumsal bir yapıda yönetilmiyor olması. Türkiye ağır bürokrasi kültüründen gelen bir ülke. Devlet Türkiye'de yavaş işliyor. Özel sektörün dinamiğini yakalayamıyor. Devletin ağır işlemlerinden dolayı da kurumların neredeyse tamamında rüşvet ve yolsuzluk görülüyor. Türkiye ne kadar şeffaflaşırsa devletin hantal yapısını ne kadar elektronik hale getirebilirse o kadar gelişir. Ama görünen o ki mevcut yönetim anlayışları ile böyle bir atılımı yapmak mümkün gözüküyor. E-devletin başarılı olması için tüm bürokrasi yapısında köklü atılımların yapılması gerekli. Böyle bir siyasi irade ise Türkiye'de bulunmuyor.

Güle güle Ballmer...

13 senede Microsoft'un hisselerini yüzde 35 gerileten, Google ve Apple karşısında yenilgi üzerine yenilgi alan Steve Ballmer emekli oluyor

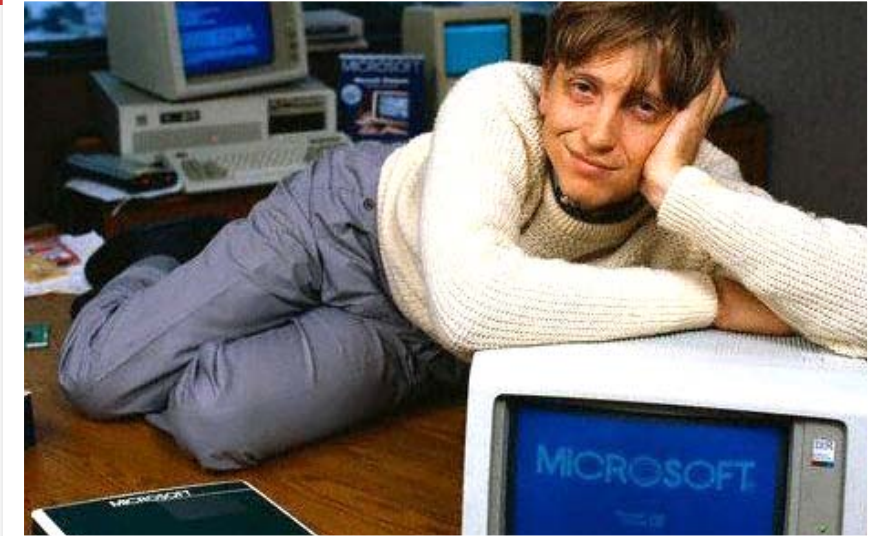
Microsoft CEO'su Steve Ballmer 24 Ağustos'ta bir sene içinde emekliye ayrılacağını açıkladı. Normalde böyle açıklamalardan sonra firmaların hisse senetleri düşer. Ballmer'in açıklamasından sonra ise tam tersi oldu. Microsoft hisseleri hızlı bir şekilde yükselmeye başladı. Yatırımcılar Ballmer'dan kurtuluyoruz diye erken bir sevinç içine girdiler.

Peki ne oldu da Microsoft'un kurucu ortaklarından biri olan Ballmer yıllar içinde istenmeyen adam haline geldi. Hepinizin bildiği üzere Steve Ballmer 2000 yılında Microsoft'un başına geçmişti. Ballmer 13 senelik yönetimi boyunca, Bill Gates'in gençlik yıllarındaki başarısını yakalayamadı. Eskiden yenilikçi bir firma olan Microsoft, Ballmer yönetiminde gitgide hantallaştı ve yenilikleri öngöremedi.

Bu strateji yanlışlarından en büyüğü açık kaynak kodlu yazılımlar alanında oldu. Microsoft açık kaynak kod dünyasına her zaman uzak duran bir firmaydı. Ballmer yönetiminde bu değişmedi.

Bill Gates bana çok kızmıştı

2006 yılında Bill Gates Türkiye'ye geldiğinde kendisine basın toplantısında bir soru yöneltmiştim. Sorum biraz aykırı olduğu için salonda soğuk rüzgarlar esmiş Bill Gates de soğuk bir yüzle benim sorumu: "Hayır" diye yanıtlamıştı. Aslında soru o kadar da sinirlenilecek bir soru değildi. Kendisine: Linux'a ve açık kaynak kodlu yazılımlara yatırım yapıp yapmayacaklarını ve Microsoft yazılımlarının Linux üzerinde çalışıp çalışmayacağını sormuştum. Bill Gates bana çok kızmıştı. Kim bilir içinden neler demişti. Ama sonunda zararlı çıkanlar onlar oldu. Açık kaynak kodundaki gücü gören Google bir anda dünya lideri olup çıktı. İşletim sistemi yapısını Unix tabanına kaydıran Apple dünyanın en çok kazanan şirketi oldu. Microsoft ise ne yaptı? Sadece eskimiş mimarisini cilalayıp satmaya devam etti. Ne tablet pazarını öngörebildi, ne internet dünyasında başarılı olabildi ne de inovasyon yaratabildi. Tüm bunların sonunda 13 senelik Ballmer yönetiminde Microsoft hisseleri yatırımcıya toplam yüzde 17 oranında zarar getirdi. On senede firmanın hisseleri yüzde 35 oranında düştü. Firma küçüldü ve başarısızlıklarına yeni başarısızlıklar ekledi.

Yeni dünyada Microsoft yok

ComScore'un verilerine göre arama motoru pazarında Google yüzde 67 ile pazar lideri konumunda bulunuyor. Microsoft'un arama motoru Bing'in payı ise sadece yüzde 17.9. Microsoft'un arama motoru alanında Google'la arayı kapatması neredeyse imkansız durumda.

Tablet pazarı da Microsoft için parlak bir pazar değil. IDC'nin verilerine göre tablet pazarının yüzde 62.6'sını Android tabanlı tabletler oluşturuyor. IOS tabanlı tabletlerin payı yüzde 32.5, Microsoft tabanlı tabletlerin oranı ise sadece yüzde 4. Microsoft'un bu alanda da rakiplerini bırakın geçmeyi yaklaşması bile hayal.

Microsoft nereden para kazanıyor dersiniz; hala tekel konumunu sürdürdüğü masaüstü ve dizüstü pazarından. Ama dünya hızlı bir şekilde PC'lerden uzaklaşmaya doğru ilerliyor. Belki beş belki 10 sene içinde bildiğimiz anlamda PC'ler kullanılmayacak. Mobil cihazlar ve bulut tabanlı bilişim geleneksel PC'lerin yerini alacak. Peki Microsoft bu yeni alanlarda başarılı olabilir mi? Mevcut dogmatik ve hantal yapısı ile çok ama çok zor... Belki Ballmer'dan sonra dünyaya sabit fikirle değil de farklı gözlerle bakabilen genç bir yönetici gelir ve firmayı tekrar eski günlerine geri döndürür. Beraber izleyip göreceğiz...

CIA ve NSA'nın dev gizli bütçesi Amerikan haber alma teşkilatları veri izleme ve takibi için senede 37 milyar dolar harcıyor

Amerikan haber alma teşkilatlarının veri izleme ve takibi için milyarlarca dolar para harcadığı ortaya çıktı. Eski NSA çalışanı Edward Snowden'in açıklamalarına dayanarak 30 Ağustos günü Washington Post gazetesinde yer alan bir habere göre CIA ve NSA veri izleme için senede 37 milyar dolar harcıyor. Bu 37 milyar doların 25.3 milyar dolarlık bölümü ham verilerin toplanması için kullanılıyor. Ham veri toplamaları hem elektronik kaynaklardan hem de uydular kullanılarak yapılıyor. Bu bütçeye veri kaynaklarına ödenen kişisel ödemeler de dahil.

Veri işlemeye 6.1 milyar dolar

Bütçenin 6.1 milyar dolarlık kısmı veri işleme için kullanılıyor. Veri işlemede filtreleme, şifre kırma, görüntü tanımlama gibi işler yapılıyor. Veri işlemede büyük bilgisayar tarlaları kullanan CIA ve NSA normalde kırılması çok zor olan şifreleri bile kısa zamanda kırabiliyor.

Bütçenin diğer kalan 6.2 milyar dolarlık kısmı ise veri analizinde kullanılıyor. Analiz işleminde veriler diğer verilerle örneklenip birleştirilerek bağlantılar oluşturuluyor. CIA ve NSA'nın elinde çok gelişmiş veri ambarı teknolojileri bulunuyor.

Sektörün ballı müşterileri

CIA ve NSA yaptığı bu büyük harcamalarla Amerikan bilişim endüstrisinin en büyük müşterileri konumunda olduğu da ortaya çıktı. 37 milyar dolar dünyada çoğu ülkenin toplam bütçesinden daha yüksek bir rakam. Bu 37 milyar doların büyük bir kısmı yazılım ve donanım için harcadığı göz önüne alınırsa gizli servislerin sektör için önemi daha da öne çıkıyor.

Snowden'in bilgileri ışığında yayınlanan bu haber sonrası ABD kamuoyunda büyük tartışmalar başladı. Güvenlik uzmanları bu harcamaların ulusal güvenlik için gerekli olduğunu savunurken insan hakları savunucuları ve aktivistler bu kadar paranın boşa gittiğini iddia ediyor. Bu tartışmaların sonucu nereye varır bilemeyiz ama bilinen tek bir gerçek dünyanın Snowden'dan sonra aynı olmayacağı...

BÜYÜ'ME

11. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Şûrası
5-7 Eylül 2013
tariflerinde “Herkes İçin Ulaşım ve Hızlı Erişim” teması ile İstanbul’da yapılacak. Şûrada Karayolu, Havacılık ve Uzay Teknolojileri, Denizcilik, Demiryolu, Haberleşme (İletişim ve Posta), Boru Hatları ve Kentiçi Ulaşım konuları ele alınacak.

2009 yılında yapılan 10. Ulaştırma Şûrası’nda ortaya konan ve 2023 yılına kadar gerçekleştirilmesi planlanan hedeflerin değerlendirileceği, yeni hedeflerin ele alınacağı bu Şûrada tartışılacak tüm konuların, ekonomik kalkınmada kaldıraç rolü olan bilişim sektörü açısından önemli olduğu ortadadır.

Sim

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

2023 yılında, ekonomik büyüklük açısından dünyadaki ilk 10 ülke arasına girmek için yıllık ortalama yüzde 8,5 büyüme oranını yakalamak gerektiği konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Son on yılda kişi başına düşen ulusal gelirimiz 3 bin dolar seviyesinden 10 bin dolar seviyesine yükseldi. 2023 yılında bu tutarın, yüksek gelir seviyesi olan 25 bin dolar seviyesinde olması hedeflenmiştir.

Ekonomist Prof. Dr. Güngör Uras’ın da belirttiği üzere, kişi başına düşen gelirin 10 bin dolar seviyesine ulaşması hızlı biçimde gerçekleşmekte olup bu durum, sermaye artışı ve çalışan sayısındaki artış ile, yani ucuz işgücü ve basit üretimdeki hızlı artış ile sağlanmaktadır. Ekonominin aynı hızda büyümesini sürdürebilmesi için verimlilik artmalıdır. Bunun yolu ise daha iyi eğitim ve yapısal reformlarla desteklenen teknolojiye dayalı üretimden geçmektedir.

TÜİK verilerine göre 2009 yılındaki ekonomik kriz nedeniyle büyüme oranı negatif (-4,7) gerçekleşmiştir. 10 bin dolarlık kişi başına düşen gelire ulaştığımız 2012’de ise büyüme durmuştur (% 2,2). 2013 yılının ilk çeyreğinde büyüme % 3,0 olarak gerçekleşmiştir.

Ekonomistlerin ortak görüşüne göre, 2023 yılında kişi başına 25 bin dolar ulusal gelir hedefleyen Türkiye’nin önündeki en büyük engellerden biri olarak ‘orta gelir tuzağı’na düşmek gösterilmektedir. Orta gelir tuzağı ise ekonomistler tarafından ABD’nin kişi başına düşen gelirin yüzde 20’si düzeyine ulaşan bir ülkenin milli gelirini artırmasına rağmen bu oranı geçememesi olarak değerlendirilmektedir.

11. Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Şûrası’nda, özlenen büyüme oranlarına kısa süre içinde yeniden ulaşabilmek amacıyla, Ar-Ge’nin, yerli bilişim teknolojileri üretiminin ve kullanımının daha çok destekleneceği, diğer tüm sektörler için de örnek olacak yeni yol haritası belirlenmelidir.

SAYGI, SEVGİ ve ÖZLEMLE ANIYORUZ...

TBD’nin etkin üyelerinden, Başbakanlık Bilgi İşlem Başkanlığı çalışanlarından, değerli dostumuz Hakan Bahçıvan’ı 30 Temmuz 2013 günü kaybettik. Kendisine Allah’tan rahmet, çalışma arkadaşları ve ailesine başsağlığı, sabır ve uzun ömür diliyorum.

Ayrıca, değerli dostlarımız Abdülkadir Anaç’ın oğlu İbrahim Meriç Anaç’a, Hakan Demirtel’in eşi Esra Arzu Kural Demirtel’e, Cem Sezer’in annesi Suna Sezer’e de Allah’tan rahmet; yakınlarına başsağlığı, sabır ve uzun ömür dilerim...

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu II. Başkanı

Dijital Türkiye Platformu, AB'nin "Dijital Gündemi"ne parallel ve sistemle bütünleşecek çalışmalar planlıyor

"Akıllı, sürdürülebilir ve katılımcı büyüme" şeklinde özetlenen "Digital Europe 2020" vizyonuna paralel çalışmaları, Türkiye'de planlayıp gerçekleştirme hedefiyle 2011 ilkbaharında kurulan platform, öncelikle bilgi, iletişim ve elektronik dünyasının "stratejik sektör" olarak tanımlanması gerektiğini vurguluyor. "Dijital Gündem Genel Kurulu"nun bir parçası olmak, "Üye Ülkeler Üst Düzey Grup"ta temsil edilmek istediklerini belirten Envarlı, Dijital Gündem Skor Tablosu'nda Türkiye'nin durumuyla ilgili sonucun Eylül sonunda açıklanabileceğini söyledi. Envarlı, Haziran 2013'te Dublin'de gerçekleştirilen Dijital Gündem Genel Kurulu'nda saptanan 101 eylem arasında Türkiye için çarpıcı olanları önümüzdeki günlerde duyuracaklarını bildirdi.

Aslıhan Bozkurt

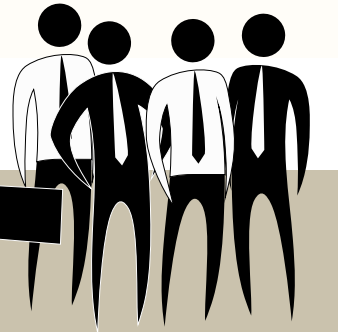
Geleceğin Türkiye'sinin "dijital vizyonu" için Digital Europe üyesi olan ve yönetimde etkin şekilde yer alan Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD) ve Elektronik Cihazlar İmalatçıları Derneği (ECİD), yanlarına Türkiye Bilişim Derneği (TBD) ve Türkiye Bilişim Vakfı'nı (TBV) da alarak 2011'de güç birliği gidip Dijital Türkiye Platformu'nu oluşturdular. Türkiye'de bilgi, iletişim ve elektronik dünyasının gelişimi ve sorunlarına yönelik olarak ortak amaçlar doğrultusunda hareket etmeyi planlayan platformun kuruluşu, 29 Mart 2011'de İstanbul Swiss Otelde yapılan basın toplantısı ve basın bildirisi ile kamuoyuna duyuruldu. Türkiye'nin 2023 hedefleri olarak belirlediği, "İlk 10 ekonomi arasında yer alan, 500 milyar dolar ihracat yapan, 160 milyar dolar bilişim sektörü büyüklüğüne ulaşmış, 1 milyon bilişim çalışanı istihdam eden" bir Türkiye için "Dijital Türkiye" hedefine ulaşılması gerektiğini düşünen "Dijital Türkiye Platformu", bu kapsamda öncelikli hedefin bilgi, iletişim ve elektronik dünyasının "Stratejik sektör" olarak tanımlanmasının zorunluluğuna dikkat çekiyor.

Tüzel kişiliği olmayan platformda yer alan dernekler, kendi iç bağımsızlıklarını korurken belirlenen konularda ortak hareket ediyorlar. "Dijital Türkiye"yi oluşturan sivil toplum kuruluşları, bu platform ile bilgi, iletişim ve elektronik alanlarında aynı konuların farklı derneklerce farklı platformlarda değerlendirilmesiyle ortaya çıkan enerji, zaman ve kaynak kaybının önüne geçmeyi amaçlıyorlar. Platform aracılığıyla ortak konuların, tek platformda, ortak etkinlikler ve işbirliği içinde organize edilmesi sağlanıyor.

Eylül sayımızın "Gündem" sayfaları için Dijital Türkiye Platformu'nun hedef, amaç ve çalışmalarını platformun sekreteryasını yürüten Behçet Envarlı ile görüştük. Envarlı, Avrupa "Dijital Gündemi'ne Uyum Projesi" kapsamında 7 ayrı alandaki uzmanların, Dijital Gündem Skor Tablosu'nu değerlendirip Türkiye'nin durumuyla ilgili sonuç ortaya koyacakları çalışmanın Eylül sonunda duyurulabileceğini bildirdi.

Platformu'nun en üst düzeyde karar alma organın, girişimin kurucu üyesi olan örgütlerin başkanlarından oluşan "Dijital Türkiye Platformu Başkanlar Kurulu" olduğunu anlatan Envarlı, kurulun üç ayda bir toplanıp "Dijital Türkiye Platformu Yürütme Kurulu" tarafından belirlenen gündemi karara bağladığını söyledi.

AB'nin Dijital Gündemi uygulama yönetim yapısına paralel bir yaklaşımla, AB sistemi ile bütünleşebilmek üzere yapılmasını öngördükleri çalışmaları açıklayan Envarlı, "Dijital Gündem Genel Kurulu"nun bir parçası olmak, "Üye Ülkeler Üst Düzey Grup"ta temsil edilmek veya halihazırda üye olanlardan destek olacak üyeleri aracı olarak kullanmak istediklerini belirtti. Dijital Gündem Genel Kurulu'nda alınan kararlarda politika belirleyici olanları etkileme için bir "Paydaş Katılım" stratejisi oluşturma ve bu strateji doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmeye çalıştıklarını bildiren Envarlı, "Dijital Gündem Skor Tablosu"nda Türkiye'ye ilişkin tüm ve doğru verilerin yer almasını sağlamayı hedeflediklerine işaret etti.

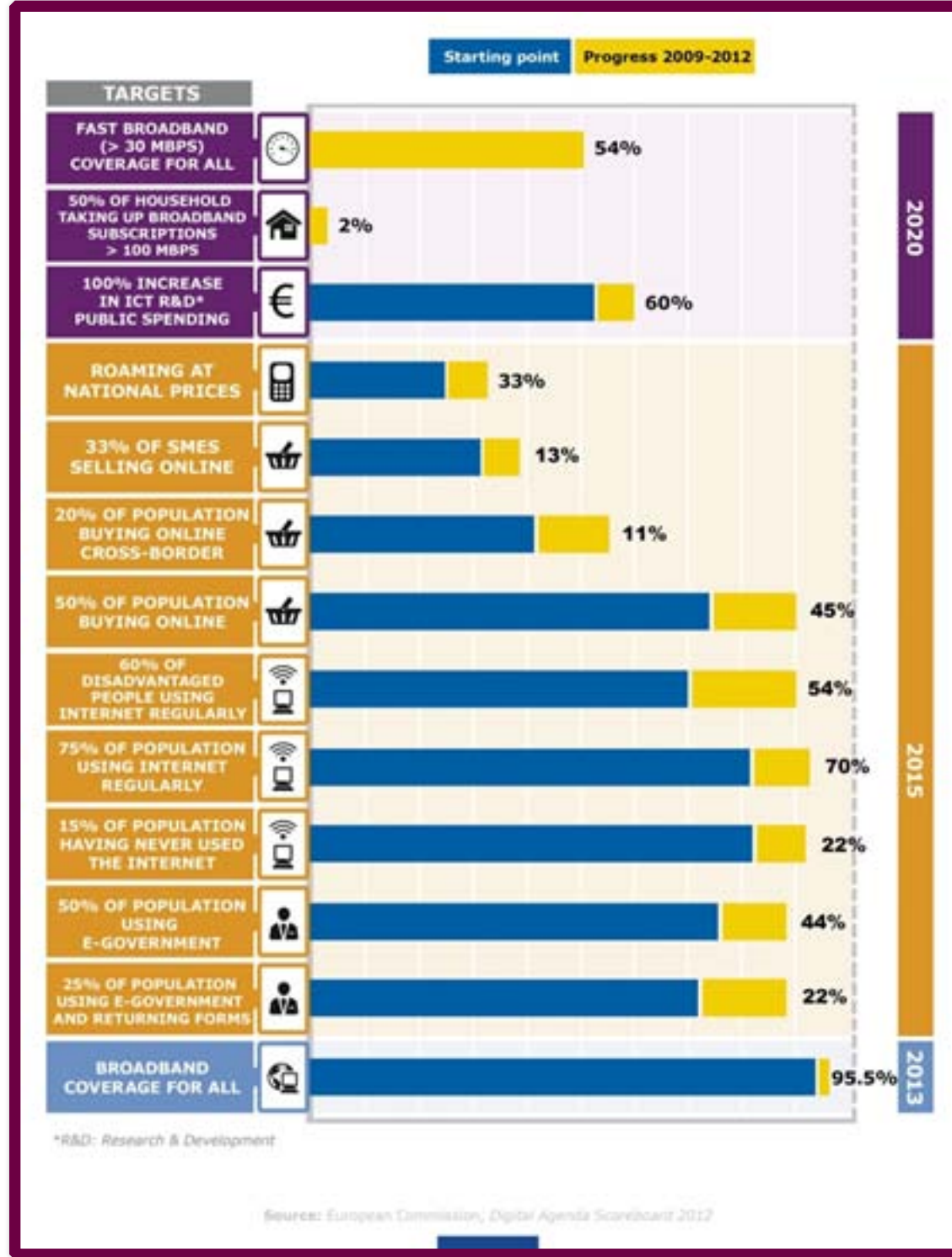

- Avrupa Dijital Gündemi ve Türkiye'deki duruma ilişkin bir değerlendirme yapar mısınız?

-Avrupa Dijital Gündemi, yıllık olarak bir skor tablosu ile kendi durumunu değerlendiriyor. Bu skor tablosunda Türkiye'ye ait veriler de bulunuyor. Ancak bu veriler içinde Türkiye'nin veremediği, eksik olduğu veriler de var. Aynı zamanda, Türkiye'nin önde olduğu ve Dijital Gündem'in takibinde önemli yer tutacağını düşündüğümüz bazı konularla ilgili verilerin de skor tablosunda olmadığını gözlemledik. Kalkınma Bakanlığı, Bilgi Toplumu Dairesi bu konudaki sorumlu devlet kuruluş. Türkiye en son verileri, Bilgi Toplumu İstatistikleri 2012 Raporu'ndan sağladı.

Avrupa Dijital Gündemi skor tablosu aşağıda yer alıyor. Bu tabloya göre, Avrupa son 3 yılda, en çok geniş bant kapsama alanını genişletme konusunda yol kat etmiş durumda. 2020 hedefi olmasına rağmen kamu, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ile Ar-Ge harcamalarında yüzde 100 artış konusunda çok ilerleme kaydedilmiş. 2015 hedefi olan nüfusun yüzde 75'inin düzenli olarak İnternet kullanıyor olması konusunda da çok ilerleme olmuş. Ancak vatandaşların e-devlet kullanımında sıkıntılar var. Türkiye ise, e-devlet uygulamaları konusunda en çok uygulamaya sahip ülke olarak öne çıkıyor ama e-devlet uygulamalarının gerçekten kullanılıp kullanılmadığını bilemiyoruz. Bunun sebebi de, Dijital Gündem Skor Tablosu'nda yer alan e-Devlet

kullanımı için kullanılan formların geri dönüşü ile ilgili Bilgi Toplumu İstatistikleri'nde buna benzer bir verinin olmaması. Türkiye, geniş bant yaygınlığı konusunda oldukça ileride ancak, düzenli İnternet kullanımı konusunda geride kalıyor.

Ayrıca, Avrupa'nın "Dijital Tek Pazar" olmak üzere özellikle telekom sektörünü de bu konuya yönlendirmesi ile ilgili çalışmaları göze çarpıyor. Çin'in büyük bir güç olarak gelmesi ve Avrupa'nın bazı telekom şirketlerini satın alma hedefi olması nedeniyle, telekomda tek pazar olma konusu geniş bant ve ultra hızlı İnternet'ten sonra gündemdeki en önemli konu olarak öne çıkıyor. Bu konuda da özellikle düzenlemeler ve operatörlerin rekabet konusunda sıkıntıları da gündemdeki konular arasında yer alıyor.

Avrupa "Dijital Gündemi'ne Uyum Projesi" kapsamında 7 ayrı alandaki uzmanlar, Dijital Gündem Skor Tablosu'nu değerlendirerek Türkiye'nin durumu ile ilgili bir sonuç ortaya koyup ayrıca, Skor Tablosu'nu geliştirmek için de önerilerde bulunacaklar. Bu çalışmanın sonuçlarının Eylül 2013 sonunda duyurulması planlanıyor.

-Dijital Türkiye Platformu'nun vizyonu ve temel çalışma konuları nelerdir?

-Rekabet gücü artışı, sürekli yeniliğe bağlı. Yenilik ise, dijital teknolojilerin uygulanması ile mümkün. BİT temelli teknoloji geliştiren ya da inovasyon yapan ulusların rekabet gücünün daha fazla olduğu bir gerçek.

BİT'in ekonomik ve sosyal yaşama etkisini belirleme amaçlı araştırmalar yapılıyor. Bunlardan biri de Ağ Hazırlılık Endeksi. Ağ Hazırlılık Endeksi 2011 raporuna göre; Türkiye 71. sırada iken, 2012 raporunda 52. sırada yer alıyor.

Ülkemizde BİT pazarı, 33 milyar Dolar. 3G abone sayısı 17 milyon, geniş bant abone sayısı 8 milyon, e-devlet kapısında 27 kamu kurumunun sunduğu hizmet sayısı 223 .

Leyla Arsan
CEO TAGES

Neelie Kroes
Avrupa Komisyonu Başkan Yardımcısı

Haluk Gökmen
EGESYS Kurucu ortak

Olumlu gelişmelerin gözlemlendiği Türkiye’de bilgi, iletişim ve elektronik dünyasını temsil eden otuza yakın sivil toplum kuruluşu, “söylem” ve “fikir birliği” sağlamaya çalışarak ilgili kurumlarla iletişimde bulunuyor.

“Digital Europe” yapılanması paralelinde kurulan “Dijital Türkiye”, Avrupa Birliği’nde (AB) bir çatı kuruluş olarak ortaya çıkan “Digital Europe”un Avrupa Birliği Dijital Ajanda 2020 vizyonu ile Türkiye’nin 2023 hedeflerinin aynı paralelde yürütülmesi için çalışmalarını sürdürüyor.

İşte bu nedenle, beş kuruluş, TBV, TÜBİSAD, TBD, TESİD ve ECİD bir araya gelerek, Dijital Türkiye Platformu’nu oluşturdular. Dijital Türkiye Platformu, sektörün sorunlarının çözümüne yönelik yapılan bir ortak hareket platformu olarak şekillendi.

Türkiye’nin AB üyelik adaylığının ulusal bir hedef olduğunu düşünerek AB’nin yol haritalarını, ülkemiz için yol haritası olarak benimsiyor, AB’nin 2020 hedeflerini, ülkemizin ekonomik ve sosyal büyüme hedefleri olarak kabul ediyoruz.

Dijital Türkiye Platformu olarak bu güne kadar yapılan toplantılarda genellikle stratejiye yönelik çalışmalar ve kararlar alındı. Bu arada Fatih Projesi ile ilgili çalışmalarımız oldu. Kalkınma Bakanlığı Bilgi Toplumu Dairesi’nin “Bilgi Toplumu Stratejisi” çalışmalarına yoğun katkılarda bulunduk. Interpro Bilişim Zirvesi için çalışmalar yapıldı. Bakan ziyaretleri gerçekleştirildi. Ama esas olarak “Uyum Projesi”ne odaklanıldı.

-Platformun kurumsal/yönetimsel yapısı, çalışma şekli ve grupları hakkında bilgi verir misiniz?

-Dijital Türkiye Platformu, Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD), Türk Elektronik Sanayicileri Derneği (TESİD), Elektronik Cihazlar İmalatçıları Derneği (ECİD), Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) ve Türkiye Bilişim Derneği (TBD) tarafından oluşturuldu.

Girişim, girişimin kurucu örgütleri tarafından bilgi, iletişim ve elektronik sektörlerinin gelişimine ve sorunlarına yönelik olarak “Dijital Türkiye Platformu” ismi üzerinden bir iletişim ve ortak hareket platformu yaratmayı amaçlıyor.

Girişimin temel hedeflerini şöyle sıralayabiliriz:

- Bilgi, iletişim ve elektronik sektörlerinin ortak sorunları hakkında çözüm önerileri geliştirmek,
- Bilgi, iletişim ve elektronik sektörlerinin gelişimi ve dünya pazarlarında rekabetçi bir duruma gelmesi için strateji ve politika önerileri oluşturmak,
- Bilgi, iletişim ve elektronik sektörlerini ilgilendiren düzenlemeler ve gelişmeler konusunda ortak görüş ve hareket stratejisi belirlemek ve uygulamak,
- Bilgi, iletişim ve elektronik sektörlerinin gelişimine, önemine ve bu sektörün sorunlarına dikkat çekmek için farkındalık aktivitelerinde bulunmak,
- Kamu kurum ve kuruluşları ile siyasi iradeye sektörün sorunları ve öncelikleri hakkında bilgilendirme ve lobby faaliyetlerinde bulunma,
- “Dijital Türkiye Platformu”nu ilgili paydaşlar tarafından bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün temsilcisi olarak görülmesini ve dikkate alınmasını sağlama,
- Uluslararası kurumlar ile Türkiye’nin bilgi ve iletişim sektörünün temsilcisi sıfatıyla işbirliklerini geliştirmek.

Girişimin kurumsal yapılanma modeli ise şöyle: “Dijital Türkiye Platformu”nun en üst düzeyde karar alma organı “Dijital Türkiye Platformu Başkanlar Kurulu”dur. “Dijital Türkiye Platformu Başkanlar Kurulu”, girişimin kurucu üyesi olan örgütlerin başkanlarından oluşuyor.

“Dijital Türkiye Platformu Başkanlar Kurulu”, üç ayda bir toplanarak “Dijital Türkiye Platformu Yürütme Kurulu” tarafından belirlenen gündemi karara bağlıyor.

“Dijital Türkiye Platformu”nun faaliyetleri ise girişimin kurucu örgütlerinden birer temsilcinin iştirakiyle oluşan “Dijital Türkiye Platformu Yürütme Kurulu” tarafından yerine getiriliyor. “Dijital Türkiye Platformu Yürütme Kurulu”nun başkanı, “Dijital Türkiye Platformu Başkanlar Kurulu” tarafından atanıyor. “Dijital Türkiye Platformu Yürütme Kurulu” gerektiğinde bir araya gelerek, gündemdeki konuları görüşüp karara bağlıyor. Girişim sekreteryasını da ben (Behçet Envarlı) yürütüyorum.

AB Dijital Gündemi'nin 7 ana konu başlığının her biri ile ilgili konusunda uzman kişilerden oluşan gruplar oluşturduk. Bu gruplar şunlar:

- ▶ Sayısal Tek Pazar
  - ▶ Birlikte Çalışabilirlik ve Standartlar
  - ▶ Güvenirlik ve Güvenlik
  - ▶ Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi
  - ▶ Ar-Ge ve İnovasyon
  - ▶ Sayısal Okur Yazarlığı Artırmak
  - ▶ AB Toplumu için BİT Temelli Faydalar
- Grupların temel görevleri, mevcut durum, nelerin yapılması gerektiği, izleme için göstergeleri belirleme, önerileri ve eylem planlarını oluşturma, Dijital Gündem Skor Tablosu için gerekli verilerin derlenmesini sağlama ile belirli dönemlerde ilerleme ve durum raporlarını hazırlayıp sunmak olacak. Bu çalışmamızı Türk Telekom'un mali katkıları ve değerli destekleri ile sürdürüyoruz.

-Avrupa Komisyonu tarafından Ekim 2010'da yürürlüğe konulan ve 2011'den itibaren işlemeye başlayan süreçte, AB'nin, "akıllı, sürdürülebilir ve katılımcı büyüme" ana başlıklarıyla özetlenen 2020 yılına kadarki "yeni" yol haritası çizildi. Platformun, "Digital Europe 2020" vizyonuna paralel olarak Türkiye için uygulanmasını önerdiği bir yol haritası var mı? 2020 için Türkiye neler yapmalı?

-“Europe 2020”, AB'nin önümüzdeki 10 yılda gerçekleştirmek istediği “büyüme stratejisi”dir. Ve, “Akıllı”, “Sürdürülebilir” ve “Katılımcı bir ekonomi”yi hedefler. AB bu amaçla “İstihdam”, “Yenilikçilik”, “Eğitim”, “Katılımcılık” ile “İklim/Enerji” olarak belirlenen beş konuda hedefler belirledi. “Dijital Ajanda -The Digital Agenda” ise, ülkelerdeki sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlamak amacıyla AB'nin “Sayısal teknoloji”lere vereceği desteği kapsayan 7 temel hedeften oluşuyor. Bunlar şöyle sıralanıyor:

- ▶ Dağınık dijital pazarlar yerine “Tek Pazar”;
- ▶ Birlikte işlerlik yokluğunu önlemek için “Standartlar Oluşturma”;

- ▶ Siber suçlar, ağlara güvensizliğe karşı “Ağ ve Bilgi Güvenliği Politikası”;
  - ▶ Yavaş network açılımı, yatırım eksikliği gibi sorunları çözmek üzere “Hızlı İnternet Erişimi”;
  - ▶ Yetersiz Ar-Ge ve inovasyon girişimlerinin eksikliğini gidermek üzere “Ar-Ge ve İnovasyon Teşviki”;
  - ▶ Dijital okur/yazarlık ve beceri düzeyini artırmak için “Eğitim ve Herkese İnternete Erişim Olanağı”;
  - ▶ Toplumsal sorunlara eğilmek için “Spesifik BİT Çözümleri”.
- AB'nin “Europe 2020” kapsamında belirlediği “Digital Agenda”nın uygulanması konusunda etkin faaliyet gösteren kurumlardan biri de “Digital Europe”tır. Digital Europe, bilgi ve iletişim teknolojileri ile tüketici elektroniğini içeren Avrupa dijital ekonomisinin sesidir. Digital Europe, AB politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasına sanayinin katılımını sağlar. Üyeleri arasında 60 küresel şirket ve Avrupa genelinde 40 ulusal ticaret derneği bulunuyor. Toplamda 10 bin şirket iki milyon vatandaşa istihdam sağlayıp ve 1 trilyon Avro

gelir üretiyor. Amacı iş ortamının iyileşmesini, AB politikalarının gelişimi ve uygulanması aşamalarında sektörün katılımını sağlamak.

Bildiğiniz gibi Digital Europe organizasyonu paralelinde Türkiye’de Dijital Türkiye Platformu oluşturuldu. Platform, AB’nin öngördüğü akıllı, sürdürülebilir ve katılımcı büyümeyi sağlamak üzere belirlediği Dijital Gündem Stratejisi’nin yaygın uygulamasını sağlamak amacıyla ilan ettiği “Going Local” hareketi kapsamında, Türkiye olarak yapılması gereken sürdürülebilir ve sürekli çalışmaların planlanması ve gerçekleştirilmesini hedefliyor. Yapılanma ve hedefler açısından “Digital Europe” yapılanması paralelinde kurulan “Dijital Türkiye Platformu”, bilgi teknolojileri, iletişim ve elektronik alanlarında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerince dile getirilen, kamuoyu ve ilgili kamu kurumları nezdinde bilgi, iletişim ve elektronik dünyasının “muhataplık” ve “iletişim etkinliği” sorunlarına önemli ölçüde çözüm getirmeyi, ayrıca ilgili kurumlar arasında oluşacak sinerji, ortak ajanda ve çalışma kültürünün ilerleyen dönemlerde bu kurumların hukuksal olarak da tek bir çatı altında örgütlenmesi için gerekli olan çıktıları sunmaya çalışıyor.

AB'nin Dijital Gündemi uygulama yönetim yapısına paralel bir yaklaşımla, AB sistemi ile bütünleşebilmek üzere şu çalışmaların yapılmasını öngörüyoruz:

"Dijital Gündem Genel Kurulu"nun (Digital Agenda Assembly) bir parçası olmak, "Üye Ülkeler Üst Düzey Grup"ta (Member States High Level Group) temsil edilmek veya halihazırda üye olanlardan bize destek olacak üye(leri) aracı olarak kullanmak,

"Avrupa Parlamentosu"nda (European Parliament) mevcut kişilerden yararlanmak,

Dijital Gündem Genel Kurulu'nda alınan kararlarda politika belirleyici olanları etkilemek için bir "Paydaş Katılım" (Stakeholder Engagement) stratejisi oluşturmak ve bu strateji doğrultusunda çalışmaları gerçekleştirmek,

Dijital Gündem'in uygulamalarının sonuçlarının izlenebildiği "Dijital Gündem Skor Tablosu"nda (Digital Agenda Scoreboard) Türkiye'ye ilişkin tüm ve doğru verilerin yer almasını sağlamak.

-19-20 Haziran 2013'te Dublin'de gerçekleştirilen Dijital Gündem Genel Kurulu'nda (DAA) Türkiye nasıl temsil edildi?

- Türkiye'yi Dijital Türkiye Platformu adına Avrupa Dijital Gündemi'ne Uyum Projesi kapsamında çalışan uzmanlar temsil ettiler. Leyla Arsan, Proje Lideri ve Erdem Gülgener Dijital Tek Pazar, Kurumlar Arası Çalışabilirlik ve Standartlar Grup Lideri olarak temsil ettiler. Dijital Tek Pazar ve Kamu Hizmetleri, Akıllı Şehirler ve Açık Veri konulu çalıştaylarda yer aldılar, katkı sağladılar.

-Dijital Gündem Genel Kurulu'nda ne gibi kararlar alındı? Dijital Türkiye Platformu'nun alınan kararlar sonucunda neler yapması gerekiyor?

-Dijital Gündem Genel Kurulu, daha ziyade bir yaygınlaştırma ve tanıtım toplantısı gibiydi, festival kıvamında gerçekleşti. Dijital Gündem'in 7 ana konu başlığı bazında 13 ana hedef altında belirlenen eylemleriyle birlikte toplam 101 eylem saptandı ve bu eylemlerin durumları sürekli olarak takip ediliyor. 101 eylem arasında Türkiye için çarpıcı olanları yapacağımız çalışma sonrasında duyuracağız.

Genel Kurul'da toplam 7 ayrı konuda çalıştay düzenlendi. Bu çalıştaylarda ilgili uzmanlar ve hatta kullanıcı düzeyindeki katılımcılar da dahil edilerek, önceden belirlenmiş sorulara yanıt aramak üzere grup çalışmaları yapıldı ve bu çalışmalar da sunuldu. Toplantının ilk yapılan bu çalışmaların ardından, ikinci gün genel bir toplantı yapıldı ve bu çalışmaların sonuçları sunuldu. Ayrıca Avrupa Komisyonu'nun dijital gündemden sorumlu üyesi Neelie Kroes ve toplantıyı misafir eden şehrin ileri gelenleri başta olmak üzere birçok ilginç konuşmalar yapıldı. Konferansın tüm video kayıtlarına şu bağlantılardan erişmek mümkün. <http://webcast.ec.europa.eu/eutv/portal/archive.html?viewConference=20252&catId=20337> <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/digital-agenda-assembly>

İzlendiğinizi bilseniz, İnternet'ten vazgeçer misiniz?

BM tarafından iki yıl önce, “temel bir insan hakkı” olarak gösterilen İnternet, güvenlik, suç ve suçlularla mücadele gerekçeleriyle açık-gizli, yasal-yasal olmayan yollarla izlenip denetleniyor. Ulusal düzenlemelerin işe yaramayacağına inanan uzmanlar, BM ve AK ilkelerini esas alan bir yapılanmaya gidilmesi ve çalışmaların güvenilir bağımsız uzmanlarca denetlenmesini öneriyor.

Aslıhan Bozkurt

İngilizce’de “uluslararası ağ” anlamına gelen “İnternational network” sözcüklerinin birleştirilmesinden oluşan İnternet, dünya genelindeki bilgisayar ve ağları birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı. Aslında çok yeni bir teknoloji olan İnternet, 40 yılı geçkin bir geçmişe sahip. İnternet de, diğer birçok iletişim teknolojisinde olduğu gibi askeri hedef ve amaçlarla ortaya çıktı. İlk kez 1969’da, Amerika Birleşik Devletleri’nde (ABD) askeri amaçlarda kullanılmak üzere Amerika Savunma Bakanlığı ve üniversitelerin işbirliğiyle geliştirilen “İleri Araştırma Projeleri Yerel Ağı (Advanced Research Projects Agency Network- ARPANET)”, İnternet’in temelini oluşturdu. ABD, sadece 15 bilgisayarın birbirine bağlı ve özel kullanıcılara kapalı olan bu ağı; savaş ve hatta nükleer saldırıda yok olmayacak bir sistem oluşturma ihtiyacı için planladı. 1975’te ARPANET işlevsel bir ağ konumunu aldı ve birçok organizasyon bu ağa katılınca İnternet de popülerleşmeye başladı. İnternet, 1982’de bütün ağların bir araya gelerek bir “ağlarağı” inşa etmelerini öngören İletim Denetim Protokolü/İnternet Protokolü’nün (Transmission Control Protocol/ Internet Protocol- TCP/IP) imzalanmasıyla ana şeklini kazandı. 1984’te Alan İsim Sistemi (Domain Name System-DNS) kullanılmaya başlandı. 1992’de ise “Dünya Çapında Ağ” anlamındaki World Wide Web (www) ile birlikte İnternet, artık devletler, şirketler ile kişisel kullanıcıları içerecek şekilde milyonların kullanımına açıldı.

Başlangıçta yoğun olarak askeri ve akademi dünyasının kullandığı İnternet, artık bilgi çağı toplumlarının her kesimi için hayatın vazgeçilmez ve en önemli parçası. Bugün İnternet, insanlara çok farklı bir iletişim ortamı yaratırken dijitalleşen iletişim sistemleri dünyanın küreselleşme sürecine önemli bir ivme kazandırıyor. Günümüzde insanlar, İnternet erişiminin temel insan haklarından biri olduğunu düşünüyor. Hatta GlobeScan’ın 2010’da BBC için yaptığı araştırmada, Finlandiya ve Estonya’nın İnternet erişimini insan hakkı olarak kabul ettiği belirtilirken Türkiye, Meksika, Brezilya ve Güney Kore, İnternet erişiminin temel hak olmasını en çok destekleyen ülkeler oldu. Mart 2011’de ise Birleşmiş Milletler, (BM) İnternet’in “temel bir insan hakkı” olduğunu açıkladı. BM İnsan Hakları Konseyi tarafından yayınlanan raporda, birçok ülkede İnternet’in filtre koyularak engellendiği anımsatılarak hükümetler, “İnternet bağlantısını engelleyecek bir

yasa oluşturmamaları” konusunda uyarıldı. Avrupa Konseyi (AK) ise Nisan 2011’de gerçekleştirdiği konferansta onayladığı “İnternet’in Evrenselliğini, Bütünlüğünü ve Açıklığını Korumak ve Geliştirmek” başlıklı kararıyla İnternet erişimini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne ekledi.

Resmi olmayan ve tarafsız yapısıyla İnternet, küresel düzeyde kişilere haberleşme özgürlüğü sağlarken özellikle iktidar odakları (devlet ve şirketler) bu ortamdaki bilgiyi merkezi bir biçimde işleme ve yönetmek istiyor. Çünkü İnternet’ten devletler, şirketler, bireyler aynı anda yararlanıyor. Sınırsız ve özgür yapısıyla denetlenmesi oldukça zor olan İnternet, kimi hükümetler, firmalar ve bazı sivil toplum kuruluşları tarafından kontrol ediliyor. Bazı durumlarda kişilerin bazı bilgilere özgürce ulaşması çeşitli yollardan engelleniyor, bazen de tüm İnternet akışı izleniyor!.. Mailler okunuyor, sohbet programlarında akan mesajlar taranıyor, paylaşımcı siteler kapatılıyor, dava açılıyor, sindiriliyor...

Bu arada özellikle son yıllarda uluslararası antlaşmalarla kurulan İnternet’in herkesin paylaşım yapabildiği bir bilgi havuzu ve devletleri aşan bir alan olduğu, hiçbir ulusa ait olmadığı, sahibinin hem “Kimse” hem de “Çok sayıda insan ve kurum” olduğu görüşü dillendiriliyor. Hatta İnternet’in nasıl çalışacağı ile ilgili yapıları belirleyen kuruluşlar ve hiçbir hükümetin, İnternet üzerinde hak iddia edemeyeceği, İnternet’in sahibinin gerçek kullanıcılar olduğu vurgulanıyor. Ve İnternet, izlendiği ve izlenmeye uygun yapısı nedeniyle eleştiriliyor.

Açık-gizli, yasal- yasal olmayan yollarla izleniyor

İki yıl önce BM tarafından “temel bir insan hakkı” olarak gösterilip Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne eklenen İnternet, tüm dünyada ulusal güvenlik, suçu önleme, suç ve

suçlularla mücadele gerekçeleriyle açık veya gizli, yasal ya da yasal olmayan yollarla izlenip hem kontrol ediliyor hem de denetleniyor. Son olarak Ağustos 2013’te, Ulusal Güvenlik Ajansı’nın (National Security Agency-NSA), Amerika Birleşik Devletleri’nin İnternet trafiğinin yüzde 75’ini izlediği iddia edildi. Türkiye, İnternet erişiminin temel hak olmasını en çok destekleyen ülkelerden olmasına rağmen konuyu hâlâ öncelikleri arasına alabilmiş değil. Türkiye’de de sanal ortam izleniyor. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu’na (BTK) bağlı Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) İnternet iletişiminin de denetiminden sorumlu. TİB’in İnternet Dairesi’ndeki sistem, 25 bin İnternet kafe ve 30 milyonu geçen İnternet abonesini izleyebilecek kapasitede. Mahkeme kararıyla istenen e-posta, MSN ve Yahoo Messenger gibi anlık mesaj programlarının kayıtları tutuluyor. TİB savcılarının soruşturulmasını istediği hem cep, hem ev telefonlarından atılan kısa mesajlar (SMS) ile İnternet’teki elektronik haberleşme araçlarının (elektronik mail, Messenger) kaynağını belirleyip verebiliyor. Bir e-mail’in nereden atıldığını bulabilmek için IP, yer sağlayıcıdan (İnternet sitesinden) alındıktan sonra bu IP’yi kimin kullandığı erişim sağlayıcıdan öğrenilebiliyor. Peki, izlendiğinizi bilerseniz bile, İnternet’ten vazgeçmek mümkün mü? Sanırım bu sorunun yanıtı, kesinlikle “Hayır” olur. Temel insan haklarından sayılan, “haberleşmenin mahremiyeti”ni ortadan kaldıran iletişimin izlenmesi, her şeylerinin bilindiği düşüncesiyle kişilerde psikolojik sorunlar yaratıp paranoya dönüşebiliyor. Bu nedenle kişiler, dönem dönem ciddi huzursuzluklar yaşayabiliyorlar ama tüm dünyada ve Türkiye’de İnternet’ten vazgeçmek, uzak kalmak pek mümkün değil. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, geçen yıl Türklerin yarısından fazlası (yaklaşık yüzde 55) bilgiye erişim için aile

üyeleri, komşu, okul ve iş arkadaşı yerine İnternet’e başvurdu. Ayrıca, bilgisayar kullanımı ortalama 8, İnternet kullanımı ise 9 yaşına düştü. 16-74 yaş grubundaki tüm bireylerin yüzde 39,5’i, düzenli olarak İnternet kullanıyor.

TBD BİLİŞİM Dergisi olarak bu ay “Dosya” sayfalarımızda “İnternet’in izlenmesi, izlemenin amacı, yasal dayanağı, yarar ve zararları, izlenmemenin mümkün olup olmadığı ile izleme için tarafların önerdiği en uygun model” konusunu ele aldık. Bu kapsamda kanunla İnternet’e ilişkin görevler verilen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın (TİB) bağlı olduğu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı Dr. Tayfun Acarer, Bilkent Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Akgül ve Ankara Barosu Bilişim Kurulu Başkanı Avukat Nihad Karslı ile görüştük. Ayrıca Başkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Timur Karaçay’ın “İnternet yönetimi” başlıklı yazısını da Dosya sayfalarımızda okurlarımızla paylaştık. BTK Başkanı Dr. Acarer, İnternet’in sınır tanımazlığının, dünyada ortak bir sanal dünya düzeni kurulmasını dayattığını vurgularken sanal ortamda anonimiteyi yücelten yaklaşımların ulusal ve uluslararası düzenin kurulmasını geciktirdiğini anlattı. “Biz kullanıcı tarafındayız. Mailler kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve nasıl izleniyor tam olarak bilemiyoruz. Bilmek de istemiyoruz” diyen Acarer, “Eğer sektörde üretici ve pazarlayıcı olarak yoksanız, kuralları koyma konusunda etkinliğiniz oldukça düşüktür” dedi.

Genel anlamda suç ve suçlularla mücadele kapsamında izlenmeler söz konusu olabildiğini belirten Acarer, özel maillerin, meşru ve yasal bir gerekçeye dayanmadan paylaşılmasının tasvip edilemeyeceğini vurguladı. Yerli iletişim sistemleri üretemeyen ülke kullanıcılarının risk altında olduklarına dikkat çeken Acarer, sanal dünyada da kullanıcıların sınırının bir başkasının haklarını ihlal noktasıyla sınırlı olduğunu altını çizdi.

Bilkent Öğretim Üyesi Doç. Akgül, devletlerin refleksinin İnternet’i kontrol etmek olduğunu anımsatıp uluslararası normların gelişip uygulanmasının zaman alacağını belirtti. “İnternet, haberleşme ve mahremiyet”in temel insan hakları olduğunun altını çizen Akgül, devletlerin, ulusal güvenlik, suçu önlemek gerekçelerini kullanarak açık veya gizli, yasal ya da yasal olmayan yollarla İnternet’i izleyip dinlediğini ve bunun “pek çok boyutta” tehlike oluşturabileceğine dikkat çekti. İzlemeyi önlemek için ulusal ve uluslararası alanda BM ve AK ilkelerini esas alan bir bakış açısıyla bir yapılanmaya gidilmesini öneren Akgül, ilgili yazılım ve planların kamuoyunun güvendiği bağımsız uzmanlarca denetlenmesi gerektiğini belirtip “Çözüm, yönetim ilkeleri uyarınca, yurttaşlar olarak aktif olmamızda” dedi. Bilişim hukukçusu Karslı ise, izlemenin bireysel yararın üzerinde toplumsal bir koruma için bağımsız mahkeme kararları ile yapılabileceğini vurguladı. Kamu dışında izlemenin ancak kişinin bilgilendirmesi ve özel izni ile yapabileceğini söyleyen Karslı, her şeylerinin bilinmesinin psikolojik sorunlar yaratıp paranoya düşüreceğine işaret etti. Öncelikle İnternet’in temel haklar kapsamında Anayasa’ya girmesini isteyen Karslı, bireye karşı karşı işlenen suçlardan korunmak için ICANN gibi sivil uluslararası topluluk kurulmasını önerdi.

İnternet izleniyor

İnternet'te sizi kim ne kadar izliyor?

Elektronik Ufuklar Vakfı (Electronic Frontier Foundation), yıllık raporunu Temmuz 2013'te yayınladı. 1990'da kâr amacı gütmeyen kurulan, ifade özgürlüğünü, mahremiyeti, yeniliği, şeffaflığı ve tüketici haklarını mümkün olan her platformda korumaya çalışma ve savunmayı amaçlayan Elektronik Ufuklar Vakfı'nın, "Kim Sizin Yanınızda: Hangi Şirketler Verilerinizi Hükümetten Korur?" başlıklı raporunda, İnternet servis sağlayıcıların izleme karnesi özetlendi. Aylin Doğan tarafından çevrilen ve sendika.org tarafından yayınlanan raporlar serisinde, "İnternet kullanırken, iletişiminizi, görüşlerinizi, deneyimlerinizi, lokasyonunuzu, fotoğraflarınızı ve daha fazlasını Google, AT&T ve Facebook gibi şirketlere emanet edersiniz. Ancak, hükümet sizin özel enformasyonunuzu talep ettiğinde bu şirketler ne yapar? Sizin yanınızda yer alırlar mı? Neler olup bittiğini öğrenmenizi sağlarlar mı?" sorularının yanıtları arandı. Raporda şu ifadeler yer aldı: "Özellikle daha fazla sayıda İnternet şirketinin, emniyet güçlerinin kullanıcı enformasyonuna ilişkin talepleri hakkında -yasa ya da mahkeme emri ile men edilmedikçe- kullanıcıları bilgilendirecekleri sözünü verdiğini gördük. Bu yıl, bu kategoride yıldız alan şirketler arasında Dropbox, Foursquare, LinkedIn, Sonic.net, SpiderOak, Twitter ve WordPress yer almaktadır. Google'ın bu kategorideki politikasında belirsizlik olmasını ve daha önceki yıllarda kazandığı yarım yıldız kaybetmesi sürecini ortaya çıkaran kötü gidişatı nedeniyle ise hayal kırıklığına uğradık. Yıllık şeffaflık raporları yayınlamak büyük medya şirketleri açısından giderek standart bir uygulamaya dönüşüyor. Şeffaflık raporu yayınlayan şirket sayısının artmakta olduğunu görmek bizi heyecanlandırdı ve Microsoft ve Twitter'a da kendi şeffaflık raporlarının ilkini bu yıl yayınlamalarını özellikle tavsiye ediyoruz. Ayrıca, İnternet şirketleri arasında daha yaygın bir şekilde kabul göreceğini umduğumuz bir değişimi de

gözlemlemekteyiz: iki İnternet şirketi -Google ve Microsoft- genellikle "halka yansıtılmama" emriyle birlikte gelen ulusal güvenlik istek belgelerinin yani kullanıcı bilgilerini isteyen gizli devlet taleplerinin sayılarını paylaştı. Yasal yükümlülük kılavuzu yayınlayan şirket sayısında da ciddi bir artış olduğunu görmekteyiz. Yedi şirket -Comcast, Foursquare, Google, Microsoft, SpiderOak, Tumblr ve WordPress- bu kategoride ilk kez bu yıl bir yıldız aldılar. Mahkemede, kullanıcıların mahremiyetini korumak kategorisinde ise bu sene Google'ın, Ulusal Güvenlik İstek Belgesine karşı durması takdirle karşılanmıştır. Her şirketin mahkemede kullanıcı mahremiyetini savunma gibi bir fırsatı olmayabilir, bazen de şirketler mahkemede kullanıcı için mücadele verir ama bunu halka açıklaması önlenir. Ancak bu yıl Google'ın yaptığı gibi, bir şirket kullanıcıları için verdiği mücadelede bu durumları aşar, ötesine geçer ise o zaman bu kategoride bir yıldız alır. Sayısal Süreç Koalisyonu'na üye olarak daha fazla sayıda şirket de kullanıcı mahremiyeti için mücadele etmeye başlamıştır. Foursquare, Tumblr ve WordPress ilk kez 2013'te bu kategoride yıldız kazanan şirketlerdendir. Geçen seneki raporda değerlendirdiğimiz şirketlerden bazılarının hükümetin kullanıcı verilerine yönelik taleplerine ilişkin politikalarında ve uygulamalarında ciddi iyileştirmeleri hayata geçirdiğini görmekten de mutluyuz. Comcast, Google, SpiderOak, ve Twitter bu sene iki yeni yıldız alırken Microsoft üç yeni yıldız almıştır. Foursquare ise 2012'de hiç yıldız almamışken bu sene dört yıldız almıştır. Blog platformları Tumblr ve WordPress bu yıl rapora dahil olan yeni şirketlerdir ancak güçlü bir görünümüleri vardır. Tumblr üç kategoride takdirle karşılanmıştır: İçeriğin verilmesi için mahkeme emri talep etmek, Kongre'de kullanıcı mahremiyeti için mücadele etmek

Şirketler	İçerik için mahkeme emri gerekliliği	Hükümetin veri taleplerine yönelik kullanıcıları bilgilendirmek	Şeffaflık raporları yayınlamak	Yasal yükümlülük kılavuzu yayınlamak	Kullanıcıların mahremiyet hakları için mahkemelerde mücadele etmek	Kullanıcıların mahremiyet hakları için Kongre'de mücadele etmek
Amazon					X	X
Apple						X
AT&T						X
Comcast				X	X	
Dropbox	X	X	X	X		X
Facebook	X			X		X
Foursquare	X	X		X		X
Google	X		X	X	X	X
Linkedin	X	X	X	X		X
Microsoft	X		X	X		X
Myspace	X			X	X	
Sonic.net	X	X	X	X	X	X
SpiderOak	X	X	X	X		X
Twitter	X	X	X	X	X	X
Tumblr	X			X		X
Verizon						
WordPress	X	X		X		X
Yahoo					X	

2013 Sonuçları

ve emniyet güçlerinin taleplerine nasıl yanıt verildiğine ilişkin detayları yayınlamak. WordPress de bu üç kategoride birer yıldız almıştır. Ayrıca şirket, hükümetin erişim taleplerine ilişkin bilgilendirme yapma sözünü vermesi nedeniyle de dördüncü yıldızını almıştır. Bu yıl iki şirket, Sonic.net ve Twitter olası altı yıldızın altısını da almaya hak kazandı. Bu şirketlerin, hükümetin kullanıcı verilerine erişimine karşı kamusal şeffaflığa yönelik önemli taahhütler vermiş olduğunu görmekten son derece memnunuz. Son birkaç sene içinde şirketlerin gösterdiği gelişmeden memnun olmakla birlikte

iyileştirilmesi gereken daha çok alan var. Perakende işlemleri ve bulut bilişim hizmetleri dolayısıyla Amazon'un elinde oldukça büyük veri bulunmaktadır ve şirket henüz hükümet, kullanıcıların verilerini istediğinde kullanıcıları bilgilendireceğine ilişkin bir söz vermemiştir. Ayrıca, yıllık şeffaflık raporları oluşturamamış ya da yasal yükümlülük kılavuzu yayınlamamıştır. Facebook bir şeffaflık raporu yayınlamamıştır. Yahoo'nun mahkemede kullanıcı mahremiyetine ilişkin verdiği bir mücadeleye yönelik kamuya yansımış bir kaydı vardır ancak diğer kategorilerimizin hiç birinde yıldız alamamıştır. Apple ve AT&T Sayısal Süreç koalisyonu üyesidir ancak dikkate aldığımız diğer önemli uygulamaların (kategorilerin) hiçbirini yerine getirmemektedirler. Ayrıca, AT&T ve Verizon gibi İnternet servis sağlayıcıların en iyi uygulamalar kategorilerimizdeki zayıf görünümüleri de hayal kırıklığı yaratmıştır.

İnternet izleniyor

ne yapmalı ■

BTK Başkanı Dr. Acarer:

İnternet'in sınır tanımazlığı, dünyada ortak bir sanal dünya düzeni kurulmasını dayatıyor

Sanal ortamda anonimiteyi yücelten yaklaşımların ulusal ve uluslararası düzenin kurulmasını geciktirdiğini belirten Acarer, “kullanıcı, üretici, para ve güvenlik”ten oluşan iç dinamiklerin zaman içinde sanal dünya düzenini oluşturacağını vurguladı. Acarer, yerli iletişim sistemleri üretemeyen ülke kullanıcılarının risk altında olduklarına dikkat çekti.

Türkiye’de elektronik haberleşme sektörünü düzenleme ve denetlemede yetkili, kanunla İnternet’e ilişkin görevler verilen Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nın (TİB) bağlı olduğu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı Dr. Tayfun Acarer, “Dosya” sayfalarımıza sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi.

Telekomünikasyon sektörünü düzenleme ve denetleme fonksiyonunun bağımsız bir idari otorite tarafından yürütülmesi amacıyla 2813 sayılı Telsiz Kanunu’nda değişiklik yapan 2000’de kurulan Telekomünikasyon Kurumu (TK), 2008’de 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ile yeni bir düzenlemeye tabi olduğundan adı Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) olarak değiştirildi. Elektronik haberleşme sektörünü düzenlemek ve denetlemekle görevli ve yetkili olan BTK’nın görevleri, Yetkilendirme; Denetleme; Uzlaştırma; Tüketici Haklarını Koruma; Elektronik Haberleşme Sektöründe Rekabeti Sağlama; Bilgi Teknolojileri; Teknik Düzenlemeler ile

Spektrum Yönetimi ve Denetimi olarak sıralanıyor. Kanunlarla verilen görevleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak üzere kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve mali özerkliğe sahip özel bütçeli BTK, yeni teknolojilerin, hizmetlerin ve uygulamaların sağladığı yararlardan herkesin yararlanması ve ortaya çıkan risk ve tehditlerden korunmayı sağlamak üzere uluslar arası, bölgesel ve ulusal düzeyde çalışmalar yapıyor. Bu çerçevede, BTK, Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunications Union-ITU) ve Avrupa Birliği (AB) bünyesinde yürütülen çalışmaları da göz önünde bulundurarak, 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu ve 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu başta olmak üzere ilgili mevzuat çerçevesinde bilgi teknolojileri alanında kendisine verilen görevleri yapmak üzere çalışmalar yürütüyor.

2005’te yürürlüğe giren 5397 sayılı Kanun ile BTK bünyesinde doğrudan Kurum Başkanına bağlı olarak kurulan TİB ise, Temmuz 2006’dan beri ilgili mevzuatın öngördüğü iş ve işlemleri tek merkezden sürdürüyor. 2007’de yayımlanan 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” ile TİB’in İnternet’e ilişkin görevleri de yapması düzenlendi.

İnternet izleniyor

ne yapmalı ■

TİB'in misyonu, "Adli ve idari kurumlar ile diğer gerçek ve tüzel kişilere teknolojinin tüm imkânlarından yararlanarak kalite, güvenlik ve insan odaklı yaklaşımlar çerçevesinde hizmet vermek üzere, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbirlerini tek merkezden yürütmek ve ilgili mevzuatın tevdi ettiği İnternet içeriklerinin düzenlenmesine yönelik faaliyetleri ifa etmek" şeklinde tanımlanıyor.

"Biz kullanıcı tarafındayız. Mailler kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve nasıl izleniyor tam olarak bilemiyoruz. Bilmek de istemiyoruz" diyen Acarer, özel maillerin, meşru ve yasal bir gerekçeye dayanmadan paylaşılmasının tasvip edilemez olduğuna işaret ediyor. Yerli iletişim sistemleri üretemeyen ülke kullanıcılarının büyük risk altında olduklarına dikkat çeken Acarer, "Eğer sektörde üretici ve pazarlayıcı olarak yoksanız, kuralları koyma konusunda etkinliğiniz oldukça düşüktür. Bu yüzden iletişim teknolojilerinde kullanıcı hakkı, bilişim çağının en önemli insan hakkı olarak karşımıza çıkıyor" dedi. Sanal ortamı, izlenme açısından "sosyal medya haricindeki tüm iletişim ve bilgi kaynakları" ile "sosyal medya" olarak ikiye ayrılması gerektiğini anlatan Acarer, sanal dünyada da kullanıcıların sınırının bir başka kişinin haklarını ihlal noktasıyla sınırlı olduğunun altını çizdi. Acarer, "Bu çerçevede, tüm dünyada kullanıcıların mağduriyetlerinden haberdar olmak bakımından İnternet ortamında ihbar sistemleri geliştirilmiştir. Bu ihbar ve yardım alma sistemleri çok yararlıdır" diye konuştu.

Ortada suç unsuru olmadan kullanıcıların özel tercih ve İnternet adımları izlenirse, vatandaşların baskı altında kalacağını belirten Acarer, ancak bunun sosyal medya için söylenemeyeceği, sosyal medyada izlenmeme/takip edilmemenin daha çok sıkıntı doğurduğuna değindi. Acarer, izlenme konusunun İnternet'in her alanında aynı sonuçları doğuracakmış gibi ele alma ve olaya sadece devlete karşı İnternet'e giren insanı korumak yaklaşımıyla bakmanın ciddi yanılgılara neden olduğunu vurguladı. İnternet'te özgür hareket etmek isteyen kullanıcıların, bilinçli, özgür ortamı istismar etmeden, sahte hesap kullanmadan dolaşması gerektiğini bildiren Acarer, "Önce dünya çapında, dürüst bir dijital vatandaş ortaya çıkmalıdır. Bu henüz sağlanamadı. İnternet ortamını fırsat bilip anonimiteyi yücelten yaklaşımlar, bahsettiğiniz ulusal ve uluslararası düzenin kurulmasını geciktiriyor. Sanal dünya düzeni ancak gerçek, dürüst ve cesur kullanıcılar sayesinde doğru bir zemine oturabilir. İnternet'in sınır tanımazlığı, dünyada ortak bir sanal dünya düzeni kurulmasını dayatıyor. Ancak ortak bir küresel düzen kurmanın önünde önemli engeller var." açıklamasında bulundu.

"Kullanıcı, üretici, para ve güvenlik"ten oluşan iç dinamiklerin zaman içinde sanal dünya düzenini oluşturacağını söyleyen Acarer, her ülkenin İnternet kullanıcıları ve Türkiye Bilişim Derneği (TBD) gibi sivil toplum örgütlerini kurup haklarıyla ilgili çalışmalarına hız vermesi gerektiğinin altını çizdi.

- İnternet dünyada kimler tarafından nasıl izleniyor, mailler nasıl okunuyor?

-İnternet özgürlüğü kavramında kullanıcılar artık asıl özgürlüğün "kullanıcı hakkı" olduğunu kavradılar. Bu hak, elbette ki İnternet'te özgürce dolaşmayı içeriyor; ancak aynı zamanda İnternet'te güvenle dolaşmayı da hak olarak talep etmek gerekir. Önce sunulan hizmetleri, önümüze hazır olarak konulan mail sistemlerini yoğun olarak kullandık. Şimdi ise görüyorsunuz, kullanıcılarda ciddi endişeler başlamış durumda. Burada biz kullanıcı tarafındayız. Mailler kimler tarafından, hangi yöntemlerle ve nasıl izleniyor tam olarak bilemiyoruz. Bilmek de istemiyoruz. Ancak firmaların bu özel kullanıcı bilgilerini bazı ülke yönetimleriyle paylaştığını sizin gibi biz de duyuyoruz. Özel maillerin, meşru ve yasal bir gerekçeye dayanmadan paylaşılması tasvip edilemez. Bu konuda en büyük risk altında olan kullanıcılar da ülkelerinde yerli iletişim sistemleri üretemeyen ülkelerin kullanıcılarıdır. Çünkü eğer sektörde üretici ve pazarlayıcı olarak yoksanız, kuralları koyma konusunda etkinliğiniz oldukça düşüktür. Bu yüzden iletişim teknolojilerinde kullanıcı hakkı, bilişim çağının en önemli insan hakkı olarak karşımıza çıkıyor.

- İnternet'te izlenmenin devlet, kurum ve kişiler açısından yasal dayanağı, gerekçesi, amacı ve yararı nedir?

-Öncelikle, İnternet ortamını ya da sanal ortam dediğimiz ortamı, izlenme açısından net çizgilerle ikiye ayırmalıyız. Birincisi,

sosyal medya haricindeki tüm iletişim ve bilgi kaynaklarıdır. İkincisi ise kısaca sosyal medya dediğimiz alandır. İnternet'te izlenme meselesini bu iki alan açısından ayrı ayrı ele almak gerekir.

Sosyal medya dışındaki alanda yaşananları ve buradaki kullanıcıları izlemek çok ağır şartlara tabidir. Genel anlamda suçlarla ve suçlularla mücadele kapsamında izlenmeler söz konusu olabilmektedir.

Ancak sosyal medya dediğimiz, alan biraz daha farklıdır. Sosyal medyada insanların hedefi gizli kalmaktan daha çok, takip edilmektir. Örneğin mail bilgilerimizin ne kadar hassas bir şekilde korunmasını talep ediyorsak; sosyal medyada o kadar duyulmayı, takip edilmeyi, beğenilmeyi, paylaşılmayı ve izlenmeyi talep ediyoruz.

Elbette ki sizin hesabınıza izniniz olmadan giren ya da kendi hesabından sizin yayınlanmasından hoşlanmayacağına içerikleri yayınlayanlara karşı şikâyetlere bağlı olarak bazı önlemler alınmalıdır. Örneğin, Twitter gibi büyük firmalar, açılan ve kullanılan sahte hesapların tespit edilip askıya alınması işlemlerini de yapmaktadırlar. Bu sosyal medyayı re'sen harekete geçerek mercek altına almak ya da izlemek değildir. Bu sadece gelen şikâyetler çerçevesinde; kandırılan, mağdur olan, hayatları kararan insanları koruma amaçlıdır. Gerçek dünyada kişilerin özgürlük sınırı nasıl diğer kişilerin haklarına müdahale noktasında ise; sanal dünyada da kullanıcıların sınırı bir başka kişinin haklarını ihlal noktasıyla sınırlıdır. Bu çerçevede, tüm dünyada kullanıcıların taleplerini yerine getirmek, onlardan sağlıklı geri dönüşler almak ve mağduriyetlerinden haberdar olmak bakımından İnternet ortamında ihbar sistemleri geliştirilmiştir. Bu ihbar ve yardım alma sistemleri çok yararlıdır. Bilinçli kullanıcılar bu sistemlerden etkin olarak yararlanmaktadırlar.

-Sanal ortamda izlenmek kişiler açısından ne gibi tehlike ve sıkıntılar yaratabilir?

İnternet izleniyor

-Sanal ortamdan kastınız, kişinin İnternet üzerinden görülmesine izin vermediği bilgi ve paylaşımlarsa; daha önce söylediğim gibi arka planında mutlaka hukuki bir temel olmalıdır. Aksi halde, sanal ortam güvensiz bir ortam olur. Öyle bir durumda alışveriş yaparken kullandığınız şifreler bile risk altında demektir. Kullanıcılar takip edilmek istedikleri konularla, izlenmek istemedikleri alanları birbirinden çok net bir şekilde ayırmışlardır. Ortada suç unsuru olmadan kullanıcıların özel tercihleri ve İnternet adımları izlenirse, vatandaşlar baskı altında kalır. Ancak sosyal medya için bunu söyleyemeyiz. Sosyal medyada daha çok izlenmek istenen bir ortam. Pazarlama stratejileri, Pazar analizleri için de çok yoğun kullanılan bir ortam. Dolayısı ile burada izlenmemek/takip edilmemek daha çok sıkıntı doğuruyor. Twitter firmasının gelir kalemlerine baktığımızda, paylaşımlar sırasında kullanılan reklam gelirleri ve atılan tweetlerin ve verilen bazı araştırma şirketlerine satılmasından oluştuğunu görüyoruz. Bu itibarla, bu izlenme konusunu, böylesine İnternet'in her alanında aynı sonuçları doğuracakmış gibi ele almak ve olaya sadece devlete karşı İnternet'e giren insanı korumak yaklaşımıyla bakmak ciddi yanılgılara neden olmaktadır.

-Haberleşme özgürlüğü, temel haklar ve kişisel bilgiler korunarak kişilerin İnternet'te daha özgür hareket edebilmeleri için hangi ulusal ve uluslararası düzenlemelerin uygulamaya konulması gerekli, bu açıdan neler yapılmalı?

-Bir defa kullanıcı İnternet'te özgür hareket etmek istiyorsa ve özgür kalmak istiyorsa, bilinçli bir kullanıcı olmak zorundadır. Bu özgür ortamı istismar etmemelidir. Örneğin, sahte hesap kullanmamalıdır. İnternet ortamında maske ile dolaşmamalıdır. Sahte hesap kullanmak ile sahte kimlik kullanmak arasında hiçbir fark yoktur. Kısacası önce dünya çapında, dürüst bir dijital vatandaş ortaya çıkmalıdır. Bu henüz sağlanamadı. İnternet ortamını fırsat bilip anonimiteyi yücelten yaklaşımlar, bahsettiğiniz ulusal ve uluslararası düzenin kurulmasını geciktiriyor. Sanal dünya düzeni ancak gerçek, dürüst ve cesur kullanıcılar sayesinde doğru bir zemine oturabilir. İnternet'in sınır tanımazlığı, dünyada ortak bir sanal dünya düzeni kurulmasını dayatıyor. Ancak ortak bir küresel düzen kurmanın önünde önemli engeller var. Örneğin, İnternet'in sınır tanımazlığı, hizmet sunma noktasında olmalı. Ancak bu sınır tanımazlığı,

ülkelerin hukuk ve yerel değerlerini tanımazlık noktasına ulaştırırsak düzen kolay kolay kurulamaz. Çünkü hiçbir toplum İnternet'e değerlerini, inançlarını, kültürünü feda edemez. Bu yerel değerlere saygı duymayan İnternet ürünlerinin zamanla sistemden ayıklanacağını düşünüyorum. Biz ne dersek diyelim; bahsettiğiniz düzeni, İnternet'in kendi iç dinamikleri kuracak. Bu dinamikler; kullanıcılar, üreticiler, para ve güvenlidir. Bu dört unsur zaman içinde sanal dünya düzenini oluşturacak. Örneğin, kullanıcılar kaliteli ve güvenli bir ortam talep ederken, üreticiler bu talebi karşılayarak para kazanmayı hedefliyor. Güvenlik olmadan kullanıcı, para olmadan da üretici memnun olmayacak.

-İnternet'te izlenmemek için neler yapılabilir?

-En başta bilinçli bir kullanıcı olmak gerekir. İnternet ortamında hangi davranışın ne tür sonuçları olduğunun kullanıcı tarafından iyice kavranması gerekir. Özel bilgileri ve özel hayatı ile paylaşım açık bilgileri arasındaki ayrımları iyi yapması gerekir. Çünkü izlemeyi yasaklamak da problemi tamamen çözmez. Bu bilince sahip olduktan sonra, kullanıcının korumak istediği bilgilere yönelik teknik önlemleri alması gerekir. Kısacası İnternet'te alternatiflere açık, araştırmacı ve seçici olmak en sağlıklı yol olarak görünüyor.

-Sanal ortamda temel hak ve özgürlükleri sınırlayan izlemeyi önlemek için hem ulusal hem de uluslararası alanda nasıl bir yapılanmaya gidilmeli? Nasıl bir model öneriyorsunuz?

-Bugün İnternet'te yaşanan süreç, henüz düzenin kurulmadığı, bu anlamda fiili durumların yaratıldığı ve bu durumların koyduğu kuralların geçerli olduğu bir süreçtir. Ben yaşanan süreç sonunda, İnternet özgürlüğü ile kullanıcı hakları arasında bir dengenin kurulacağını öngörüyorum. İzlenmeyi önleme de bir kullanıcı hakkı olarak karşımıza çıkıyor. Örneğin, "İnternet'te unutulma hakkı" diye bir dijital vatandaş hakkından söz ediliyor.

İnternet trendlerine baktığımızda, temel sürükleyici gücün para kazanma ve piyasacı yaklaşım olduğunu görüyoruz. Bu noktada, bir insan olarak kullanıcının onuru ve özel hayatını kutsamalı, tüm ekonomik güdülerin önüne koymalıyız.

Aksi halde kullanıcıları izleme sistemleri geliştirmek başlı başına bir sektör olur ve kullanıcı hakları geri dönülmez yaralar alabilir.

Bu çerçevede sadece İnternet üreticileri ve pazarlamacılarından oluşan değil, aynı zamanda kullanıcılara da temsil hakkı veren uluslararası yapıların gelişmesi gerektiğini düşünüyorum. Böyle bir küresel norm yapısının gelişmesi için birinci adım ise, kullanıcıların örgütlenmesidir. Her ülkenin İnternet kullanıcıları sivil toplum örgütlerini kendi ülkelerinde kurmalı ve haklarıyla ilgili çalışmalarına hız vermeli. Türkiye Bilişim Derneği (TBD) kastettiğim sivil örgütlerin en tipik ve başarılı örneklerinden biridir.

İnternet izleniyor

Bilkent Öğretim Üyesi Doç. Akgül:

Devletlerin refleksi, İnternet'i kontrol etmek olduğundan uluslararası normların gelişip uygulanması vakit alacak

“İnternet, haberleşme ve mahremiyet temel insan haklarıdır” diyen Akgül, BM ile Avrupa Konseyi ilkelerinin esas alınması ve tüm süreçlerin açık ortamlarda uzman, STK ve yurttaşların katılımıyla tartışılmasından yana. Akgül, ilgili yazılım ve planların kamuoyunun güvendiği bağımsız uzmanlarca denetlenmesi gerektiğine inanıyor.

“**D**osya” sorularımızı, sektörde “İnternet’in babası”, kendi deyimiyle “dedesi” sayılan, Türkiye’de İnternet ve telekomünikasyon konularında otorite kabul edilen, İnternet ve bilgi toplumuna geçiş konularında önemli katkılarda veren bilim adamı, Bilkent Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Akgül de yanıtladı. İlk basılı Türkçe İnternet kitabı olan “İnternet: Bilgiye Erişimin Yeni Araç ve Olanakları”nın yazarı olan Akgül, İnternet Kurulu, Kamu-Net, TOBB ve Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu’nda görev aldı. İnternet Teknolojileri ve Linux Kullanıcıları dernekleri başkanlıklarını yürüten Akgül, İnet-tr İnternet Konferansları, Akademik Bilişim ve İnternet Haftası’nı düzenleyen ekibin başında yer alıyor.

“BTK’nın, servis sağlayıcılara koyduğu sunucular yoluyla dinleme yeteneği kazandığı”na ilişkin bir iddia olduğunu anımsatan Akgül, Birleşmiş Milletler (BM) ile Avrupa Konseyi’nin (AK), “İnternet Hakları Evrensel Beyannamesi” denilebilecek bir metin yayınladığına değindi. Akgül, söz konusu metinlerin esas alınarak kişisel verilerin korunması, kişi ve haberleşme özgürlüğüne saygı gösterilmesini isterken bunun hayata geçmesinin uzun zaman alacağını söyledi.

“İnternet, haberleşme ve mahremiyet”in temel insan hakları olduğuna işaret eden Akgül, sanal ortamda izlenmenin “pek çok boyutta” tehlike oluşturabileceğine dikkat çekti. İnternet’te izlenmemek için yapılacak ilk işin, “Sağlam bir işletim sistemi seçip onu güncel tutma” olduğunu belirten Akgül, bir Linux türeviden kullanılması önerdi. Akgül ayrıca, firewall bulundurma,

İnternet izleniyor

bağımsız programlarla bilgisayarın denetlenmesi, virüs ve casus programlara karşı önlem alıp "bulut"lardan uzak durmanın da yararlı olduğunu söyledi. Webte dolaşırken mümkün olduğunca https kullanılmasını isteyen Akgül, hassas mesajların şifrelenerek gönderilmesi ve saklanması yarar görüyor.

Sanal ortamda temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran izlemeyi önlemek için ulusal ve uluslararası alanda BM ve AK ilkelerini esas alan bir bakış açısıyla bir yapılanmaya gidilmesi gerektiğini vurgulayan Akgül, tüm süreçlerde yönetişimin öneminin altını çizdi. Akgül, ilgili yazılım ve planların kamuoyunun güvendiği bağımsız uzmanlarca denetlenmesi gerektiğini belirtip "Çözüm, yönetişim ilkeleri uyarınca, yurttaşlar olarak aktif olmamızda" dedi.

-Sizce dünyada İnternet akışı nasıl izliyor, mailler nasıl okunuyor? Yani İnternet'te kimler tarafından izleniyoruz?

- Devletler, ve büyük ISP'lerin okuduğu, üzerinde veri madenciliği yaptığını biliyoruz. Snowden'in ifşa ettiği Prizma hiçbir şüpheye meydan bırakmadan ABD'den yurt dışı trafiği, arada yurt içi trafiğini de izlediğini gösterdi. Daha önce de AB, ABD'nin "Etobur" programı ile İnternet'i dinlediğini ortaya çıkartmıştı. Türkiye'de çeşitli güvenlik birimlerin herkesin telefonunu dinlemek için mahkeme kararı aldığını biliyoruz. Prizma'da gördüğümüz, sunuculara NSA'nın (Ulusal Güvenlik Kurumun) kontrolsüz girdiği ve izlediğini gerçeğidir. Türkiye'de de servis sağlayıcılara BTK'nın koyduğu sunucular yoluyla dinleme yeteneği kazandığı ortalıkta dolaşan bir iddia idi. Bunlar yoluyla, mahkeme kararıyla dinleme yapıldığı iyimser bir yorumdur.

- İnternet'te izlenmenin devlet, kurum ve kişiler açısından yasal dayanağı,

gereksesi ve amacı nedir? Bunun nasıl bir yararı var?

-Devletler, genelde ulusal güvenlik, suçları önlemek gerekçelerini kullanarak ya açık yasal, ya gizli yasal ya da gizli ve yasal olmayan yollarla dinliyorlar. ABD'de 11 Eylül'den sonra gizli mahkemelerde, aileye haber vermeden, avukat olmadan yargılama ve hatta infaz mümkündü. Biraz törpüldü ama hâlâ gizli mahkemelerin varlığı geçerli. Dinlemenin, dinlenen kişi/kurum üzerinde bir avantaj sağlaması mümkün. Ticari sırları elde etme, sağlık, siyasal, cinsel, finansal vs bilgileri elde edip bunlardan çeşitli şekillerde yarar sağlanabilir. Ayrıca, ihalede daha iyi bir teklif vermek, bazı mahrem bilgileri basına sızdırmak, şantaj yapmak vs gibi durumlar söz konusu.

-Sanal ortamda izlenmek kişiler açısından ne gibi tehlike ve sıkıntı yaratıyor?

-Tüm mahrem bilgiler ele geçtiği için pek

çok boyutta tehlike arz edebilir. Bunlar az önce söylediğimiz gibi, ticari, mesleki, politik, cinsel, finansal, vs olabilir. Banka hesaplarını boşaltmaktan, ticari fikirlerini senden önce kullanmak, başkasına satmak, şantaj yapmak gibi pek çok boyutta olabilir.

-Haberleşme özgürlüğü, temel haklar ve kişisel bilgilerin korunması açısından İnternet'te daha özgür hareket edebilmek için hangi ulusal ve uluslararası düzenlemelerin uygulamaya konulması gerekli, bu açıdan neler yapılmalı?

-İnternet, kimsenin beklemediği bir hızla gelişti. İlk tasarlayanlarda iyi niyetle hayata geçirmeye çalıştılar. İnternet'i en başta çalıştırmak, çok emek isteyen çok zor bir işti. Güvenlik, mahremiyet konularına sıra gelmemişti. İyi niyet öncelikli idi. Devletler de İnternet'in boyutlarını çok geç fark etti. Dünyanın pek çok ülkesinde demokrasi yok, olanlarda da çeşitli sıkıntılar var. Genel olarak devletlerin refleksi, İnternet'in önünü açmak değil, onu kontrol etmek. Bu nedenle, uluslararası normların gelişmesi ve uygulanması vakit alacak. Aslında, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi, İnternet'i temel insan hakkı olarak tespit etti ve İnternet hakları Evrensel Beyannamesi diyebileceğimiz bir metin yayınladı. Bunların esas alınması, bu ilkeler üzerinde kişisel verilerin korunması, kişi özgürlüğüne ve haberleşme özgürlüğüne saygı gösterilmesi yeter. Ama, bunun hayata geçmesi daha uzun vakit alacaktır. İnternet'in insanın gelişmesi, birey olarak varlığını sürdürmesi, topluma aktif olarak katılması için elzem ve vazgeçilmez bir araç

olduğunu algılayıp, bunu devletlerden, siyasal partilerden istemeliyiz. İnternet, haberleşme ve mahremiyet temel insan haklarıdır. Bunu yurttaşlar olarak ısrarla istemeliyiz.

-İnternet'te izlenmemek için neler yapılabilir?

-Öncelikle bilinçli bir yurttaş olarak bu konuyu sürekli takip etmeli, bilgimizi sürekli güncellemeliyiz. İlk yapılacak iş, sağlam bir işletim sistemi seçmek ve onu güncel tutmak olmalıdır. Ben bir Linux türevi kullanılmasını öneririm. Bunun ötesinde koruyucu ateş duvarı (firewall) bulundurmali, bağımsız programlarla bilgisayarınızı denetlemenizde yarar var. Linux kullanırsanız, virüslü programlardan korkmanıza gerek yok. Aksi takdirde virüs ve casus programlara karşı tedbir almalısınız. Bulutlardan uzak durmakta da yarar var. Webte dolaşırken, mümkün olduğunca https kullanmanızda yarar var. Hassas mesajlarınızı, şifreleyerek göndermeniz ve saklamanızda yarar var. PGP yazılımı özgür bir yazılımdır, her işletim sistemi için sürümü vardır. Ben bu konuda uzman değilim. Başka uzmanları da takip etmeniz yarar var.

-Sanal ortamda temel hak ve özgürlükleri sınırlandıran izlemeyi önlemek için hem ulusal hem de uluslararası alanda nasıl bir yapılanmaya gidilmeli? Nasıl bir model öneriyorsunuz?

-BM ve Avrupa Konseyi ilkelerini esas alan bir bakış açısıyla başlamalı. Tüm süreçlerde yönetişim gerekli. Yani bu süreçler, açık ve katılımcı olmalı. Konular, açık ortamlarda uzman, STK ve yurttaşların katılımı ile enine boyuna tartışılmalı. İlgili yazılım ve planların kamuoyunun güvendiği bağımsız uzmanlarca denetlenmesi gerekir. Çözüm, yönetişim ilkeleri uyarınca, yurttaşlar olarak aktif olmamızda. Uluslararası camiada uzman STK'lar var. Onlarla dayanışma içinde olmalıyız. Çözümleri hep birlikte bulmalı ve takip etmeliyiz.

İnternet izleniyor

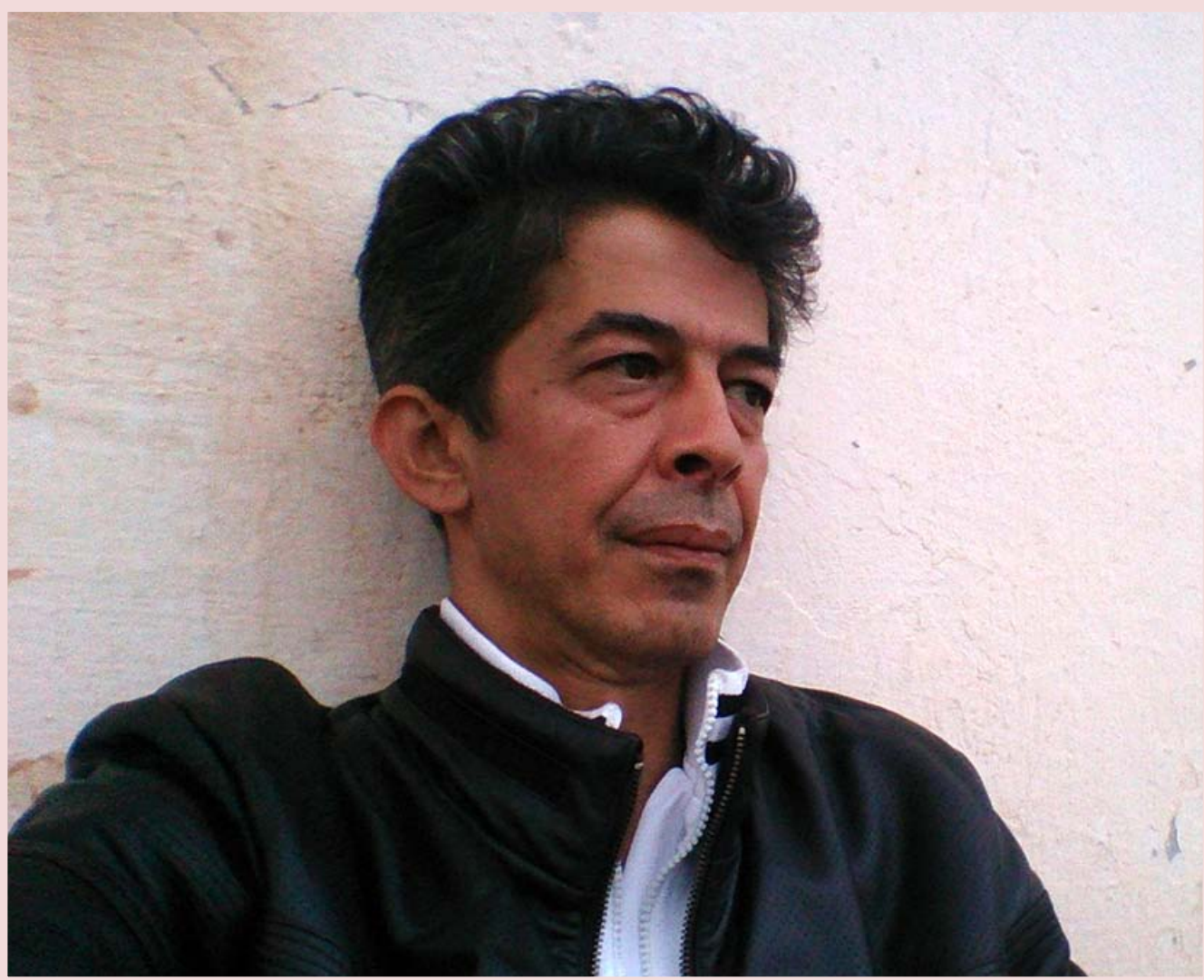

ne yapmalı

Bilişim hukukçusu Karslı:

Devlet dahi izleme, bireysel yararın üzerinde toplumsal bir koruma için bağımsız mahkeme kararları ile yapılabilir

İzinsiz ve mahkeme kararı olmadan yapılan izlemelerin tehlikeli olduğuna değinen Karslı, kamu dışında izlemenin ancak kişinin bilgilendirmesi ve özel izni ile yapabileceğini söyledi. İnternet'in temel haklar kapsamında Anayasa'ya girmesini isteyen Karslı, bireye karşı karşı işlenen suçlardan korunmak için ICANN gibi sivil uluslararası topluluk kurulmasını önerdi.

Ankara Barosu Bilişim Kurulu Başkanı, bilişim hukukçusu Avukat Nihad Karslı, "Dosya" sayfalarımız için sorularımızı yanıtladı. İnternet'in temel hak ve özgürlüklerimizden olduğuna dikkat çeken Karslı, temel hak ve özgürlüklerin ancak yasa ile bağımsız mahkeme kararlarıyla sınırlanabileceğine değinip "Diğer kişi ya da kuruluşların izlemesinin hiçbir yasal dayanağı yoktur" dedi.

İzlemeyi kişi ya da kuruluşların ancak kişinin bilgilendirmesi ve özel izni ile yapabileceğini belirten Karslı, bunun dışındaki izlemelerin yasa dışı olduğunu söyledi. "İzinsiz ve mahkeme kararı olmaksızın yapılan izlemelerin hiçbir şeye yararı yoktur, tehlikelidir" diyen Karslı, her şeylerinin bilinmesinin psikolojik sorunlar yaratıp paranoya düşüreceğine işaret etti.

Öncelikle İnternet'in temel haklar kapsamında Anayasa'ya girmesi gerektiğini vurgulayan Karslı, her vatandaşın özgürce İnternet'i kullanmasının garanti edilmesini istedi.

İnternet üzerinde, bireye karşı karşı işlenen suçlardan korunmak için İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu (ICANN) gibi sivil uluslararası topluluk kurulmasını öneren Karslı, İnternet'in sınırlanamaz yapısı nedeniyle ulusal düzenlemelerin hiçbir işe yarayacağını düşünmüyor.

Karslı, bütün düzenlemelerin uluslararası sivil ve yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından kişisel hak ve özgürlüklerle bireysel tercihler korunarak yapılması, "unutulma hakkı"nın da sağlanması gerektiğini belirtti.

İnternet izleniyor

- İnternet’i izlenmenin devlet, kurum ve kişiler açısından yasal dayanağı, gerekçesi ve amacı nedir? Bunun nasıl bir yararı var?

- İnternet, haberleşme ve ifade özgürlüğü içerisinde kullanılan bir araçtır. Yani temel hak ve özgürlüklerimizdir. Temel hak ve özgürlükler de ancak yasalar ile ve bağımsız mahkeme kararları ile sınırlanabilir. Kişisel bilgi ve hakkın izlenmesi ise daha üstün korunacak bir değer için ancak istisna edilebilir.

Bu bağlamda devletin izlemesi dahi bireysel yararın üzerinde toplumsal bir koruma için bağımsız mahkeme kararları ile izlenebilir. Diğer kişi yada kuruluşların izlemesinin hiçbir yasal dayanağı yoktur.

İlaç sanayinde test gönüllüleri bile ancak gönüllü olursalar izlenebilmekte iken, kamu dışında yukarıdaki söylediğim neden dışında izlemeyi kişi yada kuruluşlar ancak kişinin bilgilendirmesi ve özel izni ile bunu yapabilirler. Bunun dışındaki izlemeler yasa dışıdır.

Gerekçesi yasal olmamakla beraber, kişisel kullanım alışkanlıkları, İnternet kullanıcılarının iletişim bilgilerini sağlayarak sosyal mühendislik ve ticari amaçlar için kullanılmaktadır.

Yine günümüzün büyük tehlikesi “Büyük Göz” ile her şeyi bilmek takip etmek gerektiğinde de kullanmak arzusu olabilir.

Bana göre izinsiz ve mahkeme kararı olmaksızın yapılan izlemelerin hiçbirşeye yararı yoktur. Tehlikelidir.

-Sizce sanal ortamda izlenmek kişiler açısından ne gibi tehlike ve sıkıntı yaratıyor?

- Özel hayatın gizliliğini ortadan kaldırır. Kişisel verilere ulaşılmasını sağladığından maddi ve manevi acıdan tehlikeye sokar.

Kötü niyetli ikdidarların kendi zihniyetinde tek tip insan yaratma amaçlarına hizmet eder. Eğitim ve eğilimlerini fark etmeden başkaları şekillendirir.

Yoz kapitalizmin köleleri olurlar. beğendikleri renklerden müziğe kadar eğilimleri alınıp satılırlar.

Bunun dışında tanrının dışında bir varlık tarafından diğer dünya için olmadan bu dünyada her şeylerinin bilinmesi psikolojik sorunlar yaratır, paranoya düşürür.

-Haberleşme özgürlüğü, temel haklar ve kişisel bilgilerin korunması açısından İnternet’te daha özgür hareket edebilmek için hangi ulusal ve uluslar arası düzenlemelerin uygulamaya konulması gerekli, bu açıdan neler yapılmalı?

- Öncelikle İnternet’in temel haklar kapsamında Anayasa’ya girmesi gerekmektedir. Sonrasında her vatandaşın özgürce İnternet’i kullanması garanti edilmelidir. Bunlar için başkaca düzenlemeye gerek olduğunu zannetmiyorum neticede temel hak ve özgürlükler Anayasa tarafından güvence altına alınmıştır.

İnternet üzerinde bireye karşı kişilik haklarına karşı işlenen suçlardan korunmak için İnternet Tahsisli Sayılar ve İsimler Kurumu (The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers- ICANN) benzeri bir sivil uluslar arası topluluk kurulmalı bu topluluğa yetkiler verilerek hızlı ve etkin çalışması için de tüm taraf devletlerin stratejik ve yer sağlama açısından destek olması gerekmektedir.

İnternet sınırlanamaz bir yapıya sahip olduğundan ulusal düzenlemelerin hiçbir işe yarayacağını düşünmüyorum. Bu tür yasalar

bilşim okur-yazarı olmayan kişilere eziyet ve işkence etmekten başka bir işe yaramayacaktır. Bütün düzenlemeler uluslararası svil ve yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından infazı yapılacak şekilde olmalı kişisel hak ve özgürlükleri, bireysel tercihleri korumalı. Örneğin “unutulma hakkı”nın sağlanması gereklidir.

-İnternet’te izlenmemek için neler yapılabilir?

- Bu soru teknik olarak bilşimden anlayan kişilere sorulması gerekir ancak bildiğim kadarı ile bir yöntem öneriyim.

Öncelikle sıfır bir bilşim makinesi alınır. Üzerine özgür yazılım olan bir işletim sistemi kurulur. Sonra kamuya açık bir İnternet ağından İnternet’e giriş yapılarak Tor ya da başka bir proxy ile ya da vpn ile İnternet’e giriş yapılırsa çok fazla takip şansının kalmayacağını düşünüyorum.

Ayrıca kişilerin paylaşımlarına dikkat etmelerini kamuya açık yerlerde (İnternet üzerinde) çok fazla özel bilgilerini vermemeleri, doğum tarihleri nüfusa kayıtlı oldukları yer gibi bilgileri paylaşmamalarını öneririm.

-Sanal ortamda temel hak ve özgürlükleri sınırlayan izlemeyi önlemek için hem ulusal hem de uluslar arası alanda nasıl bir yapılanmaya gidilmeli? Nasıl bir model öneriyorsunuz?

-Bu soruyu daha önce farkında olmadan açıklamışım. Ek olarak ulusal düzenlemeye gerek yok sadece uluslararası oluşturulacak bu kuruluş için yapılacak düzenlemede kişisel haklara saldırının korunması yönünde yetki ve müeyyide uygulayacak ve de ulusal kolluk tarafından bunun derhal yerine getireceği mekanizma geliştirilmelidir.

Bu şekilde bir oluşumun dünyalı her insana faydası olacağını ayrıca dünya mahkemeleri olmadığından yerel etkinin ötesinde sonuçlar alınabileceğini düşünüyorum.

İnternet izleniyor

İnternet yönetimi

Prof. Dr. Timur Karaçay
Başkent Üniversitesi
tkaracay@baskent.edu.tr

Global olarak konulan bazı kurallar çerçevesinde internet trafiği dünya ölçeğinde oldukça iyi yönetiliyor. İnterneti ticari değil, yapılması gereken zor işleri üstlenen gönüllü kuruluşlar yönetiyor. Kural ve kuruluşların yapısını, artan internet trafiğinin ihtiyaçları belirliyor.

İnternetin belirli bir sahibi yoktur. Bir anlamda, dünya üzerindeki posta hizmetlerine benzer. Ülkeler, belirli kurallara uyarak kendi topraklarında global posta akışını sağlayınca, dünya ölçeğinde iyi işleyen bir posta hizmeti doğmuştur. Benzer olarak, global olarak konulan bazı kurallar çerçevesinde internet trafiği dünya ölçeğinde oldukça iyi yönetilmektedir. Hemen belirtelim ki, İnterneti global olarak yöneten kuruluşlar ticari değil, bir anlamda yapılması gereken zor işleri üstlenen gönüllü kuruluşlardır. Bu kuralları ve kuruluşların yapısını, artan internet trafiğinin ihtiyaçları belirlemektedir. Dolayısıyla, zaman içerisinde bu kuruluşların yapısı değişmektedir.

Bu günkü duruma göre tepede iki organ vardır.

Birisi, İnternet numaralarının tahsisini yöneten IANA (Internet Assigned Numbers Authority) kurumudur. Ötekisi ise, internetin yönetim ve gelişme politikalarını belirleyen ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers) kurumudur. ICANN 1998 yılında kurulmuştur ve merkezi Marina Del Rey, Kaliforniya'dadır.

Her iki kurumun altında dünyanın beş bölgesi için internet kaynaklarını ICANN'nın belirlediği politikalara göre yöneten kuruluşlar vardır. Bunlara Bölgesel İnternet Kayıt Merkezi (Regional Internet Registry- RIR) denir. Bu kuruluşların hiçbirisi ticari amaç gütmeyen ve hükümetlerin organı değildir (NGO-non government organization). Ayrıca, bu merkezler ICANN politikalarının oluşmasında rol

oynarlar. Böylece, dünya çapında, katılımcı ve demokratik bir internet yönetimi oluşur.

RIR (Regional Internet Registry) alanları

AfriNIC (African Region Internet Registry): Afrika,
APNIC (Asia Pacific Network Information Centre): Asya ve Pasifik,
ARIN (American Registry for Internet Numbers): Kuzey Amerika,
LACNIC (Latin America and Caribbean Internet Addresses Registry): Latin Amerika ve Karaibler bölgesi,
RIPE NCC (Réseaux IP Européens Network Coordination Centre): Avrupa bölgesi.
RIR alanları yukarıda yazıldığı kadar keskin çizgilerle ayrılmaz. Örneğin, ARIN bölgesi esas olarak Kuzey Amerika olmakla beraber Güney Amerika ve Afrikaya da servis verir. RIPE bölgesi esas olarak Avrupa olmakla beraber ortadoğu ve orta-asya içlerine kadar servis vermektedir. Türkiye RIPE NCC bölgesindedir. RIPE NCC'nin merkezi Hollanda'dadır.

LIR (Local Internet Registry)

RIR merkezleri altında son kullanıcıya IP adresi veren internet servis sağlayıcıları (Internet Service Provider- ISP) vardır. Bunlara Yerel İnternet Kayıt Merkezi (Local Internet Registry – LIR) denilir. İsteyen her kişi, şirket veya kuruluş LIR (ISP) olabilir. Bunun için giriş aidatı ve yıllık servis ücreti ödemek gerekir. LIR olan her kişi veya kurum,

RIR toplantılarına katılabilir, politikaları için önerilerde bulunabilir. Türkiye'de servis veren 100 den fazla LIR merkezi vardır. Bunlardan bazıları şunlardır: Türk Telekom, Superonline, Meteksan, Vodafone, TR.NET, Turkcell, Doğan, Borusan, Akbank, Ada-net, Atlas, CeTel.

IP numarası nasıl alınır?

IANA'nın asıl görevi internet trafiğine doğrudan bağlanan her bilgisayara bir IP numarası (adres) adanması ve bunu bütün dünyaya duyurmasıdır. IP numarasına sahip olmayan hiç bir bilgisayar doğrudan internete bağlanamaz. "İnternet trafiği"nin yönlenebilmesi için, bu trafiğe bağlı her bilgisayarın farklı bir numarası olmalıdır. Bu organizasyonu IANA kendisine bağlı RIR merkezleri aracılığı ile gerçekleştirir. IP numarası edinmek isteyen kullanıcı bir servis sağlayıcıya (ISP, LIR) başvurmalıdır. Servis sağlayıcı talebi bağlı olduğu RIR merkezine bildirir. RIR merkezi tescil işlemini yapar, yani son kullanıcıya IP adresini tahsis eder. IP adresleri satılmaz, süresiz tescil edilmezler. Yapılan iş bir tür aboneliktir. Telefon aboneliğinde olduğu gibi, abonelik koşulları yerine getirilmediğinde, IP numarası geri alınır.

Pratikte, bir kullanıcı dünyanın herhangi bir yerindeki bir servis sağlayıcıdan IP numarası alabilir. Ancak, internet trafiğinin bölgelere göre kolayca süzülerek hızlandırılabilmesi için, belli bölgelere belli IP bloklarının tahsis edilmesi teknik açıdan daha uygundur. O nedenle, kullanıcının kendi bölgesinde servis veren bir ISP'den servis alması tavsiye edilmektedir. Tabii, IP numarası yanında DNS tahsisi de söz konusudur.

İnternet izleniyor

ne yapmalı ■

Eskiden nasıl gözleniyorduk şimdi nasıl?

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

George Orwell, 1947 yılında yazdığı “1984” adlı romanında, insanların 1984 yılına gelindiğinde nasıl bir biçimde izleneceğini kurgulamıştı. 2010’larda ise 1984’ün yansımaları şöyle anlatabiliriz:

Burada anlatılan olayların tamamı kurgusal olup kahramanlar da roman, öykü ya da masal kahramanlarıdır.

Yıl İki Bin On,
2010 yılının ocak ayının ortasında kongre ve seyahat organizasyonu yapmak amacıyla kurduğum şirkete “Suomi” adlı ülkede faaliyet gösteren, bizim dilimize adını “Özgür ve Vahşi” olarak çevirebileceğimiz bir şirketten bir haftalık davet aldım. Kışın tam ortasındaydık ve kuzey kutbuna en yakın ülkelerden birine bu mevsimde yolculuk yapmanın akıl kârı olmadığına yönelik çevremden gelen uyarıları önemsemeyerek yanıma Justin Murozzi’nin Timurlenk adlı kitabını aldığım gibi kendimi uçağa attım.

George Orwell

Noel babanın oturduğu dönenceden yüzlerce kilometre kuzeyde bulunan havaalanına indiğimde gece saat on ikiyi geçmişti. Yaz günleri bizim ülkemizin güney ve güneydoğu illerine gidenler bilirler, uçağın kapısı açıldığında fırının kapağı açılmış gibi olur. Burada da soğuk, uçağın kapısı açıldığında at terbiyecisinin kırbağı gibi yüzümde şaklamıştı. Aşağı indiğimde “Özgür ve Vahşi” şirketinin yetkilileri beni “husky” adı verilen altı tane kurt köpeğinin çektiği bir kazağın içine atıp üzerime geyik postlarını örttükten sonra hızla kalacağımız yere götürdüler.

Gecenin ortasında kurt ulumalarının dağlarda yankıları ve kızaklardan çıkan ısıklı seslerinden başka hiçbir şey duymadan ve yüzümüze çarpan buz kırıntılarının ağzıma yakın olanlarını dilimin ucu ile tırtıklayarak yaklaşık bir saat yol aldıktan sonra altmış beş, yetmiş yaşlarında bir koca ile yüzündeki derin yara izinden ve çöküntüden dolayı yaşını pek kestiremediğim karısının işlettiği bir otele ulaştık.

Otel sahibi her biri bir zorluğun nişanesi olan yüzündeki kırışıqlarla, feleğin çemberinden geçmiş birine benziyordu. Adam, yaşı oldukça ilerlemiş olmasına karşın bavulumu okul çantasıymış gibi kaldırmıştı. Yanımda bulunan "Vahşi ve Özgür" şirketinin temsilcisi Akka da benim gibi şaşkınlık içindeydi. Bu arada otel sahibinin eşi araya girerek kendini tanıttı, kadının adını tam anlayamadım ama saçlarını yüzünün sağ yanını kapatır biçimde taraması ilgimi çekmişti.

Kadın, "yerel konuklarımız ve Nippon'dan gelen üç misafirle birlikte siz son konuğumuzsunuz" dedi.

Kendimi önce odadan içeri sonra da banyo ya attım. Sıcak bir duş yaptım. Aklım ev sahibi kadına takılmıştı. Onu tanıyordum ama nereden? Saçı yüzündeki bir yara izini kapıyordu ve sanki ben bu yaranın nasıl olduğunu anımsıyordum. Uyuyamadım. Adı neydi?

Uyuyakalmışım. Cep telefonumun avaz avaz öten sesiyle uyandım. Kahvaltı için yeni yapılmış çörekleri ağzımıza atıp jet skilerin bulunduğu yere giderken İngiliz vurgusu ile İngilizce konuşan otel sahibinin bizi "Akşama görüşürüz" anlamına gelmiş olabileceğini düşündüğüm cümleyi tek bir sözcükle ifade ettiğini fark ettim ("seylunç" gibi bir şey söylemişti). Tuhaf bir İngilizceydi bu.

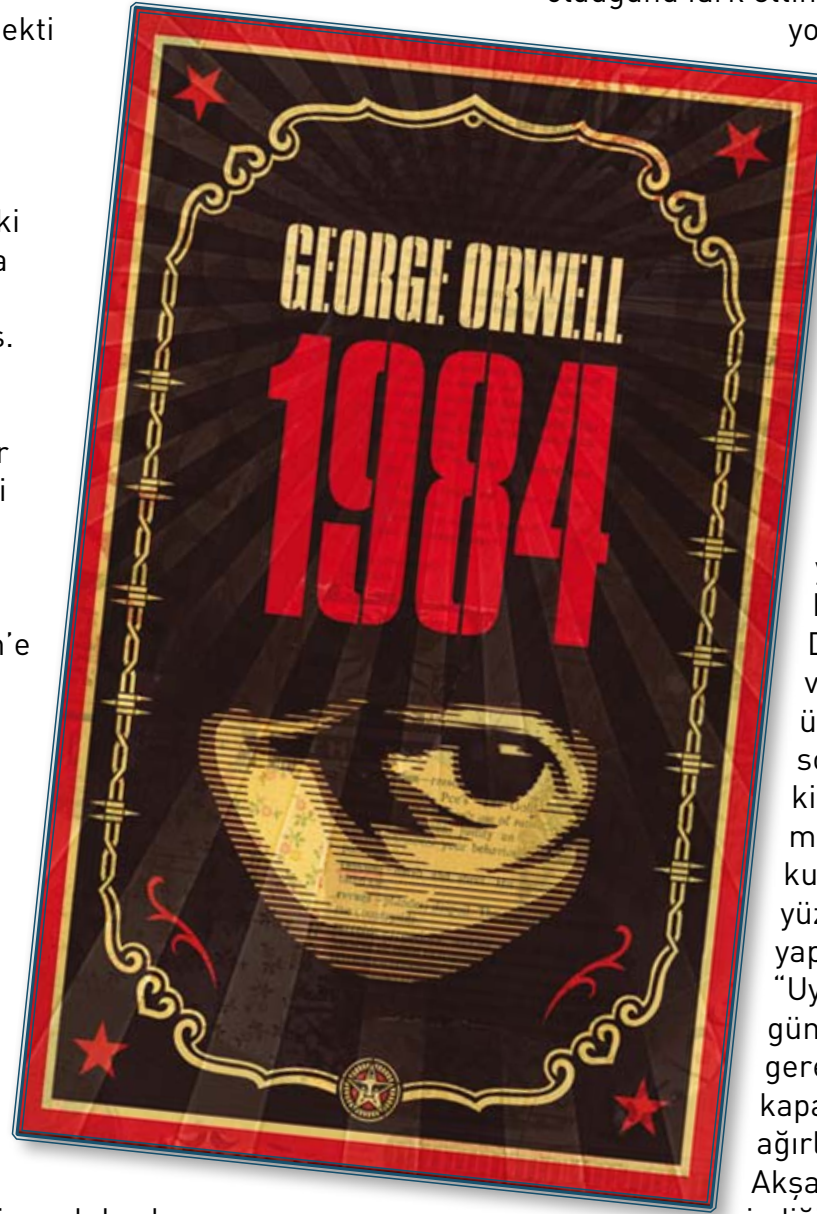
Jet skiler ile yola çıkacak ekip sekiz kişiden oluşuyordu: Ekip başı Heikkonen, ben, Nippon'dan gelen mühendisler ve Soumi'den de üç kişi.

Heikkonen Jet Ski'nin üzerinde bulunan hız ve yön belirleyicilerin acil bir durumda aracın kontrolünü ele alacağını, eğer düştüysek duracağını düşmediyse uydu kontrolü ile

başlangıç noktasına kadar geri getireceğini anlattı. Yolda birbirimizle yan yana gelmek ve işaretli alandan dışarı çıkmamız yasaktı. Tanımlanması olanaksız güzellikler arasında başlayan yolculuğumuza iki buçuk saatin ardından ara verip patatesli geyik eti haşlaması yedikten sonra mola verdiğimiz yerden ayrılacaktık. Bu arada bir şey dikkatimi çekti Nippon'lular Soumi'ler sandığımdan daha samimiydiler. "Ne var bunda?" diye düşünsem de bu kadar kısa süredeki samimiyeti artırmalarına şaşırmıştım.

Şaşırmam boşa değilmiş. Yeniden yola çıkdıktan beş dakika sonra birden önümüze kayaklı polisler çıktı ve bir Soumili'yle iki Nippon'luyu ülkenin Ar-Ge birikimini yurtdışına kaçırmaktan dolayı tutukladılar. Heikkonnen'e polisin bunu nasıl belirlemiş olabileceğini sorduğumda aldığım yanıt çok çarpıcıydı. Uydu bağlantılı yön gösterme birimleri size yolu gösterirken sizin görüntünüzü ve konuşmalarınızı da denetim merkezine aktarır. Meğer yolculuk sırasında arkada kalan Soumi'li mühendis, ıssız sandıkları bir noktada Nipponlulardan birine küçük bir chip verirken teknik takibe takılmıştı.

Akşam otele döndüğümüzde herkes olayın kendisinden çok olaya karışanların nasıl böyle tedbirsizlik yaptıklarını konuşuyordu. Açık alanlar artık kapalı yerlerden çok daha kolay izleniyordu ve cep telefonunun kodu ile her an nerede olduğunuz bilinmekle kalmıyor

istendiği an telefon alıcıları çalışır hale bile getirilebiliyordu. Yemekte buluşmak üzere odama çıkarken merdiven altından otel sahibi karı-kocanın mutfaktaki koşuşturmalarını izledim. Yok, bunları tanıyordum ben... Odama geldiğimde televizyon kumandasının masamın üzerinde olduğunu fark ettim ama televizyon ortada yoktu. Kumandayı elime

alıp aç düğmesine bastığımda duvarın bir bölümünde aydınlık bir kare belirdi ve yayın başladı. İlk fark ettiğim tek bir televizyonun olmayışydı; televizyonlar duvara gömülüydüler ve üzerleri duvarın rengi olan ama ışığı geçiren bir malzemeye kaplanmıştı. Duş yapıp yatağa uzandığımda yorgunluğumun dayanılmaz boyuta ulaştığını hissettim. Daha yemeğe bir saat vardı televizyon kumandası üzerindeki alarmı bir saat sonraya ayarlayıp yatıyordum ki kumandanın ucundaki mercek dikkatimi çekti kumanda aynı zamanda üç yüz altmış derece çekim yapabilen bir kameraydı. "Uyurken de izlenmek günümüzün modası olsa gerek" diye düşünürken göz kapaklarım yorgunluğumun ağırlığı altında ezilmişti. Akşam yemeği için aşağıya indiğimde masanın üzerinde meyve suyu olmayan çok renkli

alkollü içecekler vardı. Masa on kişilik olarak hazırlanmıştı. Saat tutulmuş gibi herkes bir anda masanın başında beliriverdi. Tutuklananlardan geri kalan Nippon'lu mühendis ve Soumi'li iki mühendis sabahki olayın etkisi ile masanın iki ayrı ucunda oturmayı yeğlediler.

Ben ve Akka, masanın tam ortasına oturduk. Ev sahipleri de bizimle birlikte yiyeceklerdi. Nereden tanıdığımı hâlâ çözemediğim otel sahibinin eşi, bize o zamana kadar görmediğimiz bayan Anneli'yi tanıştırdı. Bayan Anneli, kırk yaşları civarında, bizim oralarda kendisine "Osmanlı" dediğimiz türden bir kadındı. "Tanrı" olarak doğayı tanıyor, her türlü meyve ve sebzedden alkollü içki ürettiyordu. Şamanist olduğunu anlattı bize, onlar da bin yıl önce Ural dağlarından gelip buralara yerleşmişlerdi. Yüzündeki sevecen ifade sanki doğduğu günden beri ordaymış gibi duruyordu. Asıl dikkatimi çeken ise, ev sahibi kadının onun elini hiç bırakmayacakmış gibi tutması, bayan Anneli'nin de ona büyük bir şefkat göstermesiydi.

Bu akşam mutlaka bu sırı çözecek ev sahiplerimizin kim olduğunu anlayacaktım ki bayan Anneli hevesimi kursağımda bırakarak, daha yemeğin başında merak ettiğim kişilerin adlarını tekrar söylerken nereden tanımış olabileceğimi de açıkladı: Bayan Anelli söze şöyle başladı:

"Değerli konuklarımız, sizlere hoş geldiniz demekten büyük bir haz duyuyorum. Ben buranın yerel yöneticisiyim, otel sahibi olan yakın arkadaşlarım, beni de bu akşam sizlerle birlikte olmam için davet ettiler. Onlar buraya yirmi altı yıl önce Okyanusya'dan kaçarak geldiklerinden bu yana büyük bir uyum içerisinde yaşıyoruz, bu güzel akşamı bize hazırladıkları için Winston ve Julia Simith'e teşekkür ediyorum."

İçimden "Olamaz" diye düşündüm Winston ve Julia Simith öldürülmemiş miydi? George Orwell öldürülecekleri konusunda emindi ama öldürüldüklerini söylememişti. Dünya mı durmuştu yoksa ben mi öyle hissediyordum ama yaşamımdaki en önemli anın içinde olduğumu duyumsuyordum. Evet o kadın, Julia idi farelerin açtığı yarayı saçları kapatmak için elinden geleni yapıyordu bunu nasıl fark edememiştim.

Hızla yerimi değiştirdim ve Winston Simith'in yanına oturdum, gece oldukça uzun olacağı benziyordu. Herkes açılış için verilen kızcılıktan yapıldığını zannettiğim karpı adı

verilen meyve likörünü yudumluyordu ama ben kadehi aldığımda heyecandan titreyen elimi yönetemeyeceğimden korkuyordum. Winston Simith, yirmi altı yıl geçmiş olmasına rağmen çelik gibiydi ve acının bilemediği gözlerle bana bakıyordu. Sorumu sormadım, sözcükler dudaklarımdan fıskırdı.

“Nasıl kaçmayı başardınız, evet imkânsızı nasıl başardınız?”

Winston Simith gözlerimin içine baktığında “Hiç anlatmayacak ve ben de bu tarihi bilgiden yoksun kalacağım” diye düşündüm. Neredeyse yalvarır bir ifadeyle gözlerine bakıyordum ki bir evet ışığı yakaladım. Anlatacaktı...

“Aslında şansımız yaver gitti. Kestane Ağacı kahvesinden çıktığımda artık birkaç gün içerisinde öldürüleceğimden emindim son bir kez Julia da alıp Proleterlerin mahallesine giderek onlar gibi sızana kadar içmeye karar verdik. Julia ile birlikte gittiğimiz barda Doğu Asyalı oldukları söylenen ama sonradan sizin oradan olduklarını öğrendiğimiz bir kaptan ve dört mürettebatı içiyorlardı. Kaptanın adı Süleyman’dı soyadı çok zor söyleniyordu Abuzeroğlu’ydu sanıyorum çok yiğit neşeli bir adamdı. Kaptan, ülkedeki rejimden kaçan bazı kişileri de gemiyle Okyanusya’ya götüreceğini söyleyince beni de gemisine almasını istedim. ‘Nereye?’ diye sorduğunda yanıtlım ‘Sizin ülkenize götür’ oldu. Gülmek istedi ama gülemedi. Şansıma bak ki meğer sizde, ‘Netekim’ diye söze başlayan büyük birader ülkeyi öyle bir duruma getirmiş ki insanlar Okyanusya’ya kaçıyorlarmış.”

“Doğru en büyük suç evde kitap bulunmasıydı ve çok sayıda insan yurt dışına kaçtı, birçoğu da hâlâ kayıp, mezarları bile yok.”

Bu arada pontika servisi yapılmaya başlanmıştı. Servisin bir an önce bitmesi için içim içimi yerken göz ucu ile baktığım Soumi’li mühendisin elinde tuttuğu saç telini yanındakilere yeni teknoloji bir kamera olarak anlatıyordu. Mühendise göre aslında en son teknoloji bu değildi ve zaten en son teknolojiyi açıklaması da yasaktı. Sondan bir önceki teknoloji buydu ve kimsenin göremeyeceği kadar ince kamera hiç şarj etme gerekmesi

duymadan bir hafta boyunca sesli görüntü kaydı yapabiliyordu. İnanması imkânsız ama gerçek bu diye düşündüm ama aklım hâlâ konuşmadaydı. Winston’un gözlerine baktım. O da yarım kalan yerden devam etti.

“Kaptan bana dedi ki: Bak ben zaten hapisane, işkence haşır-neşir biriyim ve kelleyi koltuğa alıp iki yazar, bir film yönetmeni bir de müzisyeni buraya kaçırdım. Seni de buradan kaçırabilirim ama nereye?”

Aslında en uygunu bizim orası. Orada İngilizce bilmen zaten aç kalmamanı sağlar. Ama Okyanusya, Doğu Asya ile şimdi dost oldu, seni geri gönderebilirler. Belki bir Avrasya ülkesine gitmen daha iyi olur. Ama orada da Atlas Okyanusu’na bakan ülkelerde parlamento yok. Hoş merkezde var ama orada da bir karı-koca tarafından kurulan örgütün yöneticilerini mahkeme yapmadan hapisanede bir gece ansızın öldürdüler. Yani günümüzde dünyanın diğer yarısı da Okyanusya’dan pek farklı değil. Ayrıca yeni aldığımız yük nedeniyle biz de buradan önce Avrasya federasyonundaki Soumi’ye gideceğiz.”

Burada uzun bir süre düşündü.

“O arada gemi mürettebatı proleterlerle

eğlenceye dalmış Julia ise merakla beni izliyordu. Birden durdu “Soumi olur” dedi “Orda da İngilizce çok iş yapar ayrıca Karlar Diyarı denilen bölgeye gidersen çevre ile de pek bir ilişkin olmaz ortalık durulana kadar sen de kendine bir yol bulursun”. Bundan sonrası maceralı bir yolculuktan başka bir şey değildi. Kaçtık buraya geldik, gerçekten benim

gibi birisine hem “eski söylemi”, hem de “yeni söylemi” çok iyi derecede bilen birisine burada da gerekseme vardı ve on iki yıl sonra biriktirdiğimiz paralarla bu oteli kurabilecek duruma geldik. Julia hâlâ yüzünde fareler tarafından açılmış olan yaranın acısını hissediyor ben de onu satmış olmanın ıstırabını. Ama yaşam devam ediyor işte. Boş veer.”

Ama benim boş vermeye niyetim yoktu. Her şeyi ama her şeyi bu canlı tarih ile tartışmak istiyordum.

“Winston sana bir şey sormak istiyorum o günden bu yana dünyada ileriye doğru giden

demokratik bir gelişme olduğu iddia ediliyor, sen insan özgürlüklerinin kısıtlanmasını en acı şekilde yaşayanlardan birisin, bu konuda ne düşündüğünü öğrenmek isterim.”

“Önce dünyaya bakalım istersen bin dokuz seksen dört ten bu yana ne değişti. Evet

askerlerin hakimiyetinde ciddi bir azalma var ama hâlâ Afrika Okyanusya, Avrasya ve Doğu Asya birliklerinin hakimiyet kurmak için beş parası olmayan uluslara silah satıp onları birbiri ile savaş ettirdikleri yer değil mi?”

“Değişen ne peki?”

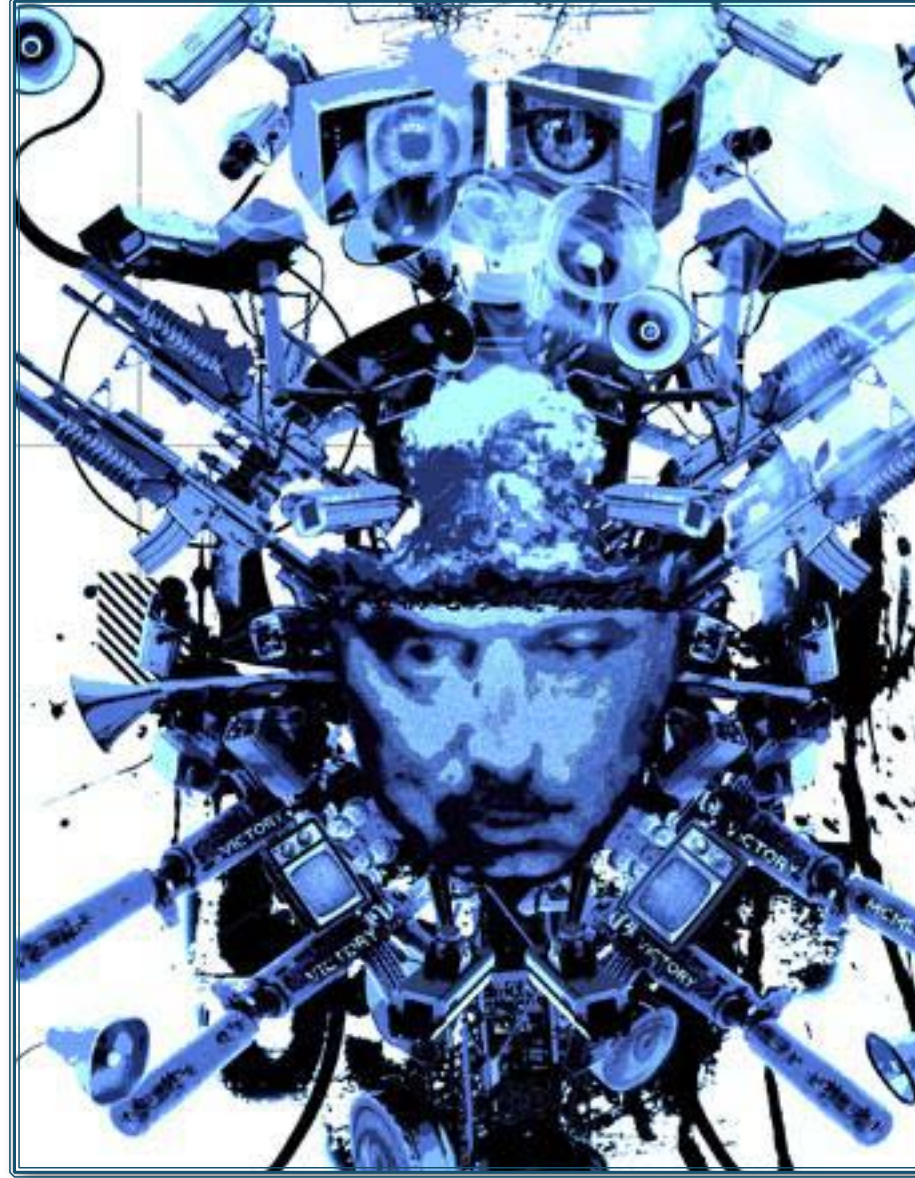
“Ben Okyanusya’da haberleşme dalında teknik bir elemandım biliyorsun, dolayısıyla teknoloji ile ilişkim hiç kopmadı. Bilişim Devrimi olarak adlandırılan büyük teknolojik değişim büyük biraderlerin ‘kör gözüm parmağına’ biçiminde yaptıkları izleme işini ‘yağdan kıl çeker’ hale dönüştürdü.”

“Bakıyorum bizim deyimleri çok iyi biliyorsun.”

“Yoo, burada da bu deyimler aynı, ama asıl belirtmek istediğim bu değil. En önemli değişiklik şu: Okyanusya tüm dünyayı izleyen büyük bir organizma artık. Bilişim dünyasının haberleşme ile bütünleşmesinin sonucu Okyanusya önce Internet denilen altyapıyı kurdu. Başlangıçta amaç akademisyenleri izleyip bilimsel gelişmelerden anında haberdar olmaktı. Sonra bu iş öyle gelişti ki dünyadaki yazışmaların büyük çoğunluğunu izler oldular. Şu anda bile yapılan yazışmaların tamamı binlerce anahtar sözcüğe göre önce tasnif edilip sonra saklanıyor ve mili saniyeler düzeyinde, kimin, hangi konuda, kime ne mesaj verdiğini izleme olanağına sahipler. Örneğin eskiden insanlara suç unsuru kitap devlet tarafından satılır ya da verilir sonra suç unsuru taşıyan kitabı alan, ajanlar tarafından izlenirdi. Şimdi bu çok daha teknik bir biçimde yapılıyor.”

“Nasıl?”

“Mesela sen kitapçıya gidiyorsun üzerinde de cep telefonu var iktidar tarafından beğenilmeyen kitapların bulunduğu rafın önüne geldin diyelim ki orada harcanması gereken zamandan daha fazla zaman harcadın. Bu senin bu kitaplara ilgi gösterdiğin anlamına geleceği için orada harcadığın süre

olumsuz bir not olarak kayıtlarına işlenebilir.”
“O kadar da değil!”

“Bak şimdi sana bir şey söyleyeyim genç adam, bir şeyin teknolojik olarak yapılma olasılığı varsa o işin yapılmaması diye bir şey söz konusu değildir. Sadece ve sadece ne zaman yapılacağı söz konusudur. Gel şimdi bir adım daha ileri gidelim istersen.”

“Evet.”

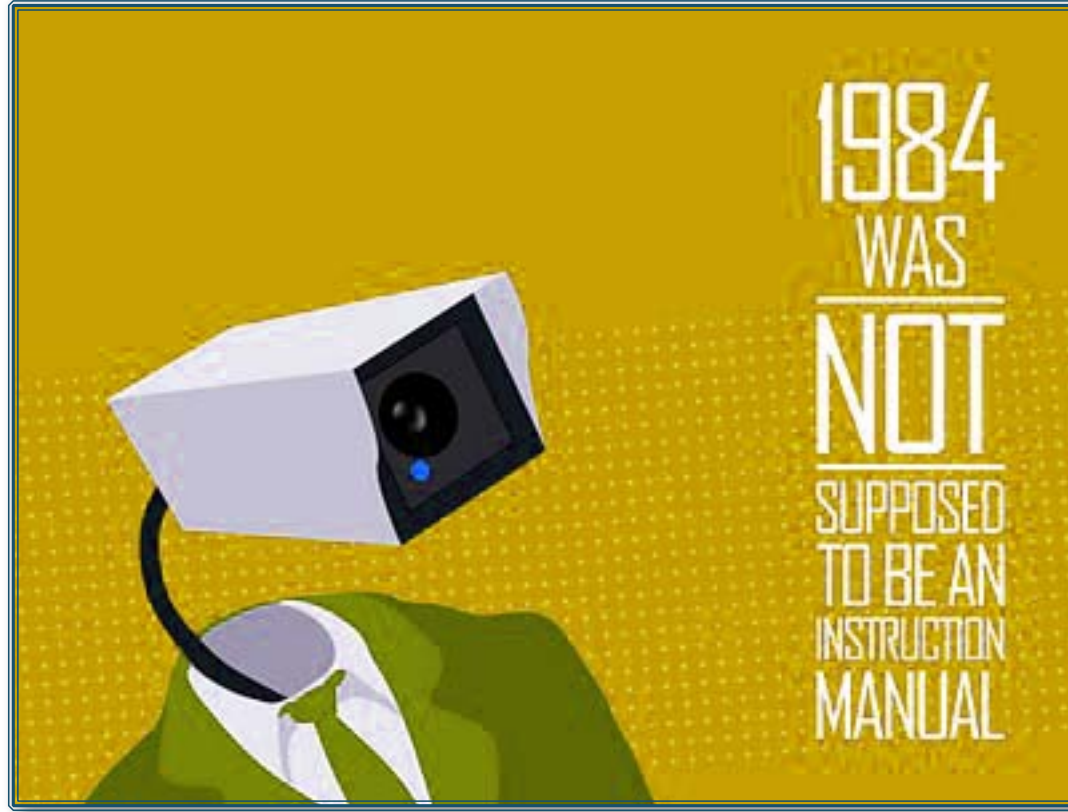
“Şimdi diyelim ki iktidarın istemediği kitaplardan birini satın aldın ve kredi kartınla parayı ödedin. O kitabın numarası ve senin banka kredi kartının numarası eşleşmiş bir biçimde önce senin bankana sonra sana kitabı satanın bankasına gidecek. Bir kopyası da satın aldığın kitap mağazasının genel müdürlüğüne gidecek. Bu işlemlerin tamamı da Internet üzerinden yapılacak, yani senin ne okuduğunu biliyorlar artık. Bir başka açıdan olaya bakmanı istiyorum, bin dokuz yüz seksen dörtün üzerinden yirmi altı yıl geçti ama halen biz suç unsuru olarak kitabı örnek vermeye devam ediyoruz. Kimlere ne yazdığını da biliyorlar ve eskiden olduğu gibi sürekli ekranın açık tutulmasına ihtiyaç yok. Hatta bizim Julia ile buluştuğumuz kırlar bile artık bizim değil.”

“Neden “

“Bir kere casus uyduları artık insanın saçının telini çekecek kadar net görüntü alma duyarlılığına eriştiler. Hele cep telefonun yanıdaysa, seni bulmaları saniye bile sürmez, öyle kırdı bayırda bile sevişemezsin, birden fotoğrafların günlük gazetelerin ana sayfalarına çıkar, ne olduğunu anlayamazsın.”

“Özel hayatın kutsallığı ilkesi nasıl korunacak o zaman? Okyanusya’dan kaçtığına memnun değil misin yani?”

“O başka bir şey, orada kalsaydım kesin öldürülecektim. Buraya geldim, herkes uzman

olduğu işi yapar. Bana da istihbarat toplama işini verdiler. Gelen teknik heyetleri gezdiriyor onlardan aldığım bilgileri yeni ülkemin hizmetine sunuyordum. Ama sana bir şey söyleyeyim mi tam beni devreden çıkartacak bir buluş yapıldığında ben de oteli yapacak kadar para biriktirmişt看.”

“Ne bulunmuştu?..”

“Kısa mesafeden kablosuz kayıt sistemi. Ekip elemanlarını elli metre içerisinde yaptıkları tüm konuşma, onları izleyen bir araç tarafından otomatik olarak kayıt altına alınıyordu ve artık bana gerekse kalmamıştı. Bu yıl Okyanusya’daki Doğu Asya ajanlarının nasıl yakalandığını gazetelerden okudun değil mi?”
“Okudum da tekniği ile ilgilenmemiştim.”

“Kablosuz ağların izlenmesi. Kadın bir ajan bir kafede bilgisayarla oynar gibi yaparak bilgileri biraz ilerdeki otomobilde bulunan Doğu Asya ajanlarına aktarıyorlar tarayıcılar tarafından belirlenmiş. Havadan kablosuz olarak gönderdiğini sandığın bir bilgi bile her an izlenmekte yani.”

“Peki, sence aşka ne oldu? Sen ve Julia, insanlığı ileriye taşıyacak en yüce duygunun aşk olduğuna inanıyor ve Büyük Biraderin aşkı insanların gönlünden silerek onları mekanik birer emir kulu durumuna getirmeye çalıştığını söylüyordunuz. Bu düşüncelerinize ne oldu?”

“Aşk’ı rezil ettiler. Bizim zamanımızda ‘erişilmez’ olan kadınları aşağılayan her türlü film, yüzlerce kanallı televizyonlarda gösterildi. Internet’te vıcık, vıcık bir dünya yarattılar. Artık ‘Aşk için ölmeli aşk o zaman aşk’ diyenlere deli gözü ile bakılıyor. Dahası var, televizyon kanallarında her gün kocası

tarafından öldürülen bir kadının haberi çıkıyor karşımıza. Aşk kendisine ulaşan tüm su yolları kesilmiş bir ağaç gibi. Hedeflerine eriştiler, aşk ölmediyse bile sürgünde ama porno her yerde. Büyük birader artık Küresel Birader oldu. Ama sonuç buluşların yarattığından çok daha vahim biliyor musun?”

“Biraz açıkla mısın?”

“Önemli olan teknolojik gelişme ile meydana gelen her an izlenebilirlik olasılığının artması değil her an izleniyorum diye düşünerek hiçbir aykırı düşünce geliştirmemeye çalışmak sorun. Eğer güçlü karşı düşünce geliştiremezsen doğru olduğuna inanılan görüş bir süre sonra zayıf bir görüş haline gelir. Bu söylediğim bir felsefe değil sportmen birisi olarak düşün, örneğin tenisçisin, en fazla, en iyi rakibinden daha iyi oynayabilirsin. Okyanusya, geçen yirmi altı yılda rakiplerine karşı büyük bir üstünlük sağladı ama dünyadaki sorunların azaldığını söylemen mümkün mü?”

Söyleyecek hiçbir şey bulamamıştım, uzun bir sessizlik etrafında bir süre oturduk. Gece ilerlemiş ve masanın diğer tarafından kopmuştu. Fakat mühendislerin dikkatli bir biçimde beyaz masa örtüsüne baktıklarını ve birbirlerine “Evet haklısın kesinlikle görünmüyor” dediklerini duydum. Yeni telefonlarda kullanılacak olan mercek o kadar küçülmüştü ki bembeyaz masa örtüsüne bile koyduğunuzda görülmüyordu. Bir başka özelliği daha vardı merceğin, üzerine herhangi bir madde yapışmıyordu. Yani duvar boyası ile duvarınıza sürüldüğünde siz onu göremeyecektiniz ama o sizi her an görebilecekti. İzlenmek artık her yerdedi.

Birden saatin gecenin üçü olduğunu fark ettik. Sabah “Husky” adı verilen kurt kırması köpeklerin çektiği kızaklarla buz tutmuş göllerde balık avlamaya gidecektik. İçimdeki mutluluğu yeniden yeşertebilecek miyim acaba diye düşünmeden edemedim.

Bilişimde Türkçe, daha “özenli” kullanılacak

Türkçenin bilişim
alanında özenli bir şekilde
kullanılması için TBD,
Özenli Türkçe Çalışma
Grubu oluşturdu.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD), yeni bir çalışma grubu kurdu. Özenli Türkçe Çalışma Grubu, bilişim konusunda Türkçenin özenli bir şekilde kullanılması için çalışacak ve Türkçe bilişim dilinin zenginleştirilmesine katkıda bulunacak.

Özenli Türkçe Çalışma Grubu'nun Başkanlığını Prof. Dr. Tuncer Ören yürütecek. Başkan Yardımcılığını Bilgisayar Mühendisleri Odası Kurucu Yönetim Kurulu Üyesi Hülya Küçükaras'ın üstlendiği grupta, TBD Bilişim Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Koray Özer Yazman olarak görev yapacak. TBD'nin diğer çalışma grupları ile işbirliği halinde çalışacak olan Özenli Türkçe Çalışma Grubu, İngilizce bilişim terimlerinin doğru, tutarlı ve kullanılabilir olanlarını yayımlayarak bunlara uygun Türkçe karşılıklar bulacak. Grup, TBD Bilişim Sözlüğü'nün güncellenmesini de sağlayacak.

Grubun Yürütme Kurulu, Danışma Kurulu ve Kurucu Üyeleri şu isimlerden oluşuyor:
Yürütme Kurulu: Tuncer Ören (Başkan), Hülya Küçükaras (Başkan Yardımcısı), Koray Özer (Yazman), İlker Tabak, Rifat Çölkesen ve Yusuf Çotuksöken.

Danışma Kurulu: Aydın Köksal, Ersin Töreci, Kaya Kılan ve Semih Bilgen

Kurucu üyeler: Tuncer Ören, Hülya Küçükaras, Koray Özer, İlker Tabak, Rifat Çölkesen, Yusuf Çotuksöken, Aydın Köksal, Ersin Töreci, Kaya Kılan, Semih Bilgen, Ali Doğru, Atilla Elçi, Ender Ateşman ve Veysi İşler.

Profesör Dr. Tuncer Ören: Bilişimde Türkçenin doğru kullanılmasının anadili, kültür ve ulus olarak varlığımız bakımından yaşamsal önemi var

Üniversitelerimizde yapılan yabancı dille eğitimle, Türkçe terimleri öğrenmeden “eğitim” görmenin birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerin ortaya çıkmasına neden olabileceği uyarısında bulunan Ören, anadiline değer vermemenin hiçbir ulusu daha saygın yapmayacağını vurguladı.

Fatma Ağaç

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Özenli Türkçe Çalışma Grubu Başkanı Prof. Dr. Tuncer Ören, bilişimin Türkçede gereken özenle kullanılmasına dikkati çekeceklerini belirtip Türk üniversitelerinde yapılan İngilizce eğitimle, gençlerin Türkçe terimleri öğrenmeden “eğitim” görmelerinin, birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerin ortaya çıkmasına neden olabileceği uyarısında bulundu.

Ören, bilişim sektöründe 1963'te ve benzetim sektöründe 1965'te başlamış olan etkinliklerini, Kanada'nın başkenti Ottawa'daki Ottawa Üniversitesi Bilişim ve Elektrik Mühendisliği Okulu'nda emeritus profesör olarak sürdürüyor. Ottawa Üniversitesi'nden erken emeklilikten sonra, 1996-2001 arası TÜBİTAK-MAM Bilişim Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'nde görev (Müdür Vekili) aldı. Bu yıllarda benzetim konusunda çeşitli NATO gruplarında Türkiye'yi temsil etmiş olan Ören, ABD'deki Uluslararası Benzetim Derneği'nin (Society for Modeling and Simulation International- SCS) etkin bir üyesi. M&SNet'in (McLeod Modeling and Simulation Network) kurucu direktörü olan Ören, MISS'in (McLeod Modeling and Simulation Institute) eski başkanlarından. 480'den fazla yayını olan Ören, 30'dan fazla ülkede konferans ve seminere katkıda bulunmuştur.

Ören, Dil Derneği'nin “Onur Ödülü” (2012); T.C. Kültür Bakanlığı'nın “Bilgi Çağı ödülü” (1991); Gebze Sanayici ve İşadamları Derneği'nin “Gebze'de Başarılı İlim Adamı Ödülü” (1996) ve TÜBİTAK, Marmara Araştırma Merkezi'nin “Başarılı Proje Ödülü” (1998) sahibi. Ören, IBM Kanada'nın İleri Araştırma Merkezleri tarafından 2005'te

seçilen “Kanada’nın Bilişim Öncüleri”arasındadır. Ören, ABD’de iki kuruluştan ödül almıştır. ACM’in (Association for Computing Machinery) “Hizmet Ödülü” (1982-1983’de Benzetim Özel İlgi Grubu ‘SIGSIM’in Başkanı olarak katkıları için) ve SCS’den “Yaşam Boyu Başarı Ödülü” (2011) ve diğer ödüller.

Türk Genekurmay Başkanlığı, NATO ve Kanada Atom Enerjisi kuruluşunun teşekkür plaketleri verdiği Ören, Birleşmiş Milletler, NATO ve 20’den fazla ülkeden çeşitli davet ve destek aldı.

“Başka kültürlerle, özellikle İngilizceye özentisi ve bazı kişilerin Türkçemizi haksız yere değersiz görme tutkularından Türkçe sözcükler bile daha başka türlü yazılmaya başlandı” diyen Ören, yabancı dili öğrenmek için anadilin ihmal edilmesi gerekmediğine değinip “Anadiline değer vermemek hiçbir ulusu daha saygın yapamaz” vurgusu yaptı.

Özenli Türkçe Çalışma Grubu’nun, bilişimin Türkçemizde gereken özenle kullanılmasına dikkati çekmek amacıyla kurulduğunu belirten Ören, terimlerin sistemli bir şekilde taranıp Türkçe karşılıklarının irdelenerek kullanıcıların beğenilerine sunmayı tasarladıklarını dile getirdi. Ören, TBD Bilişim Sözlüğü’nün birinci ve ikinci sürümlerini hazırlamış olan iki çalışma grubunun üyelerinin bir kısmının Özenli Türkçe Çalışma Grubu’nda da kurucu üye olmalarının çalışmalarında sürekliliği sağlayacağını bildirdi.

Bilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılmasının anadilimiz, kültürümüz ve ulus olarak varlığımız bakımından yaşamsal önemi olduğunu vurgulayan Ören, Türkçe bilincinin önemi açıklanıp özenli Türkçe konusunda iyi örnekler verildiğinde, gençlerin kullandıkları dilde eski alışkanlıklarında ısrar etmeyeceklerini ümit ettiğini söyledi. “Terimler, iyi irdelenip dil zevkimize uygun olarak türetilmişlerse, anlaşılabilirliği dolayısıyla öğrenilmeleri sorun olmaz” diyen Ören, Bilişim Dergisi’nin sorularını şöyle yanıtladı:

-Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Özenli Türkçe Çalışma Grubu ne zaman kuruldu?

-Özenli Türkçe Çalışma Grubumuz (ÖTÇG) bu yıl (2013) 24 Temmuz’da kuruldu.

-Böyle bir grubun kurulmasına neden ihtiyaç duyuldu?

-İsterseniz nedenlere bazı örneklerle başlayalım. Türkçemizde olan pek çok sözcük yerine, günlük yaşamımızda

çoğunlukla İngilizce sözcükleri kullanmaya zorlanıyoruz. Örneğin ödeme yaparken “money” kartımızın olup olmadığı soruluyor. Alışveriş merkezlerinin adları çoğunlukla İngilizce; dolayısıyla herkes o yabancı adları kullanmak zorunda bırakılıyor. Kule, merkez gibi sözcükler yerine, “tower”, “center” gibi İngilizceleri kullanmaya zorlanıyoruz. Yapılmakta olan konutlar nedense Fransızca “residence” diye anılmaya başlandı. Bu örnekler ne yazık ki kolayca çoğaltılabilir. Başka kültürlerle, özellikle İngilizceye özentisi ve bazı kişilerin Türkçemizi haksız yere değersiz görme tutkularından Türkçe sözcükler bile daha başka türlü yazılmaya başlandı; örneğin “Çeşme” yerine “Chesme” yazılması. Bilgisayar konusundan bazı örnekler ise şöyle: Hâlâ “fare”ye “mouse”, “yazıcı”ya “printer”, “tarayıcı”ya “scanner” diyenler ve programlarını çalıştırmak yerine “koşturan”lar var. Yabancı sözcük ve terimleri günlük yaşamda kullanmak zorunda kalmak, Türkçenin yanlış kullanılması, yabancı dillere olan özentisi ve üstelik Türk üniversitelerinde İngilizce yapılan eğitimde gençlerin Türkçe terimleri

öğrenmeden “eğitim” görmeleri birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerimizin ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Oysaki yabancı dili öğrenmek için anadilini ihmal etmek gerekmediği gibi, anadiline değer vermemek hiçbir ulusu daha saygın yapamaz. Çalışma grubumuz yaşamımızın, doğal ve sosyal bilimlerin, mühendislik ve teknolojinin her yönünde etkin olan bilişimin, Türkçemizde gereken özenle kullanılmasına dikkati çekmek amacıyla kuruldu.

- Özenli Türkçe Çalışma Grubu neleri gerçekleştirmeyi ve hangi etkinliklere imza atmayı planlıyor?

-Bilgisunardaki (İnternet) kuruluş sayfamızda da belirtildiği gibi, çalışma grubu olarak ülkemiz, “Bilişim konusunda Türkçenin özenli bir şekilde kullanılması” ve görevimiz, “Türkçe bilişim dilinin varsıllaşmasına (zenginleşmesine) katkıda bulunmak olarak saptandı. Dolayısıyla etkinliklerimiz şunları kapsayacak:

- Ülkü ve görevin önemini açıklamak;ce bilişim terimlerinin doğru, tutarlı ve kullanılabilir olanlarını yayımlayarak bunlara uygun Türkçe karşılıklar bulmak;
- İngilizce bilişim terimlerinin doğru, tutarlı ve kullanılabilir olanlarını yayımlayarak bunlara uygun Türkçe karşılıklar bulmak;
- Türkçe bilişim terimlerinin öğrenilmelerini kolaylaştıracak yöntemler önermek;
- Bilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılması için gereken bilgileri yaymak ve konunun önemini açıklamak;
- Türkçe harflerin bilgisunarda, cep telefonlarında, genel olarak yazışma ve iletişim olanağı sağlayan tüm araç ve ortamlarda doğru ve kolayca kullanılması için ilgili kurum ve kuruluşları, kamuoyunu bilgilendirmek; bu doğrultudaki yasal düzenlemeler için önerilerde ve katkılarda bulunmak;
- Türkçe bilişim terimlerinin doğru ve özenli kullanımı için kullanıcıları, yazılı-görsel-işitsel kitle iletişim araçlarını, yayınevlerini bilgilendirmek ve özendirmek;
- Bilişim eğitim ve öğretiminin yapıldığı

yerlerde (okullar, seminerler, çalıştaylar vb.) Türkçe bilişim terimlerinin tanıtılması, kullanımının özendirilmesi için bilgilendirici ve özendirici çalışmalar yapmak;

- Uygulama yazılımlarının kullanıcı arayüzlerinde doğru Türkçe kullanımı ve yabancı kaynaklı uygulama yazılımlarının kullanıcı arayüzleri ile sözlüklerinin Türkçe çevirilerinde özen gösterilmesi için yazılım üreticilerine çağrılar yapmak;
- Ülkü ve görevle örtüşen bilgiye erişimi kolaylaştırmak amacıyla bağlantıları topluca vermek;
- Özellikle bilişimle ilgili yaygın yapılan dil yanlışları konusunda aydınlatıcı çalışmalarda

bulunmak.

- Özenli Türkçe Çalışma Grubu üyelerinin “Bilişim Türkçesi,” “Özenli Türkçe” ve “Türkçe bilinci” konularında çalışmaları var mı?

-Çalışma grubumuzun altı kişilik yürütme kurulu, dört kişilik danışma kurulu ve kurucu üye olarak bunlardan başka dört uzmanı daha var. Kuruluş sayfamızda adları görülebilen ve birlikte çalışmaktan onur duyduğum bu on üç uzmanın her birinin,yıllar boyu süregelen çok değerli birikimleri var. Anasayfamızda, bu çalışmaların dizinlerine erişmeyi sağlamak amacıyla bağlantılar verilecek. Örneğin, benim bu konularda 1985’ten beri olan yazı, sunu ve

diğer etkinliklerimin dizinine, anasayfamızdaki "Üyelerimizin 'Bilişim Türkçesi,' 'Özenli Türkçe' ve 'Türkçe bilinci' konulu çalışmaları" başlığı altında yer alan adımın üzerine tıklamakla erişilebilir.

- TBD Bilişim Sözlüğü'nün güncellenmesi gündemde mi? Bilişime hangi yeni terimler kazandırılacak?

-Devamlı gelişen bilişim bilimi, mühendisliği, teknikbilimi, uygulamaları ve kültürü ile ilgili yepyeni kavramlar ve bunları betimleyen terimler var. Bu terimlerin sistemli bir şekilde taranıp, Türkçe karşılıklarının irdelenip kullanıcıların beğenilerine sunulmaları tasarlanmaktadır. TBD Bilişim Sözlüğü'nün birinci ve ikinci sürümlerini hazırlamış olan iki çalışma grubunun üyelerinin bir kısmının Özenli Türkçe Çalışma Grubumuzun da kurucu üyeleri olmaları çalışmalarda sürekliliği de sağlayacak.

- Bilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılması için neler yapılabilir ve konunun önemi nedir?

-Anadilimiz, kültürümüzveulusolarakv arlığımızbakımındankonununyaşamsa lönemiolduğunainanıyorum. Bilgisuna rsayesindeyararlıbilgilereerişmekçok kolaylaştı. Dolayısıyla butürbilgilereve konununönemineilişkinbilgilereerişim içingerekenbağlantıları sitemizdeverile cek. Anasayfamızda da belirtildiğigibiil gilikurumvekuruluşlarlaişbirlikleri, Bi lişimDergisi'ndeçeşitliyazılarveforum umuzdakiduyurularla ilgililereulaşabil meyitasarlıyoruz.

- Bilişim konusunda Türkçenin özenli kullanılması ve Türkçe bilişim dilinin zenginleştirilmesi nasıl gerçekleştirilebilir?

-Bir yöntem, örnekler vermek ve örnek olanların eserlerine gönderme yapmak olabilir. Yürütme kurulu üyelerimizden Dr. Rifat Çölkesen'in özverisi ile 2006 yılında Papatya Yayıncılık "Türkiye Bilişim Ansiklopedisi"ni yayımlamıştı. Üç başeditör, 22 editör ve 200 civarında yazarın katkılarıyla hazırlanmış olan ve 2013'te hâlâ güncelliğini koruyan, gerek bilişimin evrensel konularında gerek Türkiye bilişiminde önemli konuları irdeleyen ansiklopedi yalnız Türkçe yazılarak anadilimizin böyle güncel ve önemli bir konuda bilim dili olduğunu da kanıtlamıştı. Ayrıca bu yazıları yazabilecek Türk uzmanların olduğunu da gözler önüne sermişti. Bilişimci olabilecek yeteneği olan gençlerimiz, Türkçe bilincinin önemine inandıklarında özenli Türkçeyi hiç kuşkusuz kullanabilirler. Üçüncü sorunun yanıtında tasarlanan başka etkinlikleri de saymışım.

- Bilişimle ilgili yaygın yapılan dil yanlışları nelerdir? Bu yanlışlıkların giderilmesi mümkün mü? Bunun için neler yapılmalı?

-Çalışma grubu olarak çok önem verdiğimiz sorunuzun ayrıntılı yanıtını burada vermek yerine, Bilişim Dergisi'nde böyle bir yazı dizisinin başlayacağını belirtmek isterim. Ayrıca, Türkçemizde yapılan yaygın dil yanlışlarını gidermeden bilişim dilimizi bize yakışacak bir şekilde kullanamayacağımızı da düşünerek, Bilişim Dergisi'nde bu konuda da bir yazı dizisi başlayacak. Türkçe bilincinin önemi açıklanıp özenli Türkçe konusunda iyi örnekler verildiğinde, ilerlemenin baş koşulu olan kendini aşabilme özelliği olan gençlerimizin kullandıkları dilde eski alışkanlıklarında ısrar etmeyeceklerini ümit ediyorum.

- İngilizce bilişim terimlerine uygun Türkçe karşılıklar nasıl bulunabilir?

-İzninizle, Türkiye Bilişim Ansiklopedisi'ndeki "Bilişimde özenli Türkçenin önemi" adlı yazımdan bir alıntı ile yanıt vereyim: "Uğur Mumcu'nun 'bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz' özdeyişine uygun olarak (1) önce kavramları ve yakın kavramları ayırtıları ile anlamak, (2) yapabiliyorsak terimlerin karşılıklarını birden fazla yabancı dilde öğrenmek, (3) kültür farklarına göre aynı kavramın değişik dillerdeki karşılıklarını irdelemek ve (4) gerekli kaynakları kullanarak akıl ve beğeni süzgeçlerinden geçirip öneriler üretmek olumlu bir yaklaşım olur. Bunu yaparken de belleğimizde olmayanı yok saymamakta yarar var. Zekâ yalnız belleğe erişim yeteneği değildir; kabullenilmiş amacın sorgulanmasını ve amaca uygun olarak bilgi işlem yeteneğini de gerektirir. Bu da anlamak, öğrenmek ve ilişkileri görebilmek ya da saptayabilmek yeteneklerini gerektirir." Varolan bilgiye erişim için zengin bir kaynak, her zaman yararlı olur. Örneğin sözlük çalışmalarım için Ottava'daki çalışma odamda, Türkçe 30 kadar, diğer dillerde (Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve İtalyanca) 60'dan fazla bilişim terimleri sözlüğü ve 200 kadar da Türkçe sözlük var. Ayrıca bilgisunardaTürkçe

ve diğer dillerde genel ve bilişim alanlarında değerli sözlükler de var.

- Türkçe bilişim terimlerinin öğrenilmelerini kolaylaştıracak yöntemler nelerdir?

-Terimler iyi irdelenip dil zevkimize uygun olarak türetilmişlerse, anlaşılmaları dolayısıyla öğrenilmeleri zaten sorun olmaz. Atatürk'ün pek çok alanda iyi örnek olduğu gibi, 1936-1937'de yazmış olduğu "geometri" kitabında önermiş olduğu, üçgen, dörtgen terimleri bu tür iyi örnekler arasındadır.

-İnternet'te Türkçenin doğru kullanımı nasıl sağlanabilir? Bunun için neler yapılmalı?

-Türk olarak esnek bir kafa yapımızın olmasının çeşitli koşullara uyabilmemizi sağladığı bilinir. Bu esneklikle başlangıçta bilgisunarin harfleri göstermesindeki kısıt aşılmış ve Türkçe iletiler yalnız İngilizce harfler kullanılarak Türkçeymiş gibi yazılıp okunmaya başlanmıştı. Bilgisunarin başlangıçtaki bu kısıtı yıllar önce aşılmış durumda. Ancak, bazılarımız bilgisayarlarının ayarlarını yap(tır)mayı düşünmeden eski alışkanlıklarını sürdürmekte. Çalışma grubumuzun tasarlanan etkinlikleri arasında bu konuda da bir bilgilendirme kampanyası var.

- Türkçe bilişim terimlerinin doğru ve özenli bir şekilde kullanılması için yazılı ve görsel basına ne gibi görevler düşüyor?

-Uygar bir toplumun kişileri gibi yazılı, görsel ve işitsel basın kuruluşlarına da anadillerini doğru ve özenle kullanmak yakışır. Eğer Türkçe bilinçleri gelişmişse, çözümleri kendileri zaten üretebilirler. Kuruluş sayfamızda belirtilen ülkümüzü ve görevimizi benimseyen kuruluşlarla çalışma grubumuz işbirliği yapabilir.

"Sosyopat" mı, o da ne?

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Değerli okurlar,
Bir aylık bir aranın ardından tekrardan buradayız. Ramazan ve bayram tatili derken zaman çok çabuk geçti. Umarım herkesin bayramı ve yaz dönemi güzel geçmiştir. Bu ay sizlere Türkiye’de çok az bilinen ve nadir karşılaşılan bir kişilik bozukluğu hakkında bilgi vereceğim. Anti sosyal kişilik bozukluğu bir diğer adıyla sosyopati. Bu psikolojik rahatsızlığı daha önce duymuş muydunuz?

Yoksa bir sosyopatla mı birliktesiniz?

Çevremizde hayatımızı zor hale getiren o kadar çok insan ve olay var ki... Hayatımızı zehir eden kişiler genellikle bazı kişilik bozukluklarına sahipler. Bunların içinde en kötüsü anti sosyal kişilik bozukluğu yani sosyopatlık. Hastalıklarını fark edemediğimiz bu sosyopatlar, son derece tehlikeli olabiliyorlar. Sosyopatların en temel özellikleri; şiddet eğilimli olan bu kişilerde vicdan yok, empati yok, suçluluk duygusu yok. Zengin ve güçlü olmak için her yolu deniyor, sosyal normlara uyum sağlamıyor, çok kolay yalan söylüyorlar. Etkileyici ve güzel konuşuyorlar, asla özür dilemiyor, taklit yapıyor, mutlu görünüyor, kindar ve her şeyi içlerine atıyorlar.

Sosyopatlığın birçok nedeni olabilir; genetik faktörler, biyolojik yapı, bireyin yaşadığı aile ve çevresi, şiddet ve alkolizm. Uzmanlara göre dünya ve ülkemizdeki kan donduran seri katillerin birçoğu sosyopat. Örneğin korkunç bir şekilde öldürülen Münevver Karabulut cinayetini işleyen Cem Garipoğlu’nun bir sosyopat olduğu söylendi. Sosyopatlık bir kişilik bozukluğu olduğu için ceza indirimi de yok.

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan sosyopatlarla ilgili Madalyon Psikiyatri Merkezi’nden Uzman Psikolog Bahar Özkan’la görüştüm.

Bu arada sosyopatlıkla ilgili ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, Dr. Martha Stout’un “Yanı Başınızdaki Sosyopat” isimli kitabını okuyabilirler.

Keyifli okumalar dilerim 😊

Suçluluk duymuyor, ahlak değerlerinden yoksun

Kesin olarak neyin yol açtığı bilinmeyen, psikopati ile ilgili bir psikolojik bozukluk olan sosyopati, ceza muafiyet veya indirimini gerektiren bir akıl hastalığı değil. Sadakat, dürüstlük, onur gibi duygu derinliklerini bilmeyen sosyopatlar, aşağılık davranışlarından rahatsız olmuyor, zeki, eğitilmiş, kariyerli, karşı cins tarafından seviliyor ve aldatmaya meyilli.

- Toplumda çok fazla bilinmeyen bir kişilik bozukluğu olan Sosyopat nedir? Bu kişilik bozukluğuna neler yol açmaktadır?

-Anti sosyal kişilik bozukluğu veya diğer adıyla sosyopati, psikopati ile alakalı bir psikolojik bozukluktur (düzensizliktir). Bir sosyopati, psikopattan ayıran özellik, semptom farklılığıdır. Sosyopatiye sosyal çevrenin sebep olduğu düşünülüyor.

Sosyopatlara ceza indirimi yok

Anti sosyal kişilik bozukluğuna (ASKB) sahip olan insanlar, halk arasında yaygın olarak "sosyopat" olarak adlandırılırlar. Yürürlükteki 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 32. maddesine göre, anti sosyal kişilik bozukluğu, ceza muafiyet veya indirimini gerektiren bir akıl hastalığı değil. Zira ASKB, bir kişilik bozukluğudur ama bir akıl hastalığı değildir. TCK. madde 32, akıl hastalığı sebebiyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme kabiliyeti önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmeyeceğini, davranışlarını yönlendirme kabiliyeti önemli olmayan derecede azalmış olan kimsenin de ceza indiriminden faydalanacağı hükmünü getiriyor.

-Çevremizdeki sosyopatları nasıl tanırız? Belirtileri nelerdir?

-Korku, kızgınlık, endişe, üzüntü duygusu olmayan psikopatların aksine, sosyopatlar da bu duygular var ama suçluluk olarak tanımlanan duyguyu hissetme yeteneği, sosyopatlar da yok.

Suçluluk duygusundan uzak oldukları için, bir eylemi yapıp yapmama konusunda bilgi sahibi değiller; doğru ve yanlış kavramlarını hissedemedikleri için öğrenmeleri gerekir; ama çoğu zaman bu bile onları yapacaklarından vazgeçirmeye yetmez. Toplumun ortak değerlerine dâhil olamayan yani ahlak değerlerinden yoksun olan sosyopatlar, yaptıklarını ahlaksızlık olarak görmezler. Başkalarına zarar verecek davranışlarda bulunmayı da normal görürler ve vicdan duyguları gelişmediği için de rahatlıkla suç işlemeye devam edebilirler.

Sosyopatlar, içlerinde biriken öfke ve şiddet duygusunu saklayabilirler, bastırabilirler ve bu nedenle hepsi şiddete meyilli olmayabilir; ama şiddet uyguladıklarında, insanlara zarar verdiklerinde ise empati (duygudaşlık) kuramadıkları için bu durumda bir vicdan azabı duymazlar, iç hesaplaşma yaşamazlar. Ve bu durum, psikopatlarınki gibi bir zevk kaynağı değildir.

Zekidir, çok güzel konuşur ve yalan söyler

Sosyopat, insanları araç olarak görürler; sadakat, dürüstlük, onur gibi duygu derinliklerinden yoksundur ve yaptıkları kötü şeyler ile aralarında bir bağ kurmazlar, aşağılık davranışlarından rahatsız olmaz. Çok zeki, eğitilmiş, kariyerli, karşı cins tarafından sevilen insanlar olabilirler. Sosyopatlar (evli ya da bekâr fark etmez) çoğu zaman birden fazla kişiyle ilişki sürdürebilirler, aldatmaya meyillidirler. Evlilikleri çok problemlidir ve üstesinden gelemeyince de alınan psikolojik yardım sırasında tesadüfen keşfedilir durumları.

Genelde zeki olan sosyopatların en belirgin özelliklerinden biri de, her türlü dış faktörü kontrol edebilme yetenekleri sayesinde kendilerini güvenceye alabilecekleri bir çevre yaratma becerileridir ki buna çok ihtiyaç duyarlar. Örneğin: sosyopatlar bir tehlike sezdiklerinde, kendilerine yönelik tehlike olasılığını azaltmak amacıyla çevrelerindeki tüm insanları belirli bir şekilde davranmaya iterler. Çevresindekileri kendi istedikleri şeyi yapmaya inandırmak, ikna etmek, zorlamak için uygun sözcük kombinasyonlarını bulmada (laf ebeliği ya da laf cambazlığı da diyebiliriz) ustadırlar ve yedi adım ötesini düşünüp detaylı planlar yapabilirler.

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan şahısların ortak özelliklerinin bir kısmı şunlardır:

- ⚡ Hırsızlık,
- ⚡ Yalan söyleme,
- ⚡ Diğer şahısların hak veya sınırlarını ihlâl etme,
- ⚡ Alkol,
- ⚡ Uyuşturucu,
- ⚡ Saldırganca, şiddetli davranış, kavgaya karışma eğilimi,
- ⚡ Endişe,
- ⚡ Sinirlilik

ASKB'nin sebepleri bilinmiyor, biyolojik ve genetik faktörlerin rol oynayabileceği sanılıyor. Anti sosyal ebeveyne sahip olma gibi ailevî bir hikâyeye, hastalığı geliştirme şansını artırıyor. Mayo Kliniği'nin web sitesine göre, çocukluktaki ev (yuva), okul ve sosyal çevredeki (meselâ mahalledeki) birtakım çevre faktörleri de katkı yapabilir. Meselâ aşırı cezalandırıcı bir ev veya okul ortamı gibi.

Robins (1966), anti sosyal kişilik bozukluğuna sahip fertlerin babalarında, diğer fertlerin babalarına kıyasla, daha fazla sosyopatik özellikler ve alkolizm vakası bulmuştur. Böyle bir ailede, diğer ailelere kıyasen, erkeklerin daha fazla antisosyal kişilik bozukluğu vakasına sahip oldukları, kadınların ise daha fazla somatizasyon bozukluğu (somatization disorder) sergileme eğiliminde oldukları belirlenmiştir.

Annelerin rolü büyük

Bowlby (1944), antisosyal kişilik bozukluğu ile hayatın ilk beş yılındaki ana mahrumiyeti arasında bir bağlantı görmüştür. Glueck and Glueck (1968), bu kişilik bozukluğunu geliştiren çocukların analarının tutarlı disiplin uygulamama ve şefkat göstermeme eğiliminde olduklarının işaretlerini ve alkolizm ve fevriliğe yönelik anormal bir eğilim bildirmiştir. Bu faktörlerin tamamı, tutarlı yapıya ve davranış sınırlarına sahip istikrarlı ve fonksiyonel bir ev oluşturma hususundaki başarısızlığa katkıda bulunmaktadır.

Evlât edinme konusundaki araştırmalar, hem genetik hem de çevre katkılarının hastalığın gelişmesindeki rolünü destekliyor. İkizler hakkındaki araştırmalar da, yetişkinlerdeki antisosyal davranışın irsen intikal edebilirliği konusuna işaret etmektedirler ve genetik faktörlerin yetişkinlerde antisosyal çocuklar veya ergenlerden daha önemli olduğunu göstermiş. Zira bu son kategori araştırmalara göre, antisosyal çocuklar veya ergenlerde, paylaşılan çevre faktörleri daha önemlidir. (Lyons ve diğ., 1995).

-Sosyopatlık tedavi edilebilen bir rahatsızlık mı? Tedavi süreçleri nelerdir?

-DSM-IV-TR anti sosyal kişilik bozukluğu (AKB) tanı kriteri iki bileşen içerir; bu iki bileşen ise şöyle: Birinci bileşende 15 yaşından itibaren başkalarını önemsememek yaygın bir örüntü olmakla beraber aşağıdakilerden en az üç tanesinin bulunması gerekir. (American Psikiyatri Birliği, 2000)

- Tekrarlanan yas ihlali,
- Sahtekârlık, yalan,
- Dürtüsellik,

- Sinirlilik ve saldırganlık,
- Başkalarının ve kendinin güvenliğini umursamamak,
- Mali açıdan tutarsız istihdam, sorumsuzluk,
- Pişmanlık yoksunluğu.

İkinci bileşen ise, 15 yaşından önce bir davranış bozukluluğunun bulunmasıdır. Evden kaçma, sık sık yalan söyleme, hırsızlık ve mala zarar verme davranış bozukluklarının başlıca belirtileridir. Kişi, AKB tanısı için en az 18 yaşında olmalıdır. Newman ve arkadaşlarına göre AKB tanısı olan insanların dörtte üçü başka bir bozukluğun tanı kriterine de uymaktadır ve en çok rastlanan komorbid ise madde bağımlılığı.

Teşhis için, aşağıdakilerden en az üçünün bir şahısta toplanması gerekir:

- ⚡ Mükerreren gözaltına alınmayı gerektiren fiilleri işlemek suretiyle belirlenmiş, hukuka uygun davranışları tespit eden sosyal kurallara uymamak,
- ⚡ Mükerreren yalan söylemek, takma isimler kullanmak veya şahsî menfaat yahut zevk için diğer insanları kandırmak fiilleri ile belirlenen hilekârlık,
- ⚡ Fevrîlik (ânî tepki gösterme) veya ileriye (geleceği) plânlayamamak,
- ⚡ Mükerrer fizikî dövüşmeler ve saldırılar ile belirlenen sinirlilik ve saldırganlık,
- ⚡ Kendisinin veya başkalarının emniyetine yönelik ihmâlî (tedbirsiz) umursamazlık,
- ⚡ Tutarlı iş davranışını devam ettirme (aynı işte uzun süre çalışma) veya malî mükellefiyetlerini ifada mükerrer başarısızlık tarafından belirlenen daimî sorumsuzluk,
- ⚡ Başka bir kimseye zarar verme, kötü davranma veya malını çalma hususunda umursamaz olmak yahut bu fiilleri mantıklılaştırmak tarafından belirlenen merhametsizlik,
- ⚡ Anti sosyal davranış, sadece “şizofreni” nöbeti veya “manik nöbet” esnasında meydana gelen türden olmamalıdır.

Yatak ıslatma, hayvanlara eziyet ve yangın çıkarmak

Her ne kadar, anti sosyal kişilik bozukluğu 18 yaşından önce resmen teşhis edilemese de, bu hastalığın, MacDonald Üçlüsü olarak bilinen üç işaretçisi, bazı çocuklarda bulunabilir. Bunlar; normalden uzun bir süre devam eden yatak ıslatma, hayvanlara eziyet ve piromani (yangın çıkarma hastalığı, yani yangın çıkarma hususunda kontrol edilemez bir isteğe sebep olan akıl hastalığı). Bu işaretleri sergileyen çocukların ne kadarının büyüyünce anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirecekleri bilinmiyor. Fakat bu işaretler, teşhis konulmuş yetişkinlerin hayat hikâyelerinde sıklıkla bulunuyor. Kaç sayıda çocuğun, bu semptomlara sahip olduğu hâlde anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirmede bilinmediği için, tahminî değer (diğer bir ifadeyle, bu semptomların gelecekteki anti sosyal kişilik bozukluğunu tahmindeki faydası) net değil. Bu üç özellik, Akıl Hastalıkları IV-TR Teşhis ve İstatistik Rehberi'nde (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV-TR) “davranış bozukluğu” ismi altında yer alıyor.

Anti sosyal kişilik bozukluğunun işaretlerini sergileyen bir çocuğa, ya “davranış bozukluğu” veya “ihtilâfî husumet bozukluğu” (oppositional defiant disorder) teşhisi konulabilir. Fakat bu çocukların tamamının yetişkinliklerinde anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirecekleri söylenemez.

Tedavide en önemli adım uyuşturucu ve alkol kullanımını önlemek

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişiler, genelde çevrelerinde ki kişilerin zoru ile psikologa ya da psikiyatriste gelirler. Eğer kişi sorunlarının nedenini başkalarında görmeye devam ederse ve sorumluluk almayı reddederse tedavinin süresi uzayabilir. Kişilik hastalıklarının erken yaşlarda gelişiyor olması ve insanların kendilerini bu hastalık ile tanımlıyor olması tedavinin çözümünü zorlaştırıyor. Tedavinin başarılı olabilmesi için kökleşmiş davranış şekillerine, yaklaşımlara, bakış açlarına, ilişki yapılarına ve kişinin kapasitesine bakılması gerekir.

Bu hastalarda dikkat edilmesi gereken en önemli etken, uyuşturucu ve alkol kullanımıdır. Bazı durumlarda madde bağımlılığı ve kullanımı kişilerin anti sosyal davranışlar geliştirmelerinde temel etken olabilir. Bu durumda kişinin madde bağımlılığını bırakması kişinin iyileşmesinde önemli bir adımdır.

Anti sosyal davranış bozukluğunda kullanılabilecek herhangi bir ilaç bulunmuyor. Fakat bazı semptom ve davranışlar için doktor gözetiminde ilaç kullanımı önerilebilir. Örneğin saldırgan davranışlar için anti depresan kullanımı gibi. Fakat hatırlatmak gerek, anti sosyal kişiler ilaç kullanımına sıcak bakmayabilir ve ilaç almayı reddedebilirler.

TBD Kamu-BİB ilk başkanlarından
Abdullah Körnes:

***Bir türlü bilgiyi
paylaşamadık,
“entegrasyon”u
oluşturamadık***

40 yıla yakın bir zaman bilişim sektöründe görev alıp kamuda başarılı projelere imza atan Körnes’in proje geliştiren yöneticilere tavsiyesi: “Ekibinizle barışık olun, onlarla Ver-Al felsefesiyle ilişki kurun” şeklinde.

Fatma Ağaç

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Yönetim Kurulu Başkanı Turhan Menteş tarafından sıklıkla “bir efsane” olduğu vurgulanan Kamu Bilgi İşlem Merkezleri (BİM) Yöneticileri Birliği (Kamu-BİB), “durumdan vazife çıkaran bilişimcilerin örgütü” olarak tanımlanıyor. Kamudaki BİM yöneticileri, e-devlet kavramından çok önce, bir anlamda e-devlet çalışmalarının ilk tohumlarını atmak üzere 1997’de TBD çatısı altında bir araya geldi. 15 yılı aşkın bir süredir ortak sorunlarını konuşup çözüm geliştirmek için düzenli bir şekilde toplanan kamudaki BİM yöneticileri, ortak akıl oluşturarak kamuya yön gösterici olacak raporlar üretiyor, kitaplar hazırlıyor ve etkinlikler düzenliyor.

Kamu-BİB’in kurucularından olan Abdullah Körnes, Ufuk Bodur’dan sonra başkanlığı üstlendi. ÖSYM’de görev alan Körnes, kamu ve özel sektörde yöneticilikler yaptı. Bir ara Dünya Bankası uzmanı olan Körnes, son olarak Türk Eximbank A.Ş. Bilgi Sistemleri Geliştirme ve Uygulama Daire Başkanlığı’nda Daire Başkanlığı’nı yürüttü... Şimdilerde ise emekliliğin tadını çıkıyor.

Kamu ve özel sektörde çok başarılı gençler yetiştiği, başarı odaklı işler yaptıklarını belirtip onlara imrendiğini söyleyen Körnes, “38 yıldır bilişim sektöründeyim. Göğsümü gere gere her şeyimiz tamam, çok az eksiklerimiz var demek isterdim ama diyemiyorum” diyor.

Yapılan her “otomasyon” çalışmasının “kurumsal ve bireysel” bazda yürütüldüğü için “inanılmaz zaman ve emek kaybı” oluşturduğunun altını çizen Körnes, bilişim personelinin “korunması” ve “ayrı bir statü” ile çalışmasından yana.

“Her zaman söylemeye çalıştığımız gibi; eğer üst yönetimlere bilişimin önemini anlatamazsak; ‘bilişimsizlikle neler kaybediyoruz’u anlatamazsak başarı şansımız azalır. Bu nedenle en üst yöneticilere, topyekûn bir bilgilendirme yapılmalı ve kayıplar rakamlarla vurgulanmalıdır” diyen Körnes, bunu Başbakan ve kurulacak Bilişim Bakanlığı’nın yapması gerektiğine inanıyor.

EDMER’in yaptığı değerlendirmelerde e-devlet konusundaki sonuçların “iç açıcı” olmadığına dikkat çeken Körnes, “Hâlâ, gelişmiş ülkelerin, bizden daha kötü olan ülkelerin dahi gerisindeyiz. Bu kötü tabloya, Doğu Asya ülkelerini de ekleyebiliriz. Ancak, ülkemizde yaşanan gelişmeler ‘ümit var’ dememizi gerektiriyor” diye konuşuyor.

Bilişimcilerin konunun önemini iyi anlatıp sahip çıkarlarsa sorunun çözülebileceğini düşünen Körnes, deneyimleri, başarıları, yaptıkları ve yapamadıklarını BİLİŞİM Dergisi’ne anlattı.

-Uzun yıllar Eximbank Sistem Geliştirme ve Bilgi İşlem Dairesi Başkanı olarak görev yaptınız, TBD Kamu BİB Başkanlığını uzun süre yürüttünüz. Kendinizden söz eder misiniz?

-Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi İstatistik Bölümü’nde yüksek lisans derecesinde eğitim görürken birden sakıncalı piyade oluverdim ve askere gönderildim. 1974 yılında çıkan aftan yararlanarak tekrar okumaya başladım. 1977’de okulu bitirdim. Tabii ki bu kayıp 3 yıl, beni olumlu yönde ve yüksek seviyede tetikledi ve okurken iş aramaya başladım; mezun olan arkadaşlarımla katkılarıyla yeni kurulmuş olan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nde (ÖSYM) görev aldım. Oldukça başarılı oldum ve kadroya alındım. İşte beklediğim fırsat ve kaybolan yılları telafi etme şansı buydu! Çok çalıştım, ÖSYM’yi en iyi kurumlar arasına soktuk. 1980’de Bilgi İşlem Müdürü oldum. Sonrasında, Açıköğretimin kurulmasında görev aldım. Yılmaz Büyükerşen hocayla birlikte uzun uğraşlar vererek ve bütün olumsuzluklara rağmen çok başarılı olduk. ÖSYM serüveni 12 yıl sürdü. ÖSYM’den ayrılan bir kişiye ilk kez verilen “Kokteyl” ve teklif edilen haftada üç gün danışmanlık yapmam çağrısı tarafıma belgelenmiş ve hayatımın en büyük gurur noktalarından birisi olmuştur. Peki, ben niye ÖSYM’den ayrıldım; artık ben o an itibarıyla teknolojik birikimin en üst noktaya eriştiğini ve yeni uygulamaların içerisinde olmanın beni daha çok mutlu edeceğini düşünmüştüm. Öylede oldu. Kendimi inanılmaz çeşitlilik içerisinde bulmuştum. Özgeçmişimde belirttiğim projelerin her biri beni çok mutlu etmişti. Kendimi e-Devlet olgusunun içerisinde bulmuştum.

Aldığım görevleri şöyle sıralayabilirim:

ÖSYM Bilgi İşlem Merkezi’nin kurulması (Daha önce akşam vakitlerinde ve Hacettepe Üniversitesi bilgisayarını kullanıyorduk);

- Tek Basamaklı ÜSS sınavı sistem tasarımı ve uygulama yöneticiliği;
- İki Basamaklı ÖSS ve ÖYS sınavı sistem tasarımı ve uygulama yöneticiliği;
- Açıköğretim Fakültesi Sistem Organizasyonu, tasarımı, uygulama yöneticiliği;
- Jandarma Astsubay Hazırlama Okulu öğrenci seçim sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği;
- Hava Harp Okulu öğrenci seçim sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği;
- AFS öğrenci seçim sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği;
- Afşin-Elbistan Termik Santral CPM uygulaması;
- OECD nezdinde “Türkiye Bilim Politikası” araştırması yöneticiliği;
- Türkiye Bilişim Derneği kursları öğretmenliği gibi projeleri;
- 1985-1987 Yargıtay Bilgi İşlem Müdürlüğü;
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Bilgi İşlem Merkezinin kurulması;
- İki ay içerisinde Devlet İstatistik Enstitüsü’nün (DİE) altyapısı kullanılarak siyasi partilere kayıtlı 2 milyon kişinin sicil bilgileri kurulan veri tabanına eklendi. Bu projenin sistem tasarımı ve uygulama yöneticiliği ekibimle birlikte ve tarafımca yapıldı.
- Yargıtay otomasyonunun sistem tasarımı.

Özel sektördeki çalışmalarım ise şöyle:

BATI Bilgi İşlem A.Ş. Genel Müdürlüğü; ENSA Bilgi İşlem A.Ş. Genel Müdürlüğü; INTERMEDIA A.Ş. Özel Müşteriler Yöneticisi; Belediye otomasyonu yazılımı sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği; Maden Dairesi Otomasyonu sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği; Fabrika Otomasyonu (MRP) yazılımı sistemi tasarımı ve uygulama yöneticiliği; İçişleri Bakanlığı Belediyeler Birliği Komisyonu Teknoloji Projeleri Koordinatörlüğü; Türkiye İş Bankası

Otomasyon Merkezi elemanlarının eğitimlerinin planlaması ve eğitilmesi; Teknoloji destekli eğitim materyalleri ile Multimedia; AKNET A.Ş. elemanlarının eğitimlerinin planlaması ve eğitilmesi; BİLPA A.Ş. elemanlarının eğitimlerinin planlaması ve eğitilmesi; Atom Enerjisi Kurumu sistem tasarımı ve sistem satışı; EXPO-88 Turizm Fuarı (İspanya) için Türkiye'yi tanıtan; Laser vision teknolojisi ile hazırlanmış olan tanıtım diskinin hazırlanması ile Dünya Bankası Uzmanlığı. İş ve İşçi Bulma Kurumu nezdinde yürütülen "İstihdam ve Eğitim" projesinde çağrılı olarak görev yaptım.

1996-2010 arasında Türk Eximbank A.Ş. Bilgi Sistemleri Geliştirme ve Uygulama Daire Başkanlığı, Daire Başkanı oldum. Çağrı üzerine görev aldığım kurumda istenen seviyede yürütülememiş bilgi işlem çalışmalarını, yönetim bilişim sistemi (MIS) ve bilgi yığıtı oluşturulması felsefesi ile ele aldık ve 18 ay içerisinde yazılım ve servis desteği almayan birimin kalmadığı bir noktaya getirdik. Bugün için bankanın toplam iş hacminin yüzde 95'i bilgisayar destekli olarak yürütülüyor. Kurumun tüm network altyapısını değiştirdik, ana bilgisayar sisteminde ilaveler gerçekleştirdik. Toplam çalışanın yüzde 87'sini bilgisayar kullanır hale getirdik ve tümüne İnternet çıkışı oluşturduk. Banka Intranet'ni kurduk. Elektronik bankacılığa geçişin altyapı ve üstyapı çalışmalarını başlattık.

-Bilişim sektöründe çok uzun süre görev yapıp özellikle kamuda görev alan duayenlerden birisiniz. Sizce Türkiye bilişim sektöründe nereden nereye geldi. Bir değerlendirme yapabilir misiniz?

-Hay hay... Çok önemli gelişmeler oldu ve oluyor. Kamu ve özel sektörde çok başarılı gençler yetişti. Onlara imreniyorum. İşlerine dört elle sarılıyorlar ve başarı odaklı işler yapıyorlar. Yeter ki onlara doğru yolu gösterelim ve bağnaz olmayalım. Proje geliştiren yöneticilere tavsiyem, ekibinizle barışık olun, onlarla "Ver-Al" felsefesiyle ilişki kurun.

Ben, 38 yıldır bilişim sektörünün içerisindeyim. Göğsümü gere gere her şeyimiz tamam, çok az eksikimiz var demek isterdim ama diyemiyorum. Bir türlü bilgiyi paylaşamadık, bir türlü "entegrasyon"u istediğimiz şekilde oluşturamadık. Hâlâ pek çok tekrarlar yapıyoruz! Şunu söylemek istiyorum; biz her yapılan "otomasyon" çalışmasını kurumsal ve bireysel bazda yapıyoruz. Bu ise inanılmaz zaman ve emek kaybı oluşturuyor. Ben birey olarak 20 yıl evvel bunlara temas etmeye çalıştım ama istediğim başarıyı yakalayamadım. 1994'te dernekte bulduğumuz bir gün; Rahmi Aktepe bana, "Altyapısını oluşturduğumuz Kamu-BİB çalışmalarını hızlandıralım ve bu görevi sen üstlen" dedi. O an orada olan arkadaşlarla hemen bir yürütme kurulu kurduk. Ve, "efsane" Kamu-BİB çalışması böyle başladı. Ben başkan, İnci Pekgüleç Başkan Yardımcısı M. Kemal Akgül de raportör oldu. Hemen akabinde ekibe Saadet İnci, Rasim Yılmaz, Recep Sadık, Murat Kazancı yönetim kurulu üyesi olarak katıldı. Hızlıca Kapadokya'da birinci etkinliğimizi yaptık. Bu etkinlikte, Ufuk Çağlayan, Mustafa Akgül, Ethem Derman ve Atilla Özgüt hocaların katkılarını aldık. Burada gördüğümüz manzara ve ilgi bizi çok etkilemişti. İşte o andan itibaren çalışmalarımıza, Ali Arifoğlu, Ali Yazıcı ve İbrahim Akman hocalarla devam etme kararı alarak "inanılmaz sinerji"nin oluşumunu başlattık.

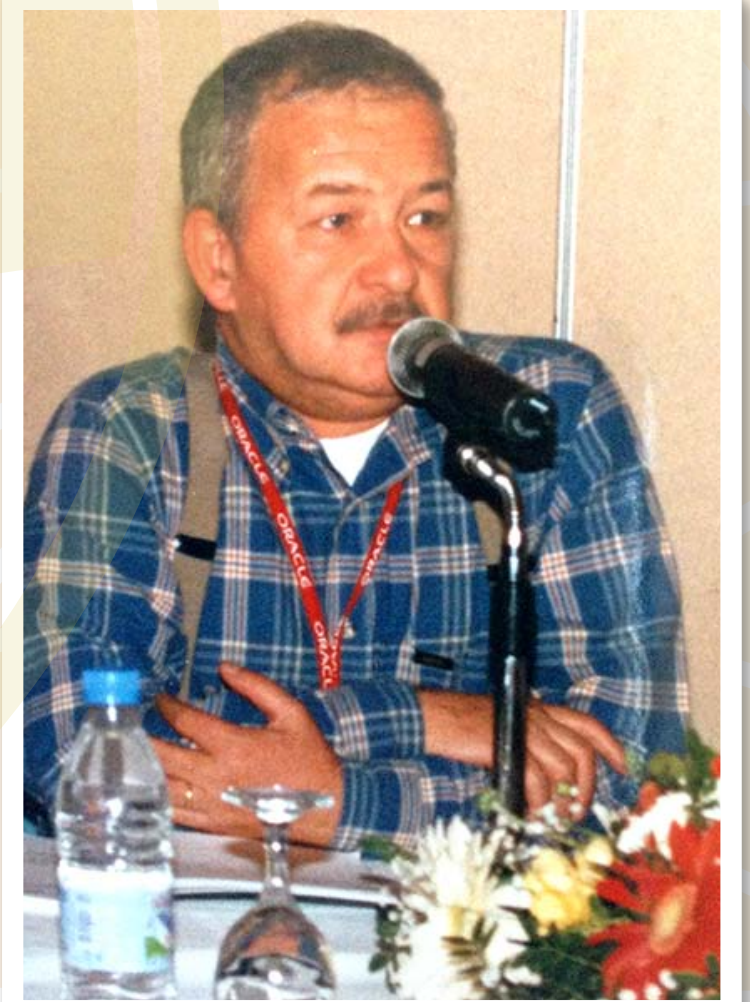
Tek amacımız vardı; e-Devlet yolunda yapılması gereken her şeyi yapmaya kafaca hazır olmalıydık. Çatışma ve saklama yerine paylaşmalıydık.

Ardından tüm bu gelişmeleri

üst yönetimlere iletmek üzere harekete geçmeliydik ve öyle yaptık.

Peki, Türkiye nereye geldi? Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) E-Devlet Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (EDMER) yaptığı dünya ülkelerinin ölçüm değerlerine baktığımızda, e-Devlet oluşumu konusundaki sonuçlar iç açıcı değil. Hâlâ, gelişmiş ülkelerin (Avrupa, ABD, Avustralya, Kanada, Çin vb.) sosyo-ekonomik durumları bizden daha kötü olan ülkelerin dahi gerisindeyiz. Bu kötü tabloya, Doğu Asya ülkelerini de ekleyebiliriz. Ancak, ülkemizde yaşanan gelişmeler "ümit var" dememizi gerektiriyor.

- TBD Kamu-BİB için yaptığımız ilk 6 toplantıda ilginç olan şudur; yaklaşık 1000 kişi görev yaptı. OECD'den o dönemde size bir kutlama geldi. O da bir sivil toplum örgütü etrafında böyle bir yapılanmanın oluşumunun dünyada ilk oluşuydu. Şimdiki Kamu-BİB toplantılarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

-Evet, TÜSİAD OECD temsilcisi sayın Bahadır Kaleağası ısrarla beni arayarak bu toplantılardan haberlerinin olduğunu ve bu başarının OECD nezdinde kutlandığını ayrıca örnek alınacağını ilettiler.

Sorunuza üzülerek cevap vereceğim; nedendir bilinmez ben, Kamu-BİB toplantılarına çağırılmıyorum. Bu nedenle sorunuzun cevabı bende yok. Açıkçası, taşlı yolda yürürken şehitler verebiliriz derdim hep. İşte şehit; Abdullah Körnes.

Bu nedenle “Kamu-BİB’de neler yapılıyor”u uzaktan ve burularak izliyorum. Geçtiğimiz yıl yapılan toplantıya ilişkin içerik bilgilerini tesadüfen TBD.org’da sörf yaparken gördüm. O toplantıda “Bilişimsizlik maliyeti” ile ilgili bir oturum olduğunu görünce “gururdandım”. TBD’ye bu toplantının sonuçlarının tarafıma iletilmesini belirten bir rica e-postası gönderdim. Oradan isimsiz bir ileti geldi. Sanki benim bu isteğim yanlış anlaşıldı tepki çekti. Gelen o iletide bile; her gün kazılan ve güya tamir edilen altyapılardan dolayı yaşadığımız psikolojik ve fiziksel zararın ölçülmesi ve bu zararın ilan edilerek duyurulması gerektiğini belirttim. Henüz yanıt yok. Ve ben sabırla (hiç tarzım değildir) bekliyorum.

-Geçmişte, “Bilişimsizliğin maliyetini hesapladık ama akli evvel ekonomistlerden tepki geldi” demiştiniz. Bilişimsizliğin maliyeti nedir? Nelere yol açar?

-O dönemde bütün yaz tatilimde buna çalıştım ve efsane felsefeyi “Bilişimsizlik maliyeti”ni oluşturdum. Döndüğümde ekiple paylaştım ve onay aldım. Peki neydi bu “Bilişimsizlik maliyeti”; Halen uygulamaya alınmaya çalışılan ancak, bitirilmesi gereken sürelerin dışına taşarak uzayan projelerin yazılım, donanım, insan gücü anlamında uğrattığı zararların maliyeti; Milli Eğitim Bakanlığı “Bilgisayar Destekli Eğitim” projesinin hâlâ başlamamış olması; Otomasyona alınmadığı için devlete girdi olarak kazanç sağlaması gerekirken hâlâ geleneksel yöntemlerin kullanımı ile fiziki harcamalar, iş gücü kaybı ve ülkenin zamanının kaybı gibi unsurların maliyeti; Yerel yönetimlerdeki vergi kaçaklarının çok yüksek olması; Otomasyona alınmayan projeler nedeniyle, ülkenin potansiyel kaynaklarının bilinmemesi nedeniyle katma değer olarak elde edilecekken, bu gelirlerin elde edilememesi maliyeti; Ekilebilir arazilerin envanterinin çıkarılamamış olması ve bu nedenle ‘hangi araziye ne ekilmeli ki yüksek rekolte oluşturulabilsin’deki kayıpların maliyeti. 2002’de bize bir görev verilmişti “Bilişim Şurası” yapmak. Birinci şura oldukça başarılı oldu. Dolu dolu içerikli bir kitap geliştirildi. Hemen arkasından 2004’te II. Bilişim Şurası planlandı ve gerçekleştirildi. Burada da çok kapsamlı bir kitap ortaya çıktı. Tüm bu aktivitelerde binden fazla bilişimcinin desteği alındı. Bu gerçekten inanılmaz bir başarı öyküsü idi.

-Verimliliğin sağlanmasında bilişim personelinin sorunlarının çözülmüş olması ilk unsur. Kamuda ciddi biçimde uzman eleman sıkıntısı var. Bilgi işlem elemanlarının, idari kadrolar içinde nitelendirilmesi itici bir faktör ve ücretler yetersiz. Türkiye’de

bilişim personelinin sorunları neler? Sorunların giderilmesi için neler yapılmalı? Çözüm önerileriniz neler?

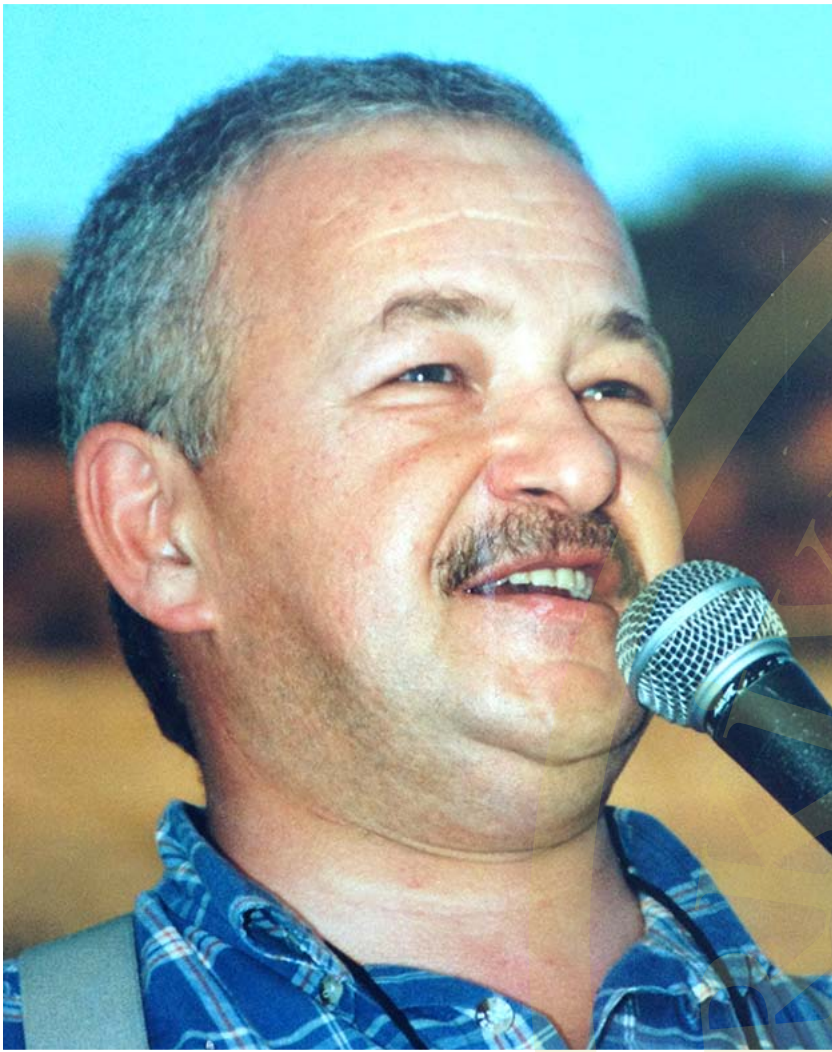
-İyi iş, sağlam bir kadro oluşumu, iyi tasarım ve iyi ücret almakla örtüşür. Bunları oluşturunca iyi işler çıkarırsınız ve “Verimlilik”e katkı sağlarsınız. Bu nedenle bilişim personeli korunmalı ve ayrı bir statü ile çalışmalıdır. Her zaman söylemeye çalıştığımız gibi; eğer üst yönetimlere bilişimin önemini anlatamazsak; “bilişimsizlikle neler kaybediyoruz”u anlatamazsak başarı şansımız azalır. Bu nedenle en üst yöneticilere, topyekûn bir bilgilendirme

yapılmalı ve kayıplar rakamlarla vurgulanmalıdır. Peki, “Kim sahip çıkacak?” Başbakan ve kurulacak Bilişim Bakanlığı. Bu konuyu o kadar çok işledik ki. Özellikle kamuda verilen ücretle çalışacak “Uzman” bulmak çok güç. Gelen de yakaladığı ilk fırsatta daha iyi olanaklara gitmeyi tercih edip yerini boş bırakıyor. Derneğimiz yönetimi ve çalışma grupları üyeleri ile hem TBMM çalışma gruplarını hem de ilgili bazı bakanların ziyaretlerine gittik. Buralardan pozitif bir sonuç alamadık. Açıkçası yukarıda belirtmeye çalıştığım öneriler burada da geçerlidir. Yani, biz konunun önemini iyi anlatabilirsek ve sahip çıkmayı oluşturabilirsek bu sorun çözülebilir. Tüm bunlar sabırla mücadeleye devamla sağlanacaktır diye düşünüyorum.

-Türkiye’de bilişim alanında kurulmuş sivil toplum örgütleri, devletin bilgisayar yapılanmalarını dünya standartları doğrultusunda organize etmeye, mevcut sorunları

Türkiye yöneticilerinin dikkatine sunmaya yeterli oluyor mu? Örgütlenmede dağınık bir yapı mı var? Daha derli toplu bir yapılanmamı olmalı?

-Türkiye gibi sorunlarını çözememiş yapılarda, konuya ilişkin Sivil Toplum Örgütü desteği ancak şimdiki kadar olur.

-Bir söyleşinizde “Devlet şeffaf toplum istemiyor” demişsiniz. Bununla neyi ya da neleri kastettiniz?

-Sayın Nuriye Akman ile o söyleşi 17 yıl önce yapılmıştı. O dönemde ölçmeye çalıştığımız “Bilişimsizlik maliyeti” unsurları yüksek seviyede idi. “e-Devlet Yolunda Türkiye” isimli bu kitabın 6. bölümünde belirtilen

tüm olaylar yaşanıyordu. O nedenle ve konuya ilişkin dikkat çekecek “Devlet şeffaf toplum istemiyor” tanımlaması yapılmıştı. Ama, bugün itibarıyla pozitif yönde önemli gelişmelere tanık oluyoruz.

-Bir başka söyleşinizde de “Bordro yapmak, personel bilgilerini tutmak yeterli değil, bilgisayarı işlevsel kullanmak anlamlıdır” demişsiniz. “Eğer sürekli yenilenen bilişim teknolojisine aşina olmayan bir yöneticiyle çalışıyorsunuz, bu değişime adapte olamazsınız” ifadesi kullanmışsınız. Konuyu iki boyutuyla da açar mısınız?

-Bilişim, yatay bir sektördür. Yani bütün işkollarına hizmet verir. Burada en önemli konu; otomasyona alınacak projelerin iyi tasarlanıp öncelikle kurum üst yönetimiyle paylaşılması ve onayının alınması şarttır. Aksi halde, “dön, dön çıkmaz yol” olma riski çok yüksektir. Çok doğru söylemişim. Bir küçük örnekle ifade etmeye çalışayım. Acaba ülkemizde kaç tane “bordro” programı geliştirildi ve halen “Run” ediliyor bilen var mı? Oysaki çeşitliliğine göre birkaç program geliştirilerek “Kullanıcı Kılavuz”ları ile tüm kurumlara servis edilseydi daha az maliyetli ve daha doğru olmaz mıydı?

-Kamu bilgisayar ağlarının koordinasyonunu sağlamayı hedefleyen Kamu-Net projesinin işler hale gelmesinin doğrudan doğruya bir hükümet meselesi olduğunu belirtiyorsunuz.

-Evet aynı şeyi tekrarlıyorum. Hatta bu Kurul genişletilerek devam etmelidir.

-Klasik bir soru olacak ama; Bilişim Bakanlığı kurulmalı mı? Sizce

-Evet, evet, evet.

-Anlatmak istediğiniz başka konular var mı?

-Zaten çok konuştum. 35 yıldır birçoğunuzun tanıdığı Betül Körnes ile evliyim. Gurur kaynağımız olan; bir oğlumuz (Hür) ve bir gelinimiz (Ebru) var. Oğlum HP merkezde, gelinim ise IBM merkezde çalışıyorlar. Haaa!!! Birde bana “Apo” diyen ve canımı alan dünya güzeli bir torunum (Nil) var.

Farklı bakışları içeren bir e-kitap: **Hack Kültürü ve Hacktivism**

Assange ve Swartz'ın çevirilerinin yanı sıra bilişim ve medya sektöründen birçok akademisyen ve yazarın yazılarının yer aldığı kitap, konuyu tarihsel, sosyolojik, güncel, politik ve kültürel yönleriyle tartışmaya açıyor.

Özellikle son dönemde gündeme yerleşen kavramlar olan “hacktivism” ve “hack kültürü” hakkındaki farklı bakış açılarını ortaya koyan yeni bir kitap çıktı. Alternatif Bilişim Derneği, hack kültürü ve hacktivism konularıyla ilgili yeni bir e-kitap yayınladı. Derneğin bir yıl önce gerçekleştirdiği HackCon I etkinliğinde süre kısıtı nedeniyle yer verilemeyen konular, bu e-kitapta yayınlandı.

Kitapta Julian Assange ve Aaron Swartz'ın çevirileri, Mustafa Akgül ile bir söyleşinin yanı sıra, Gökşin Akdeniz, Ahmet Sabancı, Pınar Demirkıran, Erkan Saka, Özgür Uçkan, Ulvi Yaman, Seda Gürses, Işık Barış Fidaner, Gamze Göker'in yazıları da yer alıyor.

Hack kültürü ve hackerların ülkemizde ve dünyada çarpıtılmış bir kavram içine sıkıştırılmasını eleştirmeye ve toplumda oluşan negatif algıyı değiştirmeye yardımcı olacak bir içerikle hazırlanan kitap, konuyu tarihsel, sosyolojik, güncel, politik ve kültürel yönleri ile tartışmaya açıyor. Kitapta, hackerlığı “bilgisayar korsanlığı”na indirgeyen “düzeysiz” tartışmaların bir tarafa atılıp, bu olgunun Türkiye’de de hak ettiği gibi tartışılmasının hedeflendiği kaydediliyor.

“Hack Kültürü ve Hacktivism” kitabı, Temmuz 2013’te 95 sayfa olarak kamuoyuna sunuldu. Kitabı, Ali Rıza Keleş, Yetkin Sal derlerken, Işık Barış Fidaner yayına hazırladı. Kapak tasarımını Himmet Doğan üstlendi. Düzeltme ise Mutlu Binark, Gamze Göker ve İliden Dirini tarafından gerçekleştirildi.

Kitap, Türkiye’de İnternet’in gelişimine katkıları nedeniyle İnternet Teknolojileri Derneği (INETD) Başkanı Doç. Dr. Mustafa Akgül’e armağan edildi.

Basılı kitap talebi için:
bilgi@alternatifbilisim.org

Kitap, http://ekitap.alternatifbilisim.org/hack_kulturu_ve_hacktivism.html adresinden PDF ya da LaTeX olarak indirilebilir.

Diğer Erişimler:

Twitter:
<https://twitter.com/altbilisim/status/366976315728990209>

Facebook:
<https://www.facebook.com/AltBilisim/posts/513531345383575>
GoodReads: <http://www.goodreads.com/book/show/18310462-hack-k-lt-r-ve-hacktivism>

Akıllı tel.ler için:
<https://www.dropbox.com/s/jshclbnqh9abuix/hack-kulturu-ve-hacktivism.epub>

Kindle e-reader'lar için:
<https://dl.dropboxusercontent.com/u/3676007/hack-kulturu-ve-hacktivism%20-%20Unknown.mobi>

Blog Tanıtım:
<https://tinyurl.com/k8dnfw>

Ayfer Niğdelioğlu
ayfer.nigdeli@gmail.com

*Çocuk olsam yeniden...
Bir tek düştüğüm için acısa içim
Ve kalbim...
Çok koştüğüm için çarpsa sadece
Cemal Süreyya*

söyleyecek sözü bitmemiş kitaplardan,

Koca yaz tatili bitti. Kimi çocuklar tavşan deliklerini keşfe çıktı, kimisi Kaptan Nemo'ya tayfa yazıldı. Bir kısmı da belki bir çölde Küçük Prens'le tura çıktı.

Sadece çocuklukta okunması yazık olan kitaplardan söz etmek istiyorum bugün. Beyazperdeyle imtihan edilmeden, bilgisayar oyununa, çizgi romana dönüştürülmeden önceki zamanlarından.

Bu romanlar Dünyanın 200 haneli bir köye dönmediği yıllarda yazıldı. Gulliver, Jules Verne'in bütün kahramanları, Alice merakla önlerine çıkan yola düştüler. Kimi de kader kurbanı oldu Robinson Crusoe gibi, Dorothy gibi.

Modern bir masala benzeyen Gulliver'in gezileri ile başlayalım: Yazar Jonathan Swift, muhalif gönlünden geçenleri gayet başarılı bir dille kitabına uydurmuş. Kahramanı Gulliver'i, adeta bir Odysseus misali tuhaf toplumlar, acayip yaratıklarla buluşturmuş. Ancak okuru her zaman gülümseten bu ironik anlatım, çağının yöneticilerini, ulemayı ve memur-akademisyenlerini çok kızdırmış. Ne gam!

Romanı bugünün kavram diline çevirirsek:

Küçük Lilliputluların görkemli adasına, şatafatlı krallığına kuşbakışı bakan Gulliver, ada halkının/insanlığın bütün defolarını geniş bir çerçevede görebiliyor. Brobdingnag'da ise devlerin hayatına küçük bir pencereden bakmakta ve bu defa bize detayları fark ettiriyor.

Gulliver'in, İngiliz Sarayı'nı ve bürokrasiyi hicvettiği şu satırları okuyalım: *"Büyük memurlardan birinin ölmesi veya gözden düşmesiyle -ki bu, sık sık oluyor- yerine beş ya da altı aday çıkıyor. Bu adaylar İmparator hazretlerini ip üzerinde cambazlık ederek eğlendirmek istediklerini dilekçe ile bildiriyorlar. İpin üzerinde yere düşmeden en fazla sıçıran o memuriyete geçiyor."* Ne tuhaf değil mi?

Toplumlardaki fikir ayrılıkları traji-komik örneklerle anlatılmış. Söz gelimi, yumurtaların üstten mi yoksa alttan mı kırılacağına kutsal kitaplarda yer alması ve bunun toplumu iki ayrı kesime ayırması gibi.. Bu durum insanoğlunu 21. yüzyılda bile şaşırtmıyor ne yazık ki!

Bu adaları anlatırken Swift'in, insanların birbirlerini "ötekileştirmesi"ne gönderme yaptığını

görüyoruz. Ne fiziksel özelliklerimiz ne düşünce yapımız ne de yaşam biçimimizle bir diğerinden üstün olduğumuzu iddia edebilir miyiz? Farklı olmak ayrıcalıklı olmak değildir, sadece farklı olmaktır.

Yolculuğu devam ettikçe, giderek insanoğluna olan güveni azalan, insanlığından utanan Gulliver'e Freud da hak vermekte: *"İnsanlar yavaş yavaş inanmamayı, güvenmemeyi, sevmemeyi ve kronik şüpheli olmayı öğrenir. Bu gerçekleştiğinde artık ne yazık ki çok geçtir. İnsanların "Tecrübe" dediği şey budur. Kalbiyle bağlantısını kaybetmiş bir insana "Tecrübeli" denir."*

Devler ve cücelerden sonra Japonya'ya doğru yola çıkan kahramanımız yine bir kazaya uğrar. Tek başına Balnipardi adasına çıkar. Bir yüzen ada devletinin sömürgesi olan Balnipardi, Laputalılar tarafından şiddet kullanılarak sindirilmiştir.

Laputa, salatalıktan güneş ışığı üretmeye çalışan bilim adamlarının yaşadığı, pratik zekanın küçümsendiği bir diyardır. Ada halkının fiziksel farklılıkları yoktur ama düşünce tarzları değişiktir; sadece matematik ve müzik üzerine kuramsal çalışma yaparlar. İşte bu bölüm, anlamsız teorik çalışmalarla uğraşan İngiliz İlim Akademisi'ni dürtmüş. Eh, yarası olan gocunur!

Gulliver, daha sonra büyücüleri ile meşhur Glubbudrid adasına geçer. Burada, dünya tarihinde iz bırakmış şahsiyetlerin hayaletleri ile karşılaşır. Onların anlattığı ile kendisine öğretilen tarihin örtüşmediğini görür. Her ulusun tarihini ve kimliğini kendi yorumuyla ifade ettiğini anlar. Üstelik gittiği her adada, ada halkı evrenin en medeni, en gelişmiş

topluluğu olarak kendisini görmektedir.

"Kurduğumuz tüm hayallere rağmen değişmeyen Dünyanın şerefine!" diye araya girer bir film repliği...

Bir sonraki durak, ölümsüz insanların yaşadığı Luggnag adasıdır. Ne var ki uzun yaşamak da mutluluk getirmemiştir insanlara. Aksine, yaşlanıp yorgun düşmüş, amaçları kalmamış adalılar için ölüm neredeyse bir umut olmuştur.

Kıssadan hisse: Ömür uzamaz, yaşlılık uzar...

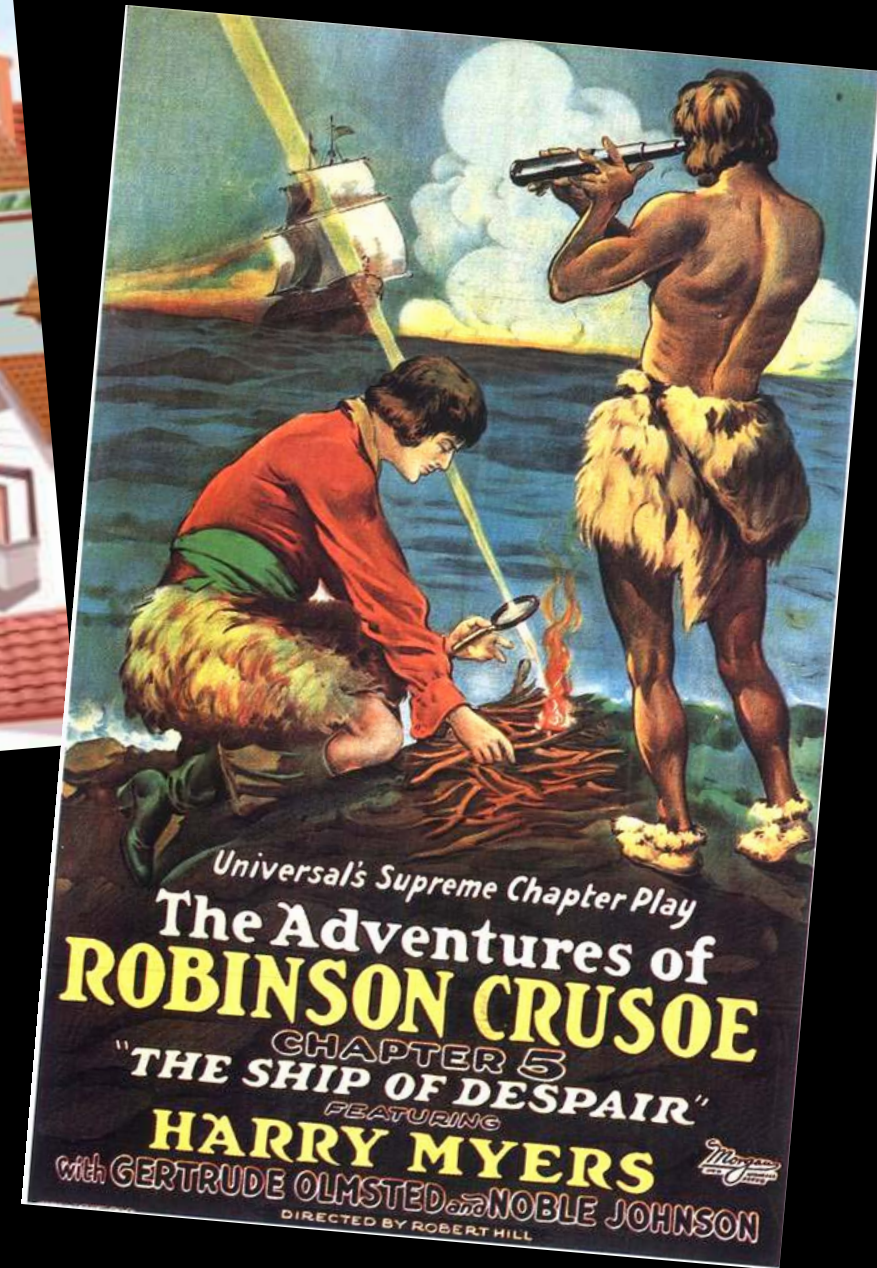
Gezginimiz talihin önüne çıkardığı yeni kara parçasında önce Yahoo'larla karşılaşır. Bunlar, maymuna benzeyen bir insan türüdür. Adayı ise Houyhnhnm adı verilen atlar yönetmektedir. Houyhnhnm'lar, Gulliver'in bütün gezileri içerisinde karşılaştığı en bilge, hayatı çözmüş canlılardır. Görünüm olarak Yahoo'lara benzeyen Gulliver'in, onlara beslediği hayranlık karşılık bulmaz. Bir türlü güvenemedikleri Gulliver'den adayı terk etmesi ister atlar.

Bu serüvendeki bütün adalarda bir tür efendi-köle ilişkisi var. Çağdaşı Defoe'nun aksine, Swift kahramanını hep kölelerin yanında resmetmiş; halkların yönetimler tarafından her daim köleleştirildiğini, özgür iradenin hiçe sayıldığını vurgulamış inceden. Robinson Crusoe ise, o tarihlerde yeni başlayan batı sömürgeciliğini destekleyen bir bakış

açısına sahiptir. Eğitimli, alet yapan ve kullanan becerikli bir karakter olan Crusoe, Batılıların diğer toplumlara medeniyet getirdiklerini, ekonomik, dini ve ahlaki değerlerinin daha yüksek olduğunu anlatır.

Crusoe, adada yamyamlardan kurtardığı yerliyi bir arkadaş değil de köle olarak tanımlar. Okur da, Cuma olarak adlandırılan yerli de bunu yadırgamaz. Crusoe'nun, kendisinde doğuştan gördüğü üstünlük, siyah adamı kendisinden daha aşağı görmesi

çağının sömürgeci anlayışına uygunluk gösteriyor.

İssiz adada Crusoe'nun yanında üç şey vardır: Bir çakı, bir pipo ve birazcık tütün! Robinson Crusoe'nun ıssız bir adada yaşayabilmek için o adanın kaynaklarını ve orada bulduğu tek yerliyi sonuna dek sömürmesi kimi Marxist ekonomistler tarafından pre-kapitalizm olarak yorumlanmakta.

Robinson Crusoe romanının orijinal adını paylaşmadan geçmek istemiyorum: Yazar romanın başlığında bile sınırsız kelime kullanma özgürlüğünün tadını çıkarmış:

York'lu Bir Denizcinin, Kendi Kaleminden, Deniz Kazası ile Düştüğü Amerika Sahillerindeki Oroonoque Nehri Ağzındaki İssız Bir Adada 28 Yılını Geçirirken Yaşadığı Serüvenler ve Korsanlar Tarafından Kurtarılması.

Sıcak bir bardak adaçayı içtikten sonra karaya çıkabiliriz. "Yaşamak değil beni bu telaş öldürecek." dedi şair. Alice de "Geç kaldım, geç kaldım" diye koşan telaşlı tavşanın peşinden tavşan deliğine atladı. Vee küçük kız kendini bir anda Britanyalı matematikçi Lewis Carroll'un kurguladığı Harikalar Diyarında buldu. Yazar bu fantastik dünyada Cheshire Kedisi aracılığıyla Alice'in ve okurun sınırlarını mantık kavramlarıyla zorlar. Nasıl mı?

Alice: "Lütfen söyler misin bana, burada ne yana gidebilirim?"

"Bu gitmek istediğin yere bağlı," dedi Kedi.

"Neresi olursa, önemi yok," dedi Alice.

"O zaman ne yana gitsen olur," dedi Kedi.

Alice, sözünü açıklamak amacıyla, "Yeter ki bir yere varayım," diye ekledi. "Tabii varırsın," dedi Kedi, "Yürümekten yılmazsan, bir yere varırsın elbet."

"Çay partilerinde zaman çabuk geçer." diyen tavşanın "Sevgiliyle zaman çabuk geçer." diyen Einstein'den ne farkı var? Ya da "Sensiz her günüm üç aydır" diye türküyakan halk ozanından?

Ne dilediğimize dikkat edelim, gerçekleşebilir! Evinden sıkılan ve başka bir yere gitmek için sızlanan Dorothy'yi biliriz. Fırtınada bir hortuma kapılır ve evinden çok uzağa düşer. Beyin isteyen Korkuluk, kalp arayan Teneke Adam ve cesaretsiz Aslan'la Oz Büyücüsü'ne doğru yola düşer; beğenmediği evine yeniden kavuşabilmek için.

Bu yolda cahil eğitimciler, adaletsiz hukukçular, Tanrı inancını kaybetmiş din adamları ile hep birlikte yürümüyor muyuz aslında? Oz Büyücüsü var mı bilmem ama günümüzde hayatın sırrını bizimle paylaşan bir tek Oz var: Dr. Mehmet Oz

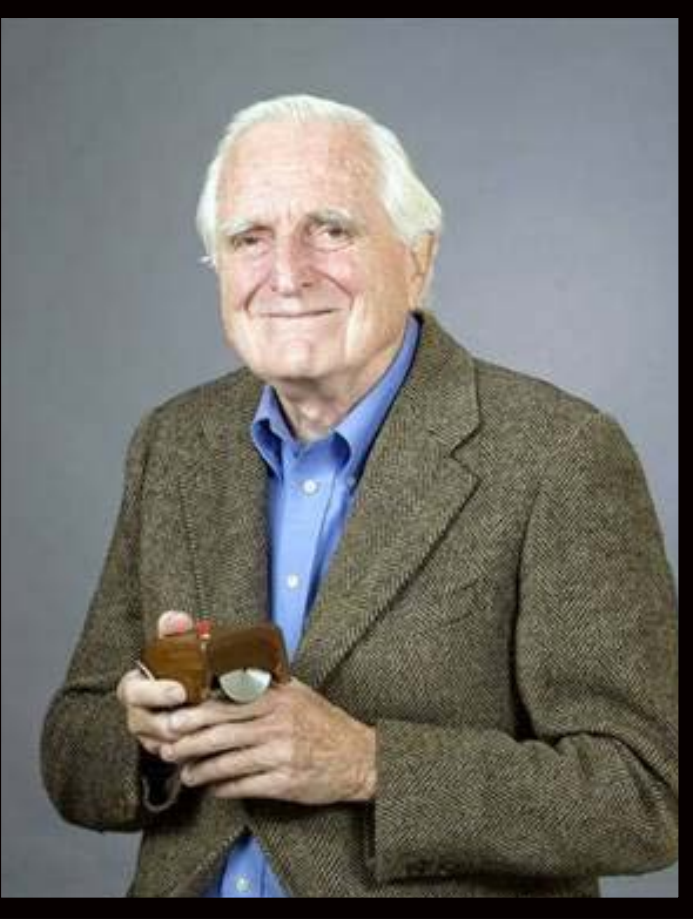
Çocukluk çocuk masalları yazısını Küçük Prenses'ten bir alıntı ile bitireyim en iyisi! Bundan sonra yine ciddi konulara döneriz.

"Büyükler sayılardan hoşlanır. Onlara yeni bir dostunuzdan söz açtınız mı, hiçbir zaman size önemli şeyler sormazlar. Hiçbir zaman: "Sesi nasıl? Hangi oyunu sever? Kelebek toplar mı?" diye sormazlar. "Kaç yaşındadır? Kaç kardeşi var? Kaç kilodur? Babası kaç para kazanır?" diye sorarlar. Ancak o zaman tanıdıklarını sanırlar onu. Büyüklere: "Pembe kiremitten bir ev gördüm, pencerelerinden sardunyalar, damında güvercinler vardı" dersiniz, o evi bir türlü gözlerinin önüne getiremezler. Onlara: "Yüz bin franklık bir ev gördüm" demeniz gerek. O zaman: "Aman ne güzel!" diye bağırlar."

Bilgisayar faresinin mucidi öldü

**Bilgisayar
faresi, babasız
kaldı; Engelbart,
4 Temmuz
2013'te hayata
veda etti.**

Elektronik posta ve İnternet'in de fikir babaları arasında yer alan ünlü mucit Doug Engelbart, 4 Temmuz 2013'te, 88 yaşında hayatını kaybetti. İnsanların düşüncelerini paylaşmak ve sorunlarına çözüm bulmak için bilgisayarları kullandığı bir dünyayı öngören Engelbart, 1960'larda ilk mouse'u (fare) Oregon Üniversitesi'nde Elektrik Mühendisliği okurken geliştirdi. İlk fare (mouse), iki metal tekerleği olan ahşap bir kabuk şeklinde tasarlanmıştı. Dışındaki bir aracın yardımıyla bilgisayarın içinde işlem yapma düşüncesi, dönemin çok ilerisinde bir fikir olduğundan farenin marketlerde yerini alması için uzun zaman geçti. Patenti 1970'te alınan "mouse"un bilgisayar ile beraber kullanılmaya başlanması ve piyasaya çıkması ise yaklaşık 15 yıl sürdü. Bilgisayar faresi, ilk kez 1984'te Apple'ın yeni Macintosh'ı ile raflarda boy gösterdi. İnternet'in oluşmasına yol açan hükümet araştırma ağı ARPANet'i de geliştiren Engelbart, aynı zamanda Kaliforniya Araştırma Enstitüsü'nde günümüzün vazgeçilmezleri "e-posta" ve "telekonferans" fikirlerini ortaya atanlar arasındaydı. 1969'te San Francisco'da düzenlenen bir bilgisayar konferansına kendi geliştirdiği bir modemle evinden bağlanarak tarihin ilk telekonferansına imza atmış ve izleyicileri şaşkına çevirmişti. Eski ABD Başkanı Bill Clinton, 2000 yılında "kişisel bilgisayarların temelini attığı için" Engelbart'ı "Ulusal Teknoloji Madalyası" ile ödüllendirmişti.

Bilgisayar oyunları kararlılığı artırırken agresifliği körüklüyor

Yapılan bir araştırma, oyunların görsel dikkati artırdığı, dürtü kontrolünü ise azalttığını ortaya koydu.

Iowa State University'nin yaptığı bir araştırma, video oyunlarının kişileri daha agresif davranmaya ittiğini gösterdi. Yapılan araştırmada oyunların, görsel dikkati üst noktaya taşıırken anlık dürtü kontrolünü azaltıyor.

Telegraph'ta yer alan araştırmaya göre, bilim adamları, oyunların kişilerin karar alma becerilerini artırdığı, bunun da oyuncunun görsel dikkatini en üst noktaya taşıdığını söylüyorlar. Ancak video oyunlarının kişi üzerinde olumsuz etkileri de yok değil. Zira araştırmaya göre oyun oynayan kişiler, anlık dürtülerini kontrol edemiyorlar.

Bilim adamları araştırmasında üç farklı grubu inceleme altına aldılar. İlk grup hiç oyun oynamazken diğer bir grup Unreal Tournament gibi aksiyon oyunları, üçüncü grup da Sims gibi aksiyon gerektirmeyen oyunları 10 seans boyunca oynadı. Her seansın 50 dakika sürdüğünü ve araştırmanın 11 hafta boyunca devam ettiğini de belirtelim.

Oyun boyunca ve seansların sonunda katılımcıların bilişsel kontrol ve görsel dikkatini ölçen bilim adamları aksiyon oyunları oynayan grubun diğer gruplara nazaran bilişsel kontrolünde önemli derecede bir azalma tespit ettiklerini söylüyorlar. Aynı zamanda bu gruptaki görsel dikkat becerisinin de en üst seviyeye ulaştığını da raporlarına ekliyorlar.

Sonuç olarak oyun oynayan özellikle aksiyon oyunlarını seven kişiler ani tepkiler vermeye daha meyilli. Üstelik oyunlar kişilerin otokontrol mekanizmasını zayıflatarak onları daha agresif hale getiriyor. Agresif dürtülerin üstesinden gelmek için kontrol mekanizmasının çok iyi çalışmasına dikkat çeken araştırmacılar, video oyunlarının bu açıdan olumsuz etkisi olduğunu vurguluyorlar.

Dijital tüketimi dijital gelire dönüştürme çabaları artarak sürececek

Önümüzdeki beş yılda dünyada, dijital medya ile ilgili harcamalar gittikçe büyüyecek, Türkiye'deki İnternet erişimi piyasası patlama yaşayacak, gelirler 2017'de 7,25 milyar dolara yükselecek.

Türkiye'de ve dünyada eğlence ve medya sektörü

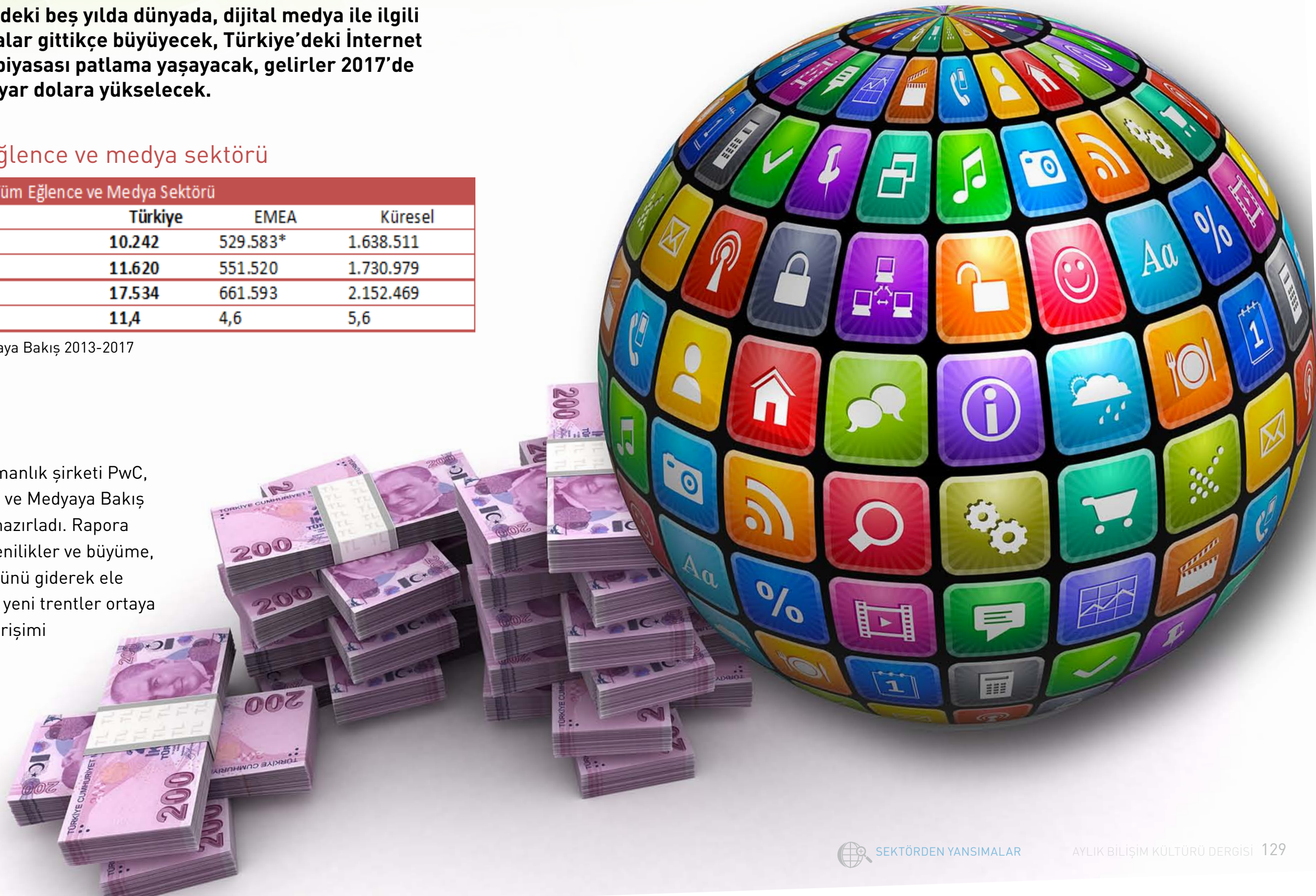
Tüm Eğlence ve Medya Sektörü			
	Türkiye	EMEA	Küresel
2012 (Milyon \$)	10.242	529.583*	1.638.511
2013** (Milyon \$)	11.620	551.520	1.730.979
2017** (Milyon \$)	17.534	661.593	2.152.469
2013-2019** Yıllık Değişim (%)	11,4	4,6	5,6

Kaynak: PwC, Küresel Eğlence ve Medyaya Bakış 2013-2017

* : Avrupa, Ortadoğu ve Afrika

** : Öngörülen değerler

Denetim, vergi ve danışmanlık şirketi PwC, yıllık "Küresel Eğlence ve Medyaya Bakış 2013-2017" raporunu hazırladı. Rapora göre; dünyada dijital yenilikler ve büyüme, "eğlence ve medya (E&M)" sektörünü giderek ele geçirecek ve önümüzdeki yıllarda yeni trendler ortaya çıkacak. Türkiye'de ise, İnternet erişimi piyasasının önümüzdeki beş yıl içinde patlama yaşaması, 2012 yılında 2,72 milyar dolar olan gelirlerin 2017 yılında 7,25 milyar dolara yükselmesi bekleniyor.

“Küresel Eğlence ve Medyaya Bakış 2013-2017” raporuna göre, dünyada, 2014 yılında 259 milyar ABD doları olması beklenen mobil İnternet gelirleri, toplam İnternet erişimi harcamalarının yüzde 50’sinden fazlasına denk gelecek. Akıllı cihazların yaygın olarak kullanılması sonucunda dijital E&M harcamaları, 2017’de olgun pazarların yüzde 44’ünü oluşturacak. Mobil reklamcılık ise önümüzdeki beş yıl içinde tüm bölgelerde büyüyecek.

Şov dünyasında küresel ticaret 2012’de yaklaşık 29,4 milyar dolar iken 2017’de 36 milyar doların üzerinde olacak. Kilit pazarlar yine ABD, Almanya, Fransa, İngiltere ve Japonya olarak sıralanacak. Ancak Çin’in 2014’te Birleşik Krallıklar ve Japonya’yı geçerek dördüncü sıraya yükselmesi bekleniyor.

Türkiye’ye ilişkin bazı sonuçlar

► Türkiye’deki İnternet erişimi piyasası önümüzdeki beş yıl içinde patlama yaşarken, gelirler 2012 yılındaki 2,72 milyar dolar seviyesinden 2017 yılında 7,25 milyar dolar seviyesine doğru büyük bir artış gösterecek. Mobil İnternet hizmetleri ise uygun fiyatlı akıllı telefonların büyük oranda elverişli olması ve nispeten düşük sabit-geniş bantlı giriş nedeniyle büyümenin başlıca itici gücü haline gelecek. Bu sektörün gelirleri 2012 ila 2017 yılları arasında yüzde 36,5 düzeyinde bir CAGR artışıyla 4 milyar dolara ulaşırken, abonelikler bu dönem boyunca yüzde 27,9’luk bir CAGR artışıyla 47,1 milyona yükselecek.

► Nispeten hâlâ sağlam durumda olan gazete yayıncılığında, 2008 yılında 558 milyon dolar düzeyinde olan ve 2012 yılında 618 milyon dolara ulaşan reklamcılık gelirinin 2017 yılı sonuna kadar yüzde 6,5’luk bir CAGR ile 848 milyon dolara çıkması bekleniyor. Reklamcılık, 2010 yılında başıca gelir kaynağı olarak kopya satışlarını geride bıraktı. Genç ve teknoloji meraklısı nüfus, gazete yayıncılığındaki dijital büyümedeki en önemli gücü oluşturuyor. Türkiye’deki hane

	2012 (Milyon \$)			2013** (Milyon \$)			2017*** (Milyon \$)			2013-2017*** Yıllık Değişim (%)		
	Türkiye	EMEA*	Küresel	Türkiye	EMEA	Küresel	Türkiye	EMEA	Küresel	Türkiye	EMEA	Küresel
Gazete Yayıncılığı	1.138	58.035	163.523	1.195	57.060	162.895	1.388	54.534	163.626	4,0	-1,2	0,0
İnternet Erişimi (Tamamı)	2.717	118.330	393.371	3.542	133.069	444.608	7.252	202.790	665.102	21,7	11,3	11,1
Mobil İnternet erişimi	861	46.939	185.332	1.281	58.103	220.424	4.088	114.321	385.880	36,5	19,5	15,8
İnternet reklamcılığı	601	31.116	100.220	765	35.632	116.358	1.266	52.933	185.398	16,1	11,2	13,1
TV reklamcılığı	1.504	39.112	162.109	1.603	39.741	169.156	2.132	46.167	209.394	7,2	3,4	5,3
Ev-dışı reklamcılık	182	9.877	33.771	196	10.291	35.400	274	12.342	42.809	8,5	4,6	4,9

halklarının yüzde 41’i geniş bantlı erişime sahip ve bu rakamın 2017 yılına kadar yüzde 52’ye çıkması öngörülüyor. Gazeteler kendi çevrimiçi varlıklarını arttırmak suretiyle yanıt veriyor, fakat kendi başlıklarının İnternet versiyonlarını para olarak tedavüle koymak başka yerlerde olduğu gibi Türkiye’de de zorluk teşkil etmeye devam edecek.

► Türkiye’de 2012 yılında 420 milyon dolar büyüklüğe ulaşan filme alınmış eğlence sektörünün değeri yüzde 6,2’lik bir CAGR artışıyla seviyesinden 2017 yılında 568 milyon dolara ulaşacak. İnternet üzerinden çalışan televizyon sistemiyle (OTT) film yayını hizmetlerinin geliri, beş yıllık dönemde yüzde 77,0’lık CAGR artışıyla 39 milyon dolara yükselerek en güçlü büyümeyi sergileyecek. 2012 yılındaki bu rakam sadece 2 milyon dolar düzeyinde gerçekleşti.

E&M’ye ilişkin çarpıcı bazı istatistikler ise şöyle:

► **Mobil geniş bant önemli bir itici güç haline gelecek-** E&M gelirlerindeki büyüme, sabit ve gittikçe artan şekilde mobil geniş bant aracılığıyla dijital hizmetler tarafından yönlendirilecek. 2017’de evlerdeki geniş bant penetrasyonunun küresel anlamda yüzde 11 artarak yüzde 51’e yükseleceği tahmin ediliyor. Ancak, bu büyüme 2012’den 2017’ye yüzde 31 artış yaparak yüzde 54’e ulaşan mobil geniş banttaki büyüme tarafından gölgede bırakılacak.

► **E&M tüketici harcamaları yakın vadede geleneksel medya hâkim olacak-** Dijital tüketimi dijital gelire dönüştürmede açık ve devam eden bir mücadele var. 2012 yılındaki dijital içerikli toplam tüketici E&M harcamasının yüzde 9’u 2017 yılında bile yalnızca yüzde 16’ya ulaşabilecek.

► **Geleneksel medya güçlü olmaya devam edecek ancak dijital medya 2017 gelirlerinin yüzde 37’sini oluşturacak-** 2017 yılında fiziksel medya E&M reklam gelirlerinin çoğunluğuna denk gelecek olsa da İnternet reklamcılığındaki önemli büyüme sayesinde dijital medyanın reklam gelirlerindeki payı 2012’de yüzde 26 iken 2017’de yüzde 37’ye çıkacak.

► **Tüketici E&M içeriği harcamaları giderek dijital formata kayacak-** E&M içeriğine bağlı tüketici harcamaları geleneksel fiziksel alımlar olan (kutulu video oyunları, DVD’ler, CD’ler gibi) ve geleneksel pazarın çoğunluğunu temsil eden kalemlerden uzaklaşmaya devam ediyor. 2008’de fiziksel üzerine olan harcama toplam harcamanın yüzde 88’i iken bugün yüzde 73’e düştü ve müşteriler dijital medya almaya alıştıkça ve dijital olarak daha gelişmiş hale geldikçe de düşmeye devam edecek. 2017 yılına kadar fiziksel alımlar, harcamaların yalnızca yüzde 53’ünü teşkil edecek.

► **E&M reklam harcamalarında büyümeyi hızı internet ve video oyunları belirliyor-** Bir bütün olarak E&M sektörü içinde, 2013-2017 döneminde yüzde 13,1 lik YBBO ile İnternet reklamcılığı en hızlı büyüyen segment olacak. Halen 100,2 milyar dolar değerinde olan segmentin 2017’de 185,4 milyar dolar olması bekleniyor. Yüzde 6,5’luk YBBO ile video oyunları ve yüzde 5,3’lük YBBO ile TV reklamları da kuvvetli büyüme gösteriyor.

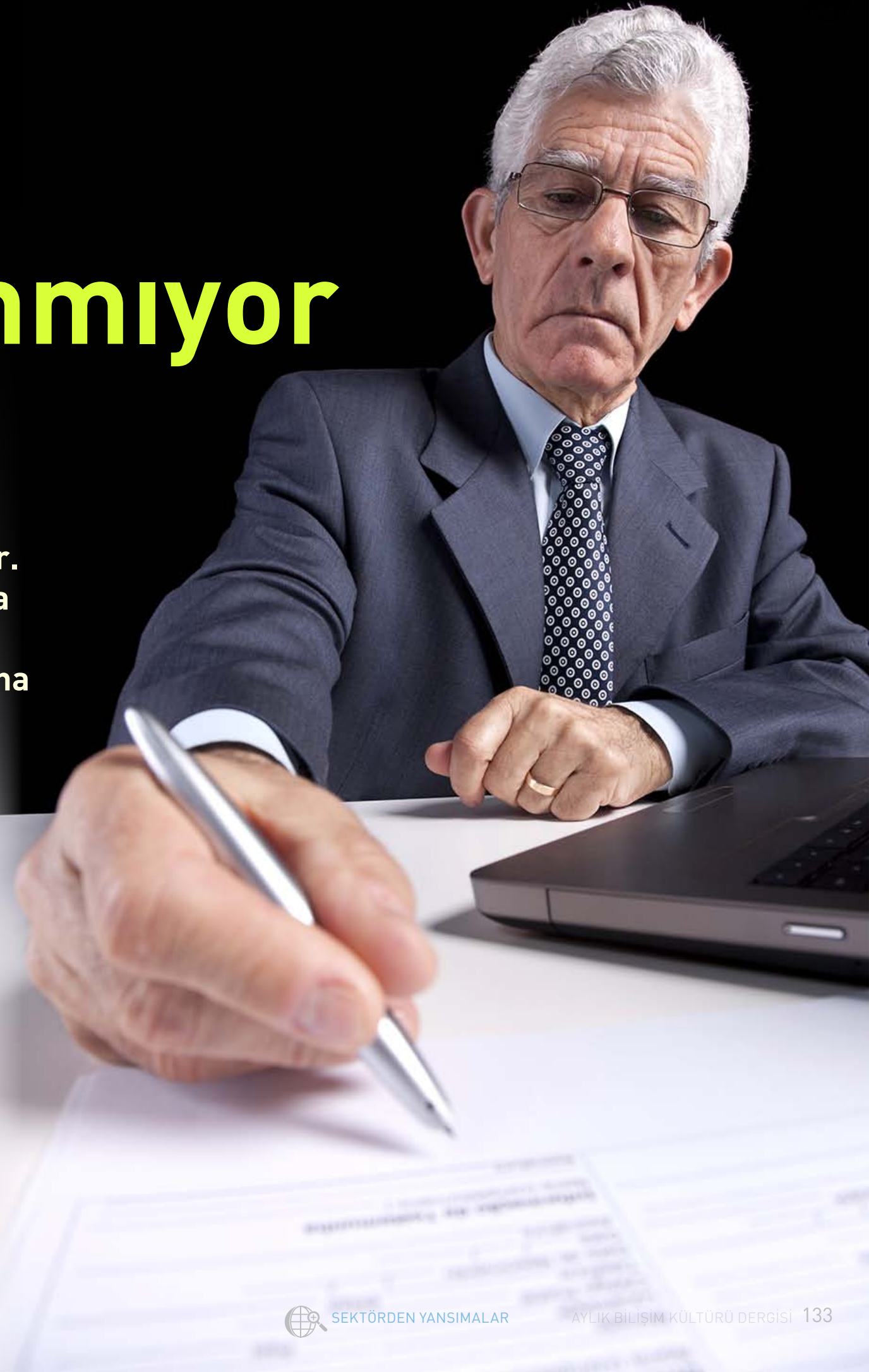
CEO'ların yüzde 68'i sosyal medya kullanmıyor

Dünyanın önde gelen ilk 500 CEO'su, sosyal medyaya neredeyse hiç ilgi göstermiyor. Yüzde 68'i hiçbir sosyal medya ağına üye değilken sosyal medyayı kullanan CEO'ların ana tercihi ise LinkedIn.

CEO.com sitesinin yaptığı araştırmaya göre, Fortune 500 listesindeki baş yöneticilerin (Chief Executive Officer- CEO) sadece yüzde 32'si, en az bir sosyal ağda hesaba sahip. Ancak geride kalan kesim Facebook, Twitter veya bir başka sosyal medya ağına yer almıyor.

Verilere göre, ABD'nin en büyük şirketlerinin başında yer alan CEO'ların sadece 28'nin Twitter hesabı var. Facebook hesabı olanların sayısı ise 38. Google + ise sadece 5 CEO'nun ilgisini çekmiş. Bu istatistiklere rağmen, iş dünyasının dijital mekânı olarak bilinen LinkedIn, istisnayı bozuyor. Fortune 500 CEO'larının neredeyse 3'te 1'i, LinkedIn hesabına sahip. 2013'te LinkedIn'de profili bulunan CEO sayısı 140. Bu sayı, geçtiğimiz yıl profili bulunan CEO oranının yüzde 25.9'dan yüzde 27.9'a çıktığını gösteriyor. LinkedIn'de 500'den fazla bağlantısı olan CEO sayısı ise 25. Twitter ise, CEO'ların değerini bilmediği asıl platform. Oysa, The Venture Beat sitesinin haberine göre, Fortune 500 patronları, ortalama bir kullanıcıya oranla 20 kat daha hızlı takipçi kazanıyor.

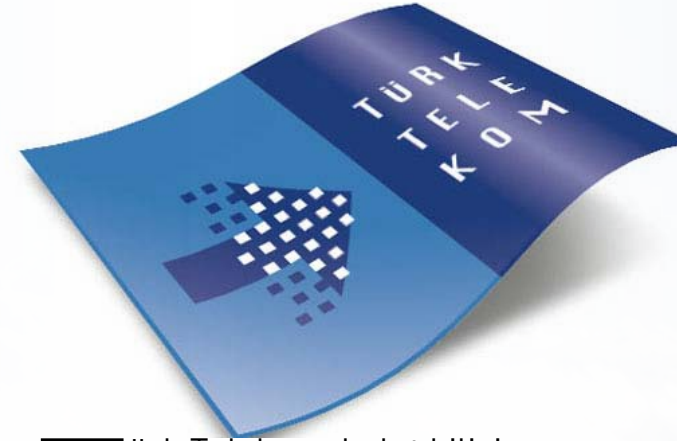

Telekom, Bulut Güvenlik Birliği'ne katıldı

**Bulut bilişimi
çözümlerinde en üst
düzeyde güvenliğin
sağlanması amacıyla
kurulan uluslararası
Bulut Güvenlik
Birliği'ne Türkiye'den
katılan ilk şirket Türk
Telekom oldu.**

Türk Telekom, bulut bilişim endüstrisinin en prestijli kuruluşu Bulut Güvenlik Birliği'ne (Cloud Security Alliance - CSA) üye oldu. Bulut Güvenlik Birliği, on-line etkinlikler ve birlik üyesi kuruluşlar aracılığı ile bu alanda sektör için güncel bilgi paylaşımına olanak sağlıyor ve üyelerine özel "Bulutta Güvenlik" eğitimleri düzenliyor. Bulut bilişimde güvenlik standartlarının yükseltilmesine yönelik Ar-Ge çalışmaları da yürüten birlik, web sitesi, sektörel bloglar, gazeteler ve sosyal medya aracılığı ile bulut ekosistemini bilgilendiriyor.

Bulut bilişimde güvenliğin sağlanması, bu alanda sektörün ihtiyaç duyduğu eğitimlerin sunulması ve bilgilerin tüm sektörde paylaşılması için kâr amacı gütmeyen çalışan Bulut Güvenlik Birliği, bu alanda çözüm geliştiren sektör şirketlerinden ve konuyla ilgili kuruluşlardan oluşan 130'dan fazla üyeye sahip. Birlik, bulut bilişim dünyasının ortak platformu olarak 2008 yılında faaliyete geçti.

Türk Telekom Kurumsal Müşteri Başkanı Mehmet Ali Akarca, Bulut Güvenlik Birliği'ne Türkiye'den katılan ilk kuruluş olduklarına dikkat çekerek "Bulut Güvenlik Birliği'ne katılımımız, en gelişmiş bulut bilişim çözümlerini sunabilme gücümüzün ve bu alanda Türkiye'deki liderliğimizin de güçlü bir yansıması" dedi.

